

RESET



PESTtEXT 2020

RESET

Pest
text

MISZJE

PETŐFI
LITERARY
FUND

• Visegrad Fund •


Lengyel Köztársaság
Budapesti Nagykövetsége

B32

A388

nKa

Reset után

Mindent megpróbáltál, de nem működött? Nyomj egy resetet, indítsd újra! Mi történik, ha megszokott társadalmi életünkben kell alkalmazni a jól ismert IT Help Desk-módszert? Ami egy éve még merész science fiction lett volna, mára a mindennapjaink részévé vált. Lezárunk, várunk, újraindítunk.

A PesText Fesztivál is nyomott egy resetet, a COVID által átformált viszonyok között a szórt, globális fókusz helyett a koncentráltabb lokális, regionális irodalmi figyelem kapott hangsúlyt. Nem röptetjük kontinensek között a vendégeinket, a régió izgalmas szerzőire koncentrálunk. A Reset 'zine erős, bátor szövegei, illusztrációi a környékről érkeztek: magyar, szlovák, cseh, lengyel, német, osztrák, szerb, horvát, orosz szerzők mellett kalandvágyó norvég, portugál, török alkotók mutatják meg nekünk, milyen emberi, társadalmi, művészeti vetületei vannak az újraindításnak.

Post-RESET

You've tried everything but nothing worked? Press RESET and restart. What if we have to apply this good old IT HelpDesk method in our daily social life? A year ago it would have been a science-fiction sizzler to suppose that our routine would turn completely upside down. So we shut down, hold on and restart again.

PesText Festival has pressed RESET and is adapting to the new circumstances created by COVID-19. We have changed our focus from global to local and concentrate on the literary scene of the region. Our guests do not have to cross oceans, they are exciting local literary personalities. The daring content and the brave illustrations in the festival fanzine RESET mostly come from the area and the neighbouring countries: besides the Hungarian, Slovakian, Czech, Polish, German, Austrian, Serbian, Croatian and Russian authors, some adventurous Norwegian, Portuguese and Turkish writers are exploring the various human, social and artistic aspects of this new, post-RESET era.

Restart with us and enjoy!

TARTALOM

3 PROLÓGUS / PROLOGUE

BORIS AKUNIN (RU)

4 JÖRG MÜHLE (D)

5 I. FEJEZET / PHASE 1

A TÖRTÉNELEM PROCESSZORÁBAN VOLT MEGHIBÁSODÁS

IT HAPPENED DUE TO HISTORY'S PCU FAILURE

6 SVETISLAV BASARA (SRB)

9 OYA BAYDAR (TUR)

12 IVANA BODROŽIĆ (CRO)

20 NATHAN FILER (GB)

22 FORGÓ LÉDA (HU/DE)

26 KALÁSZ ORSOLYA (HU / DE)

31 STEINAR OPSTAD (N)

32 ERNESTO RODRIGUES (PRT)

34 LEA SAUER (DE)

40 SINISA TUCIC (SRB)

41 SZENTIVÁNYI NÓRA (N)

46 BUKET UZUNER (TUR)

50 PIOTR SOCHA (PL)

51 II. FEJEZET / PHASE 2

MI VAGYUNK A MAGA JÖVŐJE!

“WE’RE YOUR FUTURE, MISS!”

52 IVANA GIBOVÁ (SK)

57 ALENA MORNSTAJNOVA (CZ)

62 LUKASZ ORBITOVSKI (PL)

68 PAVOL RANKOV (SK)

75 ALŽBĚTA STANČÁKOVÁ (CZ)

80 TAMÁS ZSUZSA (HU)

84 LISBETH ZWERGER (AT)

85 III. FEJEZET / PHASE 3

JOIN US – A PESTEXT ÍRÓPÁLYÁZAT NYERTESEI

WINNERS OF THE WRITERS’ COMPETITION

86 ABAFÁY-DEÁK CSILLAG (HU)

89 MIKLYA LUZSÁNYI MÓNICA (HU)

92 BALI PÉTER (HU)

94 EPILOGUS / EPILOGUS

95 JÖRG MÜHLE (D)

96 CATARINA SOBRAL (PRT)

CONTENT

Borisz Akunyin

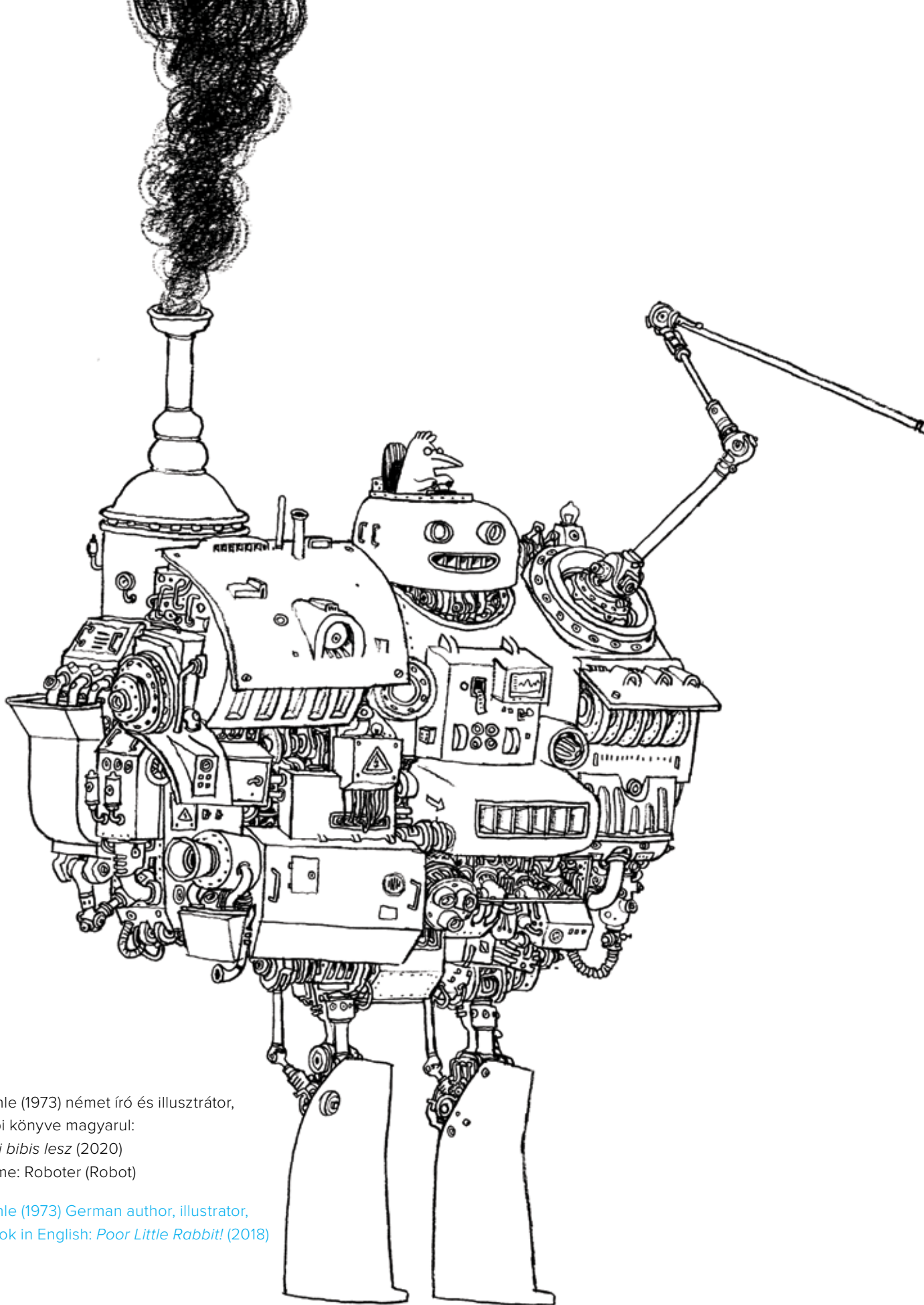
Fudzsi csúcsára
Kicsiny csiga, mássz, csak mássz,
Hogy önmagad légy.

M. Nagy Miklós fordítása

Up to Fuji's crest
Crawl, don't stop, you tiny snail –
To become yourself.

Borisz Akunyin (1956) orosz író, drámaíró, esszéista.
Legutóbbi kötete magyarul: *A tüzes pecsét* (2019).

Boris Akunin (1956) Russian novelist,
essayist, playwright. Latest book in
English: *Not Saying Goodbye* (2019).

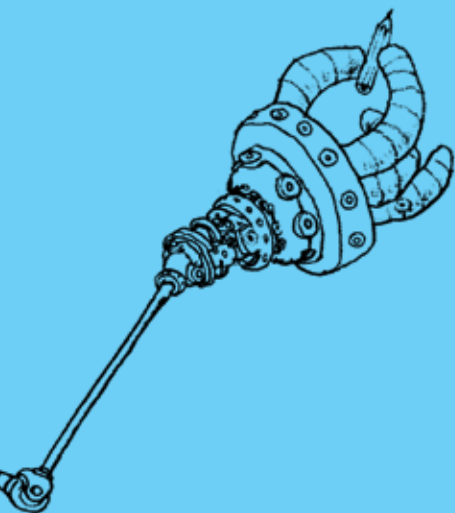


Jörg Mühle (1973) német író és illusztrátor,
legutóbbi könyve magyarul:

Kisnyuszi bibis lesz (2020)

A kép címe: Roboter (Robot)

Jörg Mühle (1973) German author, illustrator,
latest book in English: *Poor Little Rabbit!* (2018)



I. FEJEZET

a történelem processzorában volt meghibásodás

PHASE I

IT HAPPENED DUE
TO HISTORY'S PCU FAILURE

Svetislav Basara

RESET, RESTART, REINSTALL... OR WAIT

Mi, emberek, többé-kevésbé mind hasonlítunk arra a náci tisztre, aki Drohobics főterén egy napon csak úgy lelőtte Bruno Schulzot, majd alig pár hónappal később – amikor valaki őt meglőtte –, a kórházba szállítása közben felpanaszolta a hordágyán, hogy: „Istenem, mit tettem, hogy így jártam?”

Minden alkalommal, ha veszélybe kerül az életünk, elgondolkozunk rajta, mit vétettünk, mivel érdemeltük ki, hogy ez jutott osztályrészül. Ahhoz, hogy az történelem velünk, ami történik, elég pusztán léteznünk – amihez még az ujjunkat sem kell mozdítani –, amit igazából ki sem érdemeltünk semmivel.

Ugyanakkor tudni kell – hajdan tudták, azóta feledésbe merült –, hogy ha nem az történelem velünk, ami történik, akkor valami sokkal rosszabb történelem, és hogy a háborúk és a természeti katasztrófák nagyobb katasztrófákat akadályoznak meg.

Idővel berögzült a gondolat, hogy a kortárs tudomány és technológia fejlettsége révén ma már képesek vagyunk megakadályozni a járványokhoz hasonló szerencsétlenségeket (vagy csak azt, amit mi, emberek, szerencsétlenségnek tartunk).

Közhely, hogy az utóbbi 250 évben az emberi faj sadista módon kihasználja és megerőszakolja a természetet. A természet szerencsére nem üt vissza azonos erővel, nem bosszúáll – mégiscsak a gyermekei vagyunk –, ám időről időre emlékeztet minket, hogy léteznek olyan dolgok, amelyek 1. előreláthatatlanok, 2. ellenőrizhetetlenek.

2019 végén a távoli kínai tartományban hirtelen megjelent egy járvány, amelyet a Covid 19-nek nevezett vírus okozott.

A vírus (és nyomában a betegség) villámgyorsan elterjedt az egész világon. A kereskedőhajók helyett most a légitforgalom a fertőzés expressz terjesztője. A világ egyszerűen képtelen volt elhinni, hogy ugyanabban a helyzetben találta magát, mint az antikvitásban és a középkorban.

A világ nem csak a járvány és a patológia területén, de lélektanilag is visszatért a középkorba, bizonyos esetekben az animista időkbe.

We, humen are all more or less similar to that nazi officer who shot and killed Bruno Schulz, out of the blue, in the main square of Drohobych. Then a few months later, having been shot by someone, complained on his stretcher while being carried to the hospital: "Oh Lord! What have I done to deserve this?"

Whenever we are in danger, we tend to wonder which commandment we have broken to deserve getting into what we actually got into. It is enough to just merely exist for us to undergo all that is happening to us – when we did not lift a finger in order for something to happen, why would we deserve any consequences?

We shall keep in mind however, that what is happening at the moment could be worse. This is the knowledge of our grandparents that we tend to forget about. Wars and natural disasters are actually stopping even greater catastrophes from happening.

It has become common to think that we can block epidemics and other similar misfortunes from happening with the help of our scientific and technological achievements.

It is commonplace that in the last 250 years the human race has been sadistically exploiting and abusing nature. Fortunately, nature does not strike back to the same extent, we are her children after all, but every now and then it reminds us of the fact that there are some things that are unpredictable and uncontrollable.

In the end of the year 2019 in a remote Chinese province an endemic reared its head caused by a virus named Covid-19.

The virus has spread all over the world in the blink of an eye and has become a pandemic. In old times it was sea commerce and merchant vessels, nowadays it is air travel that is the main transmitter.

The world however, was unable to believe that it has come to find itself in the same situation as if it was in Antiquity or in the Middle Ages.

Our world shifted back in time and not only in the field of epidemiology and pathology, but also psychologically speaking: in some cases animism was back.

Hamarosan nem lehetett tudni, mi a veszélyesebb – a járvány vagy a járvány-szakértők, akik tanácstalan-ságukban ellentmondásos utasításokat adtak, a leg-hatékonyabbnak pedig azok bizonyultak, amelyek az antikvitásban és a középkorban is érvényesek voltak – kerülni a fertőzötteket, kerülni a tömeges gyülekezé-seket és minél gyakrabban kezet mosni.

Minden ország a saját módján harcol a járvány ellen.

Az ország, ahol én élek, Szerbia, a saját szokásaihoz híven először tagadással harcolt.

A meglehetősen későn felállított válságstáb (fél)hi-vatalos álláspontja szerint, amely a köztársasági elnök jelenlétében hangzott el (kevesen fogják ezt Szerbián kívül elhinni), „a Covid 19 a legnevesetesebb vírus a történelemben”, és hogy „nekünk, genetikailag el-lenálló szerbeknek, akik túléltek a bombázást, semmit sem árthat a vírus.”

Amint a korona elragadta első áldozatait – össze-hasonlíthatatlanul kevesebbet, mint Olaszországban és Spanyolországban – a legnevesetesebb vírus „a nemzet fennmaradását kezdte el veszélyeztetni”.

Majd (alkotmányellenesen) rendkívüli állapotot hir-dettek.

Felfegyverkezett katonai alakulatok járőröztek az ut-cákon.

A 65 évnél idősebbeknek (ugyancsak alkotmány-ellenesen) megtiltották az otthonaik elhagyását. Ez a házi börtön ötven napig tartott, ez idő alatt sok kró-nikus betegségben szenvedő öregember vesztette életét, nem lehetett őket gyógyítani, mivel a kórházak megteltek a Covid 19-es betegekkel.

A lakosság többi részére vonatkozó kijárási tilalom délután 17 órakor kezdődött és reggel 6-ig tartott.

Korona, korona! Minden más halálnemre árnyék vetült. Ha nem a koronától haltál meg, majdhogynem meg sem haltál. Egy adott ponton szinte presztízsér-tékűvé vált megkapni a korona-betegséget.

Személyesen úgy vélem, hogy a koronavírus-járvány az utolsó percben érkezett. Ha nincs ez a járvány, ak-kor valami sokkal rosszabb történik – hogy mi, azt nem fogjuk megtudni, vagy csak később tudjuk meg.

Erősen távolságtartó vagyok a jóslatokkal szemben. Mindegy, hogy rózsaszínűek vagy sötétek-e, végképp szkeptikus vagyok a katasztrófák előérzetével kapcso-latban, mégis egy évvel a világjárvány kirobbanása előtt

It was soon to be unclear which is more dangerous: the pandemic or the helpless experts giving contradic-tory instructions. The most effective pieces of advice were the ones that survived from Antiquity and the Middle Ages: stay away from the infected, avoid mass gatherings and wash hands as often as possible.

Each country fights the virus in their own way.

Serbia, the country where I come from, initially react-ed with negation in accordance with its customs.

The government's Coronavirus Taskforce was set up quite late and their (semi-)official viewpoint (people outside of Serbia will hardly believe this), announced in the presence of the president of Serbia, was that „Cov-id-19 was the most ridiculous virus in history” and ”for us, genetically resistant Serbs, who have survived the bombings, it can do no harm whatsoever”.

As soon as the virus claimed its first victims, far less so than in Italy or Spain, that ”most ridiculous virus” mentioned above was now ”threatening the existence of the nation”.

Next, a state of emergency was announced (that was unconstitutional).

Armed forces were patrolling the streets.

People over 65 were not allowed to leave their homes (also unconstitutional). During this home imprisonment, that lasted for 50 days, lots of the elderly, suffering from chronic illnesses, lost their lives. It was not possible to treat them because the hospitals were full of Covid patients.

A curfew was applied to the rest of the population between 5pm and 6am every day.

Corona, Corona! Any other ways to go were neglect-ed. If you did not die of Corona, you have not actually died. At one point it became prestigious to get the virus.

Personally, I think this pandemic arrived at the last minute. If it had not evolved, something way worse would have happened. We will either never know what it would have been, or we might learn about it later.

As for predictions, I am strongly sceptical. It does not matter if they depict a rosy or a dark future. And finally, I am utterly sceptical about intuitions of approaching dis-asters however, a year before the pandemic I did have a strong intuition that some catastrophe was coming.

Since I live amongst the hills of the Balkans, this in-tuition was not fully wrong: in the Balkans there is al-ways something brewing. I had similar impressions, if

erős érzetem támadt, hogy valami katasztrófa közeleg.

Miután a hegyekkel borított Balkánon élek, ez a benyomás nem volt egészen alaptalan – a Balkánon mindig készülődik vagy zajlik valami katasztrófa. Hasonló benyomásom volt (talán még erősebb is) 2019 novemberében, amikor tíz éves szünet után néhány napot Párizsban töltöttem.

A Charles de Gaulle repülőtértől a Párizs központjáig húzódó (és lassan mozgó) autóbuszok és autók kolóniája ördögien hasonlított az amerikai katasztrófafilmek földönfutóinak kolóniájára, akik a földönkívüliek inváziójától vagy árvízről menekülnek, hogy a Fény Városában találjanak menedékre.

Az autók és autóbuszok kolóniái egyformán lassan vonszolták magukat az ellenkező irányba is, mintha épp a Fény Városából menekültek volna.

Párizs mindig dinamikus város volt, ám a zűrzavar, amit néhány napon át az utcákon, a metrókon, az éttermekben és a művészeti galériákban tapasztaltam, nem dinamika volt, hanem káosz, alig kisebb a balkáninál.

Leszámítva az építészetet, alig volt valami különbség a San Michel sugárút és az isztambuli Kapali Csársi között.

Két-három hónap után felfogtam, hogy a járvány lelassította az események forrongó folyamatát.

Úgy tűnik, a világ idő előtt rohant a pusztulásába.

És most?

Az első (leggyakoribb) gondolat – reset.

Ám visszaállítható-e a világ a gyári beállításokra?

A második (fantasztikusabb, ám kivitelezhetőbb) ötlet – restart.

Ám ha újraindítjuk a Windows-t, ismét Windows-t kapunk.

A harmadik lehetőség – reinstall.

Ez túlságosan bonyolult.

A legvalószínűbb – wait.

Ülni és várni arra, amit a járvány lelassított.

Orcsik Roland fordítása

Svetislav Basara (1953) szerb író. Több mint negyven könyv, köztük regények, esszé- és novelláskötetek szerzője. Munkásságát számtalan díjjal ismerték el. Könyveit lefordították angol, német, francia, spanyol, holland, bolgár, szlovén, ukrán, szlovák és magyar nyelvre. Legutóbbi kötete magyarul: *A merénylet anygala* (2017).

not stronger in November 2019 when – after a 10 year break –, I spent some time in Paris.

The slowly moving queue of buses and cars between Charles de Gaulle airport and the centre of Paris dreadfully resembled to the colonies of those fugitives in American disaster movies who are fleeing from an alien invasion or a flood to find shelter in the City of Lights.

The lines of buses and cars were moving just as slowly in the opposite direction, as if they had just escaped from the City of Lights.

Paris has always been a dynamic city, but the havoc that I witnessed during those few days in the streets, in the undergrounds, in the restaurants, at exhibition centers was not dynamism, it was mere chaos. Not much less of an extent than that in the Balkans.

There was hardly any difference between Boulevard Saint-Michel and Kapali Çarşı Grand Bazaar of Istanbul, except for the architecture.

After two to three months, I realized that the pandemic has slowed down the unceasing global drama.

Looks like the world has run into its end too early.

And now what?

The immediate (and most common) reaction is – reset.

But is it possible to reset the default settings of the world?

The second thought is – to restart (more sci-fi-like, more practicable though).

However, when we restart Windows, what we get is Windows again.

Third option is – to reinstall.

That is too complicated.

The most probable is – to wait.

Stay put and wait for what the pandemic has slowed down.

*Translated by Szabó Sára
from the Hungarian translation by Roland Orcsik.*

Svetislav Basara (1953) Serbian writer. Author of more than forty novels, essays and short story collections, he is also the winner of numerous awards and honors, including the NIN Prize in 2008. His books have been translated in English, German, French, Spanish, Dutch, Polish, Hungarian, Bulgarian, Slovenian, Ukrainian and Slovak language.

Oya Baydar

TUDJUK-E „RESETELNI” A VILÁGOT?

Az ezévi PesText Fesztivál témája a „reset”.

A reset sokjelentésű szó: a 21. század lingua francáján, angolul lenullázást, beállítást, az eredeti állapotba való visszahelyezést, újrendezést, élezést, helyretervést is jelenthet. A legtagabban használt értelme a számítógépes nyelvből vett újraindítást-újrabestállítást jelenti.

Hogy a „reset” témáját a koronavírus-járvány miatt választották-e a szervezők, nem tudom. De azt gondolom, hogy nagyon aktuális a szó újratöltést, újralapítást jelentő árnyalata, mert a világnak szüksége van egy resetre. A koronavírus-járvány világosan megmutatta, hogy ez a reset feltétlenül szükséges. Azok is elkezdtek megérteni, akik elzárták fülüket a vészharangok kongása előtt. Mások pedig, akik eddig azt gondolták, hogy „a lehetséges világok legjobbjában” élünk, elkezdtek érteni azokat, akik azt mondták, „lehetséges másik világ”.

A kérdés az, hogy képesek leszünk-e resetelni. Képesek leszünk-e ezt az igazságtalan, egyenlőtlen, háborús és kegyetlen világot leállítani, és egy új rend szerint újraindítani? Először is hogy állítjuk le ezt a rendet? És van-e megfelelő programunk, amit a történelem folyásába fel tudunk tölteni?

A reset szó azt is jelenti, hogy valamit visszaállítunk az eredeti állapotába. Melyik az eredeti állapot? Jó volt-e az az eredeti állapot, megéri-e ahhoz visszatérni? Honnan induljunk ki egy jobb világ alapítása érdekében?

The theme of this year's PesText Festival is 'Reset'.

The word 'reset' has multiple senses: in English, the lingua franca of the twenty-first century, it means 'to set to zero', 'to set up again', 'to cause to return to an initial state', 'to transfer to a different setting', 'to sharpen again', and 'to set (a broken bone or limb)'. Its most widely used sense comes from the language of computing, meaning 'to restart' or 'to set up again'.

Whether the organizers chose 'Reset' as the theme due to the COVID-19 pandemic or not, I do not know. I think however that its senses 'to reload' and 'to establish again' are really topical: our world sorely needs resetting. The COVID-19 pandemic has clearly shed light on this urgent necessity. This has become obvious to even those who have so far shut their ears to the sound of the alarms; and those who have so far imagined us living in 'the best of all possible worlds' began to understand those advocating for 'the possibility of a different world'.

The question is: can we reset it? Can we stop this unjust, unequal, war-torn and cruel world, and restart it under a new order? First of all, how do we stop the current one? And do we have a suitable program to upload into the stream of history?

'To reset' also means 'to cause to return to an initial state'. What is the initial state? Which one is it? Was it good? Would it be worth it to return to that initial state? Where do we start, and how do we go about establishing a better world?

CAN WE RESET THE WORLD?

by Oya Baydar

A koronavírus-járvány első napjaiban ezt az égető kérdést reménytelen módon tették fel. A „semmi se lesz már a régi” kliséjének keretei között pozitív válaszokat igyekeztek keresni. Ahogy teltek a hónapok, a kérdés és a válaszok is elvesztették relevanciájukat. A vészmadarak „semmi se lesz már a régi, minden még rosszabb lesz”-kliséi, mint amilyenek az enyémeik is voltak, egyre jobban elterjedtek. Nyilvánvaló, hogy a helyes válasz megtalálásához időre, alkalmazásához pedig bátorságra van szükség. A nagy kérdések nagy válaszokat igényelnek. Vajon az emberiség meg tudja-e adni ezt a választ?

Lehet, hogy túl pesszimista vagyok, de jelen feltételek között nem tartok lehetségesnek egy új, tiszta, igazságos kezdetet biztosító resetet.

Amikor a 19. század közepén Karl Marx a *Tézisek Feuerbachról* 11. részében azt állította, hogy „a filozófusok eddig megelégedtek azzal, hogy különbözőképpen értelmezzék a világot, pedig a valódi feladat az, hogy megváltoztassuk”, akkor egy reset-javaslatot tett. Míg addig a történelmet kritikai szemmel nézők mind megelégedtek azzal, hogy a fennálló rendszerre adatként tekintsenek, Marx a rendszer leállítását és újraindítását, azaz resetelését javasolta. A világ megváltoztatását úgy képzelte el, hogy megszünteti a kapitalista rendszert, és a helyére új programot tölt fel.

Meg lett próbálva, de nem sikerült. Hogy azért, mert az új program az alkalmazás során összeomlott, vagy mert a történelem processzorában volt meghibásodás, esetleg a program szoftverhibái miatt, netán a megvalósítók hibájából kifolyólag, nem tudom. Amit tudok, az az, hogy ha nem tudjuk leállítani a rendszert, és ami még fontosabb: ha nem tudjuk a ma mentalitását és ennek a mentalitásnak a hordozóit, a kormányzatokat megváltoztatni, akkor minden még rosszabb lesz, mint eddig volt.

At the outset of the COVID-19 pandemic, this burning question was posed in hope. Within the constraints of the cliché, “Things won’t ever be the same again”, positive answers were sought. Over time, the question and the answers provided became less and less enthusiastic. Clichés like “things won’t ever be the same again, everything will be worse”, repeated by doomsayers (myself included), were becoming more and more widespread. Obviously, finding the right answer takes time, and implementing it takes courage. Major questions call for major responses. Can humanity provide such a response?

I may be overly pessimistic but under the present circumstances, a new, clean and just ‘reset’ strikes me as unfeasible.

When in the middle of the nineteenth century, in Note 11 of his *Theses on Feuerbach*, Karl Marx wrote that “[p]hilosophers have hitherto only *interpreted* the world in various ways; the point is to change it”, he was advocating for a ‘reset’. Whereas other critics of history had all settled for considering the existing world-system as data, Marx’s suggestion was to stop and restart the current system, that is, to reset it. He envisioned the world be changed through bringing the capitalist system to a halt and ‘uploading’ a new program instead.

An attempt was made and failed. I do not know whether it happened due to the new program’s collapsing during initialization, due to history’s PCU failure, or maybe due to the program’s software rot or to user error. What I do know is that if we cannot stop the system running, and even more importantly, if we cannot alter our current mentality and its purveyors (the governments), then things are going to get even worse than they have been.

Az Egészségügyi Világszervezet elnöke még egyszer megismételte az első napokban tett figyelmeztetését. Ha nem lesz nemzeti egység az országokban a járvány elleni küzdelemben, ha továbbra is hiányzik a globális szolidaritás, akkor a világ megosztottsága aggodalmait szerint tovább fog nőni. Az optimisták, akik az első napokban abban bíztak, hogy a járválynak lesznek pozitív hozadécai és fel fogja függeszteni az országok közti háborúkat, torzalkodásokat, az országok versengését és egyet nem értését – és ezek az emberek a világ tiszta és jó emberei – hamar megértették, hogy tévedtek. A háborúk nemhogy véget értek, még jobban felizzottak, az ENSZ fegyverszüneti felhívására senki sem válaszolt, a szuperhatalmak, mint az USA és Kína még jobban belevetették magukat egymás rombolásába, démonizálásába, és egymás gazdaságának aláásásába. Az országok és a kormányok máris azon dolgoznak, hogy amennyiben a COVID-19-re gyógyírt találnának, azt ne az emberiség, hanem saját népük – és ezen belül természetesen a felső osztályok – használatára és életének megóvására biztosítsák. A vadkapitalizmus ökol szabályai még keményebb formában érvényesek, mint a járvány előtt.

A globális katasztrófát nem lehet megakadályozni a rendszer resetelése és egy jó program feltöltése nélkül. Hogyan fogjuk resetelni? Ez itt a kérdés...

Szőllőssy Balázs fordítása

The Director-General of WHO has reiterated the warning he issued at the onset of the pandemic. His concern was that if nations fail to unite when it comes to tackling the pandemic, then in the absence of global solidarity, the world will become even more fragmented. The optimists of the world, pure and good people who at first hoped that the pandemic would generate an increase in donations and would persuade countries to put aside their wars, scuffles, rivalries and disagreements were soon made to realize they were wrong. Not only did wars continue but they even flared up; the UN's ceasefire appeal remained unacted; global superpowers like the US and China have upped their efforts to destroy and demonize each other and to undermine each other's economies. Countries and governments are already working to ensure that if a vaccine for COVID-19 became available, it would not be used for the benefit and protection of all humankind but for those of their respective nations, and of course of the higher social classes in particular. Predatory capitalism is alive and kicking, and it is kicking even harder than it did before the pandemic.

Global catastrophe cannot be averted without resetting the system and uploading a good program. How are we going to reset it? That is the question...

Translated by Adam T. Bogar

Ivana Bodrožić

KÉZ

Anyám keze nem mutat jól. Mint a gyári fagyasztott leveles tészta, rücskös, halvány és nyers, de sokkal, sokkal puhább. Az ebédlőasztal fölött lógó csillár fény-sugarában lötyög a bőr az alkarján, ahogyan a papírtasakból a tányérba rázza a sült tintahalszeleteket. A keze egyik napról a másikra változott meg. Tegnap este felhívott, és azt mondta, mennünk kell. Azt mondta: „Fél lábbal már a sírban vagyok.”

A szekrényben, a legalsó polcon szép rendben állnak a pizsamák, két oszlopban. Az egyik halomban az új pizsamák, a kórházba valók, a másikon az otthoni használatra szántak. Ha véletlenül áthelyezte őket, akkor azt is mindig közölte, hogy hol vannak, amikor betértem hozzá. Hogy ne kelljen kutakodnom, mindent feltúrnom, amikor eljön az a perc. A legújabb, amit vett, az oszlop tetején áll, előlkapcsolós, gutaütés esetére. Ilyet kértek a nővérek, amikor az ő anyja volt kórházban, a csövecskék könnyebb felhelyezhetősége végett. Oldalt, az új pizsamák mellett ott van egy tiszta műanyag zacskó is, benne puha, bolyhos papucs, a kórházi tartózkodásra.

Anyá nem élvezi az ételt, az olajban tocsogó bolti tintahal ropog a műfoga alatt, gyorsan eszik, csak mert muszáj.

– Muszáj enni valamit – mondja a falaknak, míg elviszi a tányért a mosogatóba. Amíg a konyhában matat, visszateszem az adagomat a tányérról a tasakba, összeszenyomom és a szemétkébe dobom.

- Máris megetted? Pedig te is eléggé kákabélű vagy.
- Megettem, nem volt rossz.

My mother's hands don't look good. Like frozen, factory-made filo dough, gnarled, pallid, and raw, though much much softer. Underneath the beam of light coming from the chandelier above the kitchen table, her skin droops from her forearm as she shakes the slices of squid out of the paper bag and onto the plate. Her hands changed from one day to another. Last night she called and said we had to go. She said, "I've already got one foot in the grave."

HANDS

by Ivana Bodrožić

Her pajamas sit in two orderly stacks on the wardrobe's bottom shelf, the new pajamas in one pile, for the hospital, the others for home use. If she happened to move them, she would always tell me where they were whenever I dropped by. So that once the time came, I wouldn't have to dig around, turn everything up. The ones she bought most recently are sitting at the top of the pile, first the button-downs, in case she had a stroke. The nurses had requested these when her mother was in the hospital, it was easier to insert the tubes. Next to her new pajamas sat a clean plastic bag of soft, fluffy slippers for hospital stays.

Mom doesn't enjoy the food, the greasy, store-bought squid crunches underneath her fake teeth, she eats quickly, only because she has to.

"I had to eat something," she says to the walls as she puts the plate in the sink. While she rummages around in the kitchen, I clear my own helping from the plate, back into the bag, which I then crumple and throw into the trash.

- "You've finished it already? You were always so finicky."
- "Yes, it wasn't bad."

She sits down at the table, lights a cigarette. After just one drag, nearly half the white paper becomes ash. I can almost hear the air sacs in her lungs crackle. As she holds her cigarette in one hand, she uses her other to repeat the same involuntary motion I remember from my childhood. She drags her thumb across the tips of her fingers, until she reaches her pinky, then back again.

Leül az asztalhoz, cigarettára gyújt. Egyetlen szírpantás után hamuvá válik a fehér papírnak majdnem a fele, szinte hallom, ahogyan pattognak a tüdőhólyagocskái. Míg egyik kezében a cigarettát tartja, addig a másikkal végrehajtja azt az öntudatlan mozdulatot, amelyre még gyerekkoromból emlékszem. A hüvelykujja hegyével sorra megérinti a többi ujjbegyét a kisujjával bezárólag, majd pedig ugyanígy visszafelé.

– Minek neked ennyi pizsama? – míg felteszem a buta és felesleges kérdést, már tudatában vagyok, hogy máris elveszítettem a csatát, amelybe belebocsátkoztam, s látom a szenvedő arcát felragyogni. Magabiztosan készül a diadalra.

– Hogyhogy minek? Emlékszel-e, mi volt, mikor kórházba került? Hát nem fogják azok ott minden percben lemosni, elég volt, hogy egyszer bepisáljon vagy összeszarja magát, máris ráadták azt az undorító zöld rongyot, nem igazán izgatták magukat miatta. Szerencsétlenje, milyen nagy volt rá az a gönc. De én vittem, vittem mindennap. Milyen gyenge volt, nem volt negyven kiló se, de tiszta volt, akár egy szűzlány. Mindig megfésültem, a száját bekentem ajakbalzsammal, hogy ne legyen száraz, illatos volt, akár egy virágszál, a nővérek nem győztek csodálkozni. És mindegyiket kivasaltam, mindkét oldalán. S ha nem készítettem volna elő mindezt, mi lett volna akkor. Mint azok a szegény öregek, akikről senki sem visel már gondot. Hát csak el tudod majd hozni te is nekem a tiszta pizsamát.

– Hát persze, elviszem majd – mondom, és elfogadom a naponta cserélt, tiszta és illatos pizsama fogalmát, mint a hozzátartozóinkról való gondoskodás netovábbját.

Míg csendben emésztjük a nagy zsírmolekulákat, a tekintetemmel végigpásztázom a falakat. A falak olajzöldek, mert így kevésbé piszkolódnak, bár az ő anyja, míg csak élt, hetente legalább egyszer megjegyezte, hogy nem vagyunk mi magyarok, úgyhogy

“Why do you have so many pajamas?” Even as I pose the dumb and unnecessary question, I’m aware of having lost the battle, and I apologize. Then I watch her wounded face light up. She prepares confidently for the triumph.

“What do you mean why? Do you remember what it was like when she was in the hospital? They are not going to be bathing people every minute. It was enough if she wet or shit herself once, they just handed her those awful green rags. They didn’t exactly get worked up over it. Poor woman, that ugly thing was way too big for her. But I brought them, I brought them every day. She was so weak, not even forty kilos, but she was as clean as a virgin. I always brushed her hair, I put chapstick on her lips so they wouldn’t dry out. She smelled good, like a rose, the nurses couldn’t help but be amazed. And I ironed every single one, both sides. Now, if I hadn’t been prepared, what do you think would have happened? She would have been like all those poor old people nobody cares about anymore. Well, you can bring me clean pajamas, too.”

“Of course, I’ll bring them,” I say, and I accept the concept that providing fresh, clean pajamas every day is the pinnacle of caring for our loved ones.

As we silently digest the large molecules of fat, I scan my eyes across the walls. The walls are oily green, because this way the dirt doesn’t show, although her mother, when she was alive, had to mention at least once a week that we aren’t Hungarians, who paint everything that color. So, it was quite clear what her opinion was about those walls.

There are framed pictures of children hanging on the walls, each one only children, me in my childhood, my older brother in his childhood, my children, his children, and another child who somehow ended up in the picture, behind mine. You can negotiate with children. Children are accepting and take your side, children love and accept you and everything you say to them, while they remain children. Adults are a different story.

I can be a child, and maybe that’s why I still visit my mother regularly. I’m the only one in the family who still does, just like when I visited her mother. I even visited her with my children, my son, who had a huge head when he was a baby. I brought him over to her in a little blanket so that she could stroke his hair, because she

teljesen világos volt, mi a véleménye ezekről a falakról. Gyerekek bekeretezett fényképei lógnak rajtuk, mindenütt csak gyerekek: én gyerekkoromban, a bátyám gyerekkorában, az én gyerekeim, az ő gyerekei, és még egy gyerek, aki véletlenül került a képre, az én gyerekem mögött. A gyerekekkel könnyebb dűlőre jutni. A gyerekek engedelmesek és a te oldaladon állnak, a gyerekek szeretnek téged és elfogadnak téged, s mindent, amit mondasz nekik, mindaddig, míg gyerekek. A felnőttek már más tésztát.

Én tudok gyerek lenni, talán ezért látogatom anyámat még mindig rendszeresen, egyedülként a családból, mint ahogyan látogattam az ő anyját is. Látogattam őt még a gyerekeimmel is, a fiammal, akinek hatalmas feje volt babakorában, pólyában vittem oda hozzá, hogy megsimogassa, mert már nem tudott felkelni az ágyból. Áthajolt a pereme fölött és azt mondta:

– Még jó, hogy megváltál tőle, nézd mekkora. Sok nő belehal az ilyenbe.

Ott álltam még egy ideig az ágya mellett, a fiammal a karjaim között, csendesen elviselve a kínszenvedést követő halál feletti aggodalmának kicsinyes kinyilvánítását.

– Nem baj, csak adjon az Isten sok gyereket. Csak miattuk érdemes élni.

Nem tudom, hogy pontosan mióta nem szólítom már őt nagymamának, talán azóta, hogy titokban felnőttem s kerülni kezdtem minden olyan helyzetet, amikor bárhogy is meg kellett volna szólítanom. Egyébként sem adódott sok ilyen alkalom, talán elegendő volt egy hé, amikor meg a másokkal való beszélgetésekkor kellett megneveznem őt, akkor az anyám anyja volt. Mostanra már semmi sem maradt belőle, csak a városi temetőből érkező befizetőlap, egy kötelezettség, amit magamra vállaltam, fizetem, hogy tehermentesítsem a saját anyámat, az ő lányát. Helyénvaló gesztusnak tűnt, habár anyám nem túl szegény, viszont szeret vásárolni, legfőképpen pizzamákat, konyharuhákat, ilyesmiből lehet sokat venni, nem drága, meg a gyerekeknek ezt azt, és néha nekem is. Általában valami háztartási apróságot.

– Vettem neked valamit – mondja ilyenkor általában, de nem vidáman, mint ahogyan az emberek többnyire szokták, amikor ajándékot vesznek, hanem inkább úgy, mint amikor veszel valakinek valamit, amiről tu-

could no longer get out of bed. She leaned over the edge and said:

“It’s good you got him out when you did, look how big this guy is. A lot of women die from that.”

I stood beside her bed for a while with my son in my arms, silently bearing the uncomfortable sensation which follows little signs of the fear of death.

“It doesn’t matter, I just hope God gives you many children. They’re the only reason for living.”

I don’t know when exactly I stopped calling her grandma, maybe after I’d secretly become an adult and tried to avoid every situation when I had to call her anything. Such occasions were actually quite rare, maybe a “Hey” would have been enough, and when I spoke to other people about her, she was my mother’s mother. Now all that’s left of her is an invoice from the local cemetery, an obligation which I took on for myself. I paid it so I could take the burden from my mother, her daughter. It seemed like the right thing to do. Although my mother isn’t poor, she just likes to shop. Mostly for pajamas, kitchen supplies, things you can buy a lot of, because they’re cheap. She buys the kids this or that, sometimes she gives me gifts. Usually some little trifle to use around the house.

“I’d bought you something,” is what she’d usually tell me, but not in a cheerful way, like most people do when they buy a gift for someone, rather when they’ve bought something they know the other person needs, which that person might not even be aware of. And that person might not even like it, but only because they aren’t aware of their own needs. I’d always pretend to be surprised, like a child.

“Really? But you didn’t have to!”

“I know, but I wanted to.”

“And what did you get me?”

And then she’d disappear in her large master bedroom, a mausoleum back in the day, which children weren’t allowed to enter. My mother would take a box from her treasury, emerging from a frightening, lavender-scented cloud. She lifted the pillow out of the box so that I could see it was new, still in its packaging, re-taped meticulously to the cardboard.

“Ergonomic. It was on sale, I gathered up the points and got it half price. Try it out, have a lie down. You’ll

dod, hogy kell neki, jobban tudod, mint ő, lehet, hogy nem is tetszik majd neki, de csak mert nem tudja jól megítélni a saját szükségleteit. Mindig megjátszom, hogy meglepődöm, mint egy gyerek.

- Tényleg? Ugyan, nem kellett volna!
- Tudom, hogy nem kellett volna, de mégis.
- Hát mit vettél nekem?

Ekkor a kincstárából, a nagy hálósobájából, a régmúlt idők mauzóleumából, ahová a gyerekeknek tilos a belépés, a levendulaillattal áthatott, visszataszító és kissé félelmetes félhomályból anyám előhoz egy dobozt. Hogy látsszon, hogy új, a kicsomagolt, majd pedánsan újra leragasztott kartonból kiemel egy párnát.

– Anatómiai. Kiárusításon volt, én meg összegyűjtöttem a pontokat, féláron megkaptam. Próbáld ki, fekjüdj le, meglátod, hogy jó lesz rajta pihenni.

Szorosan fogja a kezem, míg a kanapéhoz kísér, megigazítja a fejem alatt a párnát és a tenyerével nyomja a homlokom lefelé, hogy mélyen belesüppedjek a szintetikus anyagba.

– Látod, megmondtam. Pihenésre van szükséged. És este, ha lefekszel, elképzelheted, hogy az én karjaim között pihensz.

Egy örökkévalóságig tartó pillanatig csak nézünk egymásra, elképzelem magam a hatalmas franciaágyon, ahogyan tagbaszakadtan, esetlenül fekszem, anyám karjai között. Ölelkezünk így, ő és én, egymás szemébe nézünk, mire végül megszólal:

– Amikor férjhez mentem, minden este elképzeltem anyám kezét az arcomon, a világon senki se tud úgy simogatni.

Továbbra is öleljük egymást, az én szorításom egyre erősebb, az övé gyengül, míg végül a teste teljesen elernyed.

Hirtelen felállok és visszagyömöszölöm a dobozba a párnát, az ölelés közben kibontakozó gondolataimmal együtt.

– Indulunk? Ne vesztegessük az időt. – Az én anyám nem vesztegeti az időt, sohasem vesztegette, még most sem, amióta idő előtt nyugdíjazták és semmilyen kötelessége sincs, ő az időt nem vesztegeti. Előszedegeti az evőeszközt a dobozokból, a kristálypoharakat a regálból, példás rendszerességgel mossa a steppelt takarókat s tisztogatja fülpalcikával meg babaolajjal a fugát a fürdőszobai csempén. Ebből a guggoló test-

see how nice it is to rest your head on.

She grips my hand tight as she leads me to the couch, shifts the pillow underneath my head, then she pushes my forehead down with her palm so that I sink deep into the synthetic material.

“See, I told you. You need rest. And when you lay down at night, you can imagine you’re in my arms.”

For one everlasting moment, we gaze at each other. I imagine myself lying sprawled out and awkward across an enormous French bed, in my mother’s arms. We embrace, her and I, looking into each other’s eyes, when she finally says:

“When I got married, I used to imagine my mother’s hand stroking my face every night. Nobody in the world had such a soft touch.”

And we just lie there, hugging, my grip becoming tighter, hers weaker, until her whole body slackens.

I stand up suddenly, pack the pillow away into the box, with my thoughts about the embrace.

“Should we go? So we don’t waste time.” My mother never wastes time. She never did, and now she doesn’t either, and even though she’s retired and has no obligations, my mother does not waste time. One by one, she removes the pieces of cutlery from their boxes, the crystal glasses from the cabinets, she washes the comforters on a precise schedule, she cleans the grout between the bathroom tiles with baby oil and cue tips. She finds it harder and harder to get up when she’s been kneeling like that, all hunched over. “One of these days you’ll find me like this,” she says.

We get in the car.

I put the candles away in the trunk, alongside the plastic flowers decorated with fake plastic dewdrops.

“Do you even care whether or not they fix that nicked gravestone? What do we even pay them for every year? I mean, it’s their responsibility. Though of course nobody knows anymore what their responsibilities are.”

The nicked gravestone comes up every single time, a matter that requires even more elaboration than how nowadays people don’t have a sense of their own responsibilities, though the cemetery’s maintenance also falls under this. They never throw the burnt-out candles in the trash, they don’t clear the dead leaves

helyzetből egyre nehezebben tud felemelkedni. Így találsz rám majd egyszer, mondja.

Beülünk az autóba.

Beteszem a csomagtartóba a mécseseket és a har-
matcsepp-utánzat műanyagdarabkákkal díszített művi-
rágot.

– Épp érdekel, megjavították-e vajon azt a csorba
sírkövet. Minek is fizetjük őket évről évre? Hiszen ez a
kötelességük, de persze senki se tudja már, mik a saját
kötelességei.

A megcsorbult sírkő témája minden egyes alkalom-
mal felmerül, mégpedig hosszabb fejtegetést igénylő
tárgyként, mint ahogyan az is, hogy ezek, akik nem
ismerik a saját kötelezettségeiket, pedig a temető
fenntartásához ez is hozzátartozik, sose hordják el a
kiégett mécseseket a kukába, nem tisztítják el a síremlé-
kre hullott száraz leveleket, meg a jobb és bal felől
fekvő sír, amelyekről szemmel láthatóan senki sem
gondoskodik, s végül következik a mintegy melléke-
sen odavetett megjegyzés, hogy tarthatnék legalább
egy kisseprűt a csomagtartóban, szükség esetére. Ez-
zel zárul az első menet a kötelességekről, melyekkel
én nyilvánvalóan hadilábon állok.

Egyébként engem egyáltalán nem foglalkoztat a
csorba sírkő problémája. Bár tudomásom van arról a
törött kődarabról, amely már azóta, amióta leeresztet-
ték oda őt – kerek két éve megbontja aszimmetriájá-
val a temető rendjét –, a gondolataim mégis mindig a
mélybe menekülnek. A sírgödörbe.

– Nagyiiii, a sír-ma-gába-zááár!

Fekszem a tollas dunyhák közé süppedve a régimó-
di franciaágyban, és ezzel a mondattal hívom oda ma-
gamhoz a nagymamát minden reggel, mikor felkelek.
Több éven át naponta mondom ki ezeket a szavakat
úgy, hogy közben nem gondolkodom a jelentésükön,
egészen addig, míg iskolába nem indulok, ekkortól
fogva már nem aludtam ott a nagyinál, meg is feled-
kezem a dologról, s csak nemrég jut újra az eszem-
be, ki is ráz tőle a hideg. Mindig, amikor ellátogatunk
a temetőbe, általában évente kétszer, míg ott állok az
előregörnyedő anyám mögött és nézem, hogyan mo-
zognak a lapockái, olyankor a gondolataim befelé, le-
felé menekülnek, még ha nem is akarom, akkor is, a
sötét mélységben lejátszódó folyamatokra gondolok.
Először volt sok, majd kevesebb, majd még kevesebb,

from the memorials, obviously no one tends after the
graves on either side, and then in closing, she always
comments that I could at least keep a small broom
in my trunk, in case of necessity. This is how her first
point about responsibilities comes to a close, regard-
ing which I clearly have no leg to stand on.

That being said, she cannot in any way make me in-
terested in the gravestone. And while I'm aware of the
piece that broke off precisely two years ago when they
lowered her down, ruining the cemetery's order with
its asymmetry—my thoughts always escape down-
wards. Into the grave.

“Grandmaaaa, the grave is closing in on itselffff!”

I'm lying on the old-fashioned French bed, sinking
into the down feathers, and with this sentence, I sum-
mon my grandmother every morning when I wake. For
years, I say the words the same way, without thinking
about their meaning, until I head to school. By this
point I no longer sleep at my grandmother's, and I for-
get about the whole thing. It comes to mind only recent-
ly, I shudder from it. We usually visit her in the cemetery
twice a year, and as I stand behind my mother, watching
how her hunched shoulder blades move, my thoughts
go to darker trails, they play around in the deep. At first
there was a lot of her, then only a little, then even less,
and what was left of her now? What was really left of
her, down there, or us out here? Her and I.

I close my eyes and see the shallow, hollowed-out
graves, spread out over a few kilometers, dotting the
earth's crust like an x-ray, a beehive, without first or
last names, undecorated by cheap, colorful plastic
flowers, each one only two-dimensional, empty – full,
zero – one, zero – one. We stand above, they lie below.
We stand like acne on a teenager's skin, the swelling
brings something else into being, we'll become shal-
low scars. On the earth's crust, and in someone's life.

The grave is shimmering. Dusted off, wiped down with
a wet rag. When the x-ray shuts off, the flowers flash
across the picture with their unnatural colors, the buds
of new bouquets sway against the side of their stone
vases, the candles' quivering flame lights the glass
around them, my mother straightens up and draws
across over her chest. Her lips are moving, her eyes

mennyi maradt mostanra? És mi maradt igazából belőle, az ott benn, vagy ez itt kinn? Ő és én.

Lehunyor a szemem és látom a kivájt, sekély gödröket, néhány kilométernyi körzetben szerte mindenütt, a föld kérgén, mint egy röntgenfelvételen, úgy festenek, mint a méhkasok, nincs nevük és vezetéknévük, nincsenek kidíszítve olcsó, tarka műanyaggal, minden csupán kétdimenziós, üres–teli, nulla–egy, nulla–egy, mi fenn vagyunk, ők lenni, úgy állunk itt, mint gyulladáshoz vezető elváltozások egy kamasz bőrén, a gyulladásaink újakat hoznak létre, majd sekély heg lesz belőlünk. A föld kérgén és valakinek az életében.

A sír ragyog. Lesöpörve, nedves ronggyal letörölgetve. Amikor a röntgen kihuny, újra felszikkannak a virágok természetellenes színei, az új csokor bogycskáit hozzá-hozzákocognak a kőváza hasához, a mécsesek lengedező fénye beragyogja a hozzájuk rendelt körfelületeket, anyám felegyenesedik és keresztet vet. Mozognak az ajkai, a szeme félig lehunyva, ekkor beáll az a különleges csönd, utazásunk csúcspontja, amit az a pillanat követ, amikor szavak nélkül is közölhetjük egymással: letudtuk a temetőt. Ilyenkor anyám általában azt mondja: „Nna.” Utána könnyedebb léptekkel a széles kapu felé vesszük az irányt, útközben általában összefutunk néhány ismeretlen emberrel, de a velük váltott tekintetek és csendes üdvözlések elárulják, hogy értjük és ismerjük egymást, mélyen legbelül, de azt is, hogy soha és sehol máshol nem köszönnénk ezeknek az ismeretlen, idegen embereknek. De itt, a temetőben valami csodálatos módon olyan velük a kapcsolat, mintha egymásnak rendelt volna minket a sors. Anyám összeszedi, szatyrokba rakosgatja a dolgait, és a parcellánkról kifelé vezető ösvény felé indulna, de ezúttal én ott ragadok, mint akinek földbe gyökerezett a lába. Csak akkor döbbszent rá, hogy nem követem, amikor már eltávolodott néhány méternyire.

– Megyünk már? Mit állsz ott?

– Gyere csak vissza egy kicsit – anyám csodálkozva bámul rám, derékból hátrafordulva, kővé meredtem.

– Kérlek – teszem hozzá.

– Mi történt? Csak nem vált le még egy darab? – viszsztatérve megvizsgálja a sírkő minden sarkát, és miután nem talál rajta új károsodást, az arcomat kezdi fürkészní, válaszra várva.

– Mondj neki valamit.

half closed, and then that peculiar silence sets in, and we reach the pinnacle of our trip, the moment when we become close to one other: our job here is done. After which my mother usually says: “Well, then.” And with lighter steps, we set out for the cemetery’s wide gate. We usually run into a few strangers along the way, and the quiet greetings and glances they exchange suggest that they understand and know us in the deepest sense, as we would never greet total strangers anywhere else, in any other context. However, here in the cemetery, we have a miraculous sort of relationship, as if we’d been drawn together by fate. Mom gathers up her things and puts them back in plastic bags, then she heads towards the path leading away from our lot. This time, I become stuck, like someone whose feet have taken root in the ground. She doesn’t realize I haven’t followed her until she’s a few meters away.

“Aren’t we going? Why are you just standing there?”

“Come back for a second.” My mother turns only her head, gazes at me in wonder, rigid as stone.

“Please,” I add.

“What’s the matter? Another piece fell off?” When she comes back, she inspects every corner of the gravestone, and when she doesn’t find any new damage, she scans my face, waiting for an answer.

“Say something to her.”

“To who?” she asks, flabbergasted.

“To your mother. Tell her something, now that you’re here.”

“What would I tell her? What’s wrong with you?”

“I don’t know, she’s your mother. Tell her how she never understood you. Tell her how you felt shame for her when she hit you in the head with a shoe because you couldn’t count. Tell her how two years ago, you washed the shit from her, and she never even thanked you once. Tell her how sometimes you hated her, truly, from the bottom of your heart, in a way you’d never hated anyone else. And how you were relieved when she died, and you hate yourself because of it. And how you became her that day. Her ghost came inside you,” I say, all in one breath.

“Something is wrong with you,” she says, and she tries to escape, her feet scraping against the pavement, though she remains stuck in one place.

“Tell her how you’re afraid of dying, and you’re ter-

– Kinek? – néz rám ámulva.
– Hát az anyádnak. Mondj neki valamit, most, hogy itt vagy.

– Mit mondjak neki, mi ütött beléd?

– Hát, mit tudom én, a te anyád. Mondd el neki, hogy sose értett meg téged, mondd el, hogy helyette is szégyelled magad, amiért fejen ütött egy cipővel, mert nem tudtál számolni, mondd el, hogyan mostad róla a szart két évvel ezelőtt, és egyszer sem köszönte meg neked. Mondd el, hogy néha gyűlölted, olyan tisztán, szépen és lángolóan, mint talán senki mást életedben. És hogy megkönnyebbülést éreztél, mikor meghalt, és gyűlöld saját magadat emiatt. És azt is, hogy aznap te ő lettél, beléd költözött a szelleme – mondom egy szuszra.

– Te nem vagy normális – s menekül az ösvény felé, fut, kapar, de mégis mindvégig egy helyben áll.

– Mondd el neki, hogy félsz a haláltól, hogy megbénít a rettegés attól a helytől, ahol ő fekszik odalenn, és ezért aggódsz folyton a kibaszott sírkő miatt. Mondd el neki, hogy az életed túl gyorsan elmúlt, és hogy túl sokat szenteltél belőle neki, és úgy gondolod, nem normális, hogy egyszer sem mondtad neki azt, hogy „te”. Menjetek mindketten a piczába, emlékszel-e rá, amikor egyszer összevesztetek? Ez az a hely, ahol őszintén tudsz beszélgetni vele, anya. Sőt, még csak válaszolni sem tud neked semmit.

Anyám nem ismer rám. Másmilyen lett a tekintete, nem a saját gyermekét látja többé bennem, hanem egy elfajult szörnyeteget, amely éveken át rejtőzött a lánya arca mögött, és most egyszerre rátámadt, az anyja sírjánál.

Üveges szemekkel fordít hátat, és a szél hozza hozzám a szavait – a kijáratnál leszek.

Tudom, hogy ősz van, mert a napsugár ferdén tűz a szemembe. Áthatol a párás levegőn, magasan lebeg a jegenyék koronája fölött és vakítóan ragyog a szempilláim között. Vonszoló magam a kapu felé vezető makadámúton, nem látok egyetlen élő lelket se a közelben, csak anyám összegörnyedt testét látom a padon, úgy fest, mint akit azonnal elnyel a föld. Amikor elhaladok mellette, a test felemelkedik és jön utánam. Beül a mellettem levő ülésre az autóban. A motor egyre hangosabban zúg, míg el nem éri a maximumát egy kilométerrel az autópálya-leágazás után. Többé már

rified of the place she's in, and that's why you get so worked up over a goddamn gravestone. Tell her that your life went by too fast, and that you made too much of her, and you think there's something wrong with the fact that you never once called her 'Mom.' You both go to hell, do you remember when you guys fought that one time? Mom, this is the place where you can speak to her openly. And where she can't talk back to you."

My mother doesn't recognize me. There's something different about the look in her eye, like she no longer sees her own child, but a deformed monster that has been hiding behind her daughter's face all these years, now attacking her suddenly at her mother's grave.

Eyes glassy, she turns her back to me, and the wind carries her words in my direction. "I'll be at the entrance."

I know it's fall because the sun shines slanted in my eyes. It pierces the damp breeze that travels across the tops of the popular trees and streams blindingly through my eyelashes. I drag myself along the cobblestone path that leads to the gate, and I don't see a single soul, only my mother's hunched body sitting on the bench, the portrait of a person the earth would swallow up instantly. When I pass her, her body stands and follows me. We get to the car, she sits in the seat next to mine. The motor hums louder and louder, reaching its maximum one kilometer after the exit onto the highway. I'm not driving anymore, just floating in the twenty-centimeter space between the car's upholstered roof and the two women's heads. I see the road clearly in the moment that follows. We each step out of ourselves. I see the duality of preparing cutlery, quilts, and ergonomic pillows, of worry, hatred, and unhappiness. The last thing I see is the unusually large metal fence, the dead flies on the rectangular headlights. And if I were to look at them long enough, I might find a glowing, concentric kind of stairway at the bottom. And then I don't see anything else, because I'm no longer in that twenty-centimeter space, rather I'm back in the gnarled, one meter seventy centimeters and fifty-seven kilos, seeping out through various cracks. After a thousand-year silence and a great distance, I see my mother's eyes. If I look closer, I can see so much in them, the hunger to break out, I could stare into them for hours, but it seems as if the lights

nem vezetek, hanem lebegek a két nő feje és az autó kárpitozott bádogtetője közötti húsz centiméternyi űrben. Világosan látom az utat, amely abban a pillanatban kezdődött, amikor egyikük kilépett a másikkól, látom a megkettőződő evőeszközkészletet, paplant, anatómiai párnát, aggodalmat, gyűlöletet és boldogtalanságot. Az utolsó, amit látok, az a szokatlanul óriási fémkerítés, a légy piszok a négyszögletes fényszórókon, amelyeket csodálkozva vizsgálgatok egészen közről, s amelyek mélyén, ha nagyon sokáig nézem őket, valami fénylő, körkörös lépcsősorokat vélek felfedezni. Utána már semmi mást nem látok, mert többé már nem abban a húsz centiméternyi űrben vagyok, hanem újra a göcsörtös egy méter hetven centi és ötvenhét kilóban, amiből csorog valami kifelé több résen át. Ezer évnyi csend és nagy távolság után most látom az anyám szemeit. Ha jobban megnézem, annyi minden játszódik le bennük éppen, a kitörni vágyó élet, órákon át tudnám nézni, de mintha lassan kihunynának a fények, mint azoknál a kerek kapcsolóknál, amelyekkel a gyerekeimet szórakoztattam, míg az egyik kezemmel pelenkáztam, a másikkal meg elfordítottam a kapcsolót. Varázslóhangon mondogattam: „Ha jó leszel, bekapcsolom a lámpát, ha rossz leszel, lekapcsoloom a lámpát”, csak azért, hogy lenyugodjon, csak, hogy nyugton feküdjön néhány percig, ámulva a sötétben, a fény megjelenése és eltűnése közepette.

És még egy dolgot látok. Az apró válla fölött a nyaka előtt átfutó biztonsági övet, amely nem engedi levegőhöz jutni, én meg nem tudom megmozdítani a kezem. Szeretném, de nem bírom, vagy bírom, de nem szeretném. Egyetlen világos gondolat van a fejemben, megjavítatom a sírkövet, ez lesz az első dolgom, ha kijutok innen.

Orovec Krisztina fordítását

are slowly dimming, like the push lamps I distracted my kids with when I would change their diapers with one hand, turning the switch in the other. I used to say in a booming voice, “If you’re good, I’ll turn on the lamp, if you’re bad, I’ll turn offffffff the lamp,” just so they’d calm down, just so they’d lie there for a few minutes, amazed, in the darkness between the light’s sudden appearance, disappearance.

And I see one more thing. Her seatbelt is running above her small shoulder, across her neck, and it won’t let her breath, and I can’t move my hand. I want to, but I can’t, or I can, but I don’t want to. There’s only one clear thought in my head, that I’ll fix the gravestone, that will be the first thing I do once I get out of here.

Translated by Kristen Herbert

Nathan Filer

CSALÁDI PORTRÉK

A következő dolog, amire emlékszem, hogy anyu feltekerti a rádiót, hogy ne halljam, mennyire zokog.

Hülyeség volt. Hallottam. Közvetlenül mögöttem ült a kocsiban, és nagyon hangosan sírt. Ami azt illeti, apu is. Egyszerre sírt és vezetett. Én őszintén nem tudtam, vajon sírok-e, de úgy véltem, valószínűleg igen. Amúgy is úgy tűnt, hogy kellene. Szóval megérintettem az arcom, de kiderült, hogy száraz. Egyáltalán nem sírtam.

Ezt értik az alatt, amikor azt mondják, valaki lebénul, nem? Túlságosan lebénultam ahhoz, hogy sírjak, néha lehet ezt hallani a tévében. Az ilyen napközbeni beszélgetős műsorokban, vagy mi. Egyáltalán nem is éreztem semmit, magyarázzák. Csak teljesen lebénultam. És a közönség együttérzően bólogat, mintha mind ott lettek volna, és pontosan tudnák, milyen érzés ez. Felteszem, ez történt velem, de akkor rettenetes bűntudat mardosott miatt. Kezembe temettem az arcom, hogy ha anyu vagy apu megfordul, azt higgye, velük együtt sírok.

Nem fordultak meg. Sosem éreztem egy kéz megnyugtató szorítását a térdemen, sosem mondták, hogy minden oké. Senki sem suttozta: Cssss, cssss.

Akkor megértettem: teljesen egyedül vagyok.

Fura volt így rájönni.

A rádióban a DJ igen lelkesen valami új számot konferált fel, mintha az lett volna a valaha volt legnagyobb szerűbb nótá, és teljessé tenné az életét, hogy konferálhatja. de mindennek semmi értelme nem volt számomra. Nem értettem, miért olyan boldog a DJ,

The next thing I knew Mum was turning up the volume of the radio, so I wouldn't hear her crying.

It was stupid. I could hear her. I was sitting right behind her in the car and she was crying really loudly. So was Dad for that matter. He was crying and driving at the same time. I honestly didn't know if I was crying too, but I figured that I probably was. It seemed like I should be anyway. So I touched my cheeks, but it turned out they were dry. I wasn't crying at all.

This is what people mean when they talk about being numb, isn't it? I was too numb to cry, you sometimes hear people say on the TV. Like on daytime chat shows or whatever. I couldn't even feel anything, they explained. I was just completely numb. And the people in the audience nod sympathetically, like they've all been there, they all know exactly how this feels. I reckon it was like that, but at the time I felt very guilty about it. I buried my head in my hands, so that if Mum or Dad turned around, they would think I was crying with them.

They didn't turn around. I never felt the reassuring squeeze of a hand on my leg, they never said it would be okay. Nobody whispered, Shhh, shhh.

I knew then – I was totally alone.

It was a strange thing to find out that way.

On the radio the DJ was introducing some new song in this really chipper voice, like it was the best song ever recorded and it made his life complete to be able

FAMILY PORTRAITS

by Nathan Filer

amikor valami ennyire szörnyűséges történt. Ez volt az első igazi gondolatom. Arra emlékszem, hogy ez járt a fejemben, amikor mintegy felébredtem. És ez a legpontosabb, ahogy le tudom írni, bár nem aludtam igazán.

Az emlékek szertefoszlottak, mint az álom, amikor kinyitjuk a szemünket. Nagyon hasonlított erre. Csak foszlányok maradtak: éjjel, futás, aztán felbukkan a rendőrség.

És Simon meghalt.

A bátyám meghalt.

Azonban semelyikben sem tudtam megkapaszkodni. Még nagyon sokáig nem fogok tudni újra beléjük kapaszkodni.

De még nem beszélhetek erről. Egyetlen esélyem van, hogy rendbe hozzam ezt. Óvatosnak kell lennem. Mindent szépen szét kell hajtogatni, hogy tudjam, hogyan hajtsam össze újra, ha nem bírom tovább. És mindenki tudja, hogy a legjobban úgy lehet szépen összehajtogatni valamit, ha követjük a már meglévő hajtásokat.

Nádor Zsófia fordítása

to introduce it. But none of this made any sense to me. I couldn't understand why the DJ was so happy when something so terrible had happened. That was my first proper thought. It was the thing that I remember thinking as I sort of woke up. And this is the best way that I can describe it, even though I hadn't really been asleep.

Memories were falling away, like a dream when we first open our eyes. It was a lot like that. I could only make out the edges – night-time, running, the police were there somewhere.

And Simon was dead.

My brother was dead.

I couldn't hold onto any of it though. I wouldn't get to hold it again for a very long time.

I can't talk about it yet either. I have one chance to get this right. I need to be careful. To unfold everything neatly, so that I know how to fold it away again if it all gets too much. And everyone knows, the best way to fold something neatly is to follow the folds that are already there.

Nathan Filer (1980) brit író és újságíró.

Legutóbbi kötete magyarul: *A zuhanás sokkja* (2019).

Nathan Filer (1980) British writer of fiction and non-fiction.

Latest book in English: *This Book Will Change Your Mind About Mental Health* (2019).

Forgó Léda

RÖVID KIRÁNDULÁS A GYERMEKRÁKOSZTÁLYON

Láttam, hogy Aline nővér miként próbál meg
kedves lenni,
de hangos nevetése inkább fenyegetésre hasonlított,
és a hang,
akár egy eltévedt luftballon, kószált a levegőben.
Hogy vajon
csak rossz időszakok és belső feszültség vagy egy
egészen boldogtalan gyermekkor akadályozta
az emberségességét, nem tudom.
Egyszer megéltük, ahogy egy semmiség, egy
székletminta miatt ráförmedt egy lányra.
A lány újonnan érkezett még, szülői kíséret
és diagnózis
nélkül, csak a gyanú állt fenn, de
nem igazolódott be. Azon kevés szerencsés
közé tartozott,
akik egészségesen hagyhatták el ezt a szörnyű
helyet, de
ezen a délutánon mégis mindannyian megsajnáljuk.
Egy napja váratott már magára egy székletminta,
amivel a vizsgálatot le lehetett volna zárni, de a
székelés elmaradt. A lány evett és ivott
és Aline nővér félóránként friss és telt
arccal nyitott be, hogy érdeklődjön.
Szép, nyitott arca volt, formás, kerek és
erőtéljes, fiatalosan gömbölyded, a feszültség
fagyos keretébe betonozva, szemében
hidegen izzó láng, szép és ijesztő.
Fején egy szőkésbarna, drótszerű építmény
befőttesgumival megszorítva, csak néhány
önkéntelenül elszabadult tincs mutatja
a felszín alatt rejtőző természetes játékoságot.
Tekintetét a lányra szegezte, minél távolabb
húzódott tőle, ő annál közelebb ment és
hangosabb lett, így imitálta a jó, kötelességtudó
ápolónőt, hogy ő gondoskodik és figyelmeztet.
Tudja, hogy
ha elnéző, az gyakran rossz módszer, és a barátságos,

I could see how sister Aline is trying to be kind,
but her loud laughter was more like a threat, and the
sound, like a stray balloon, was wandering in the air.
Whether
it was miserable times and nervous tension or a whole
unhappy childhood was blocking her from being hu-
mane, I do not know.
We were there when she yelled at a girl over nothing,
over a stool sample.
The girl just arrived, with no parental guide or diagno-
sis, she was a suspected case only, but
not confirmed. She was one of those lucky people who
were able to leave this horrible place healthy, however,
that afternoon we all felt sorry for her.
A whole day the stool sample was awaited for, that
could have concluded the process, but
it did not arrive. The girl ate and drank
and sister Aline poked her head in every half an hour
with her fresh, bonny face to enquire.
She had a fine, open look with a pretty, round and vig-
orous, youthfully curvy face framed in freezing tension
with cold flames in her eyes, beautiful and scary.
On her head a fair colored nest of wires tightened with
a rubber band, only a few locks escaped to give away
the natural playfulness hiding under the surface.
She was staring at the girl, the further the poor thing
pulled back, the more she approached her, and the
louder she got thus, demonstrating the role-model of
a good and responsible nurse, who cares and warns.
She knows that overlooking
is often the wrong method while a friendly discipline
applied in the right way is more effective.
Nothing happened though. The girl's intestines
were not susceptible to pedagogy – tension was grow-
ing, since the bed eventually had to be given
to a cancer patient as sister Aline was letting us know
in her warm, increasingly fiery tone,
and continued with the girl who was more and more

okosan alkalmazott szigor hatékonyabb.
De sajnos semmi nem történt. A lány bele
nem volt fogékony a pedagógiára, a feszültség
pedig nőtt,
ugyanis az ágyat végül át kellett adni egy igazi
betegnek,
ahogy azt Aline nővér meleg, minden
szóval egyre tüzeesebbé váló hangján tudatta
velünk, és hasonlóképp folytatta az egyre idegesebb
lánnyal, ahogy székelési szokásairól, az utolsó
székletéről és az elmaradt székelés okairól
kérdezte. A lány csöndes, alig hallható válaszaival
olyan kontraszt alakult ki, hogy akaratlanul is fülelni
kezdett az ember, egy dinamika részeként, amiben
nem akar részt venni, csak dermedten básméskodva
belekényszerül. Kísérteties hangulat volt,
amit Aline nővér, valószínűleg nem tudatosan, de
mesterien teremtett meg. Jóakaró hősnek érezte
magát
a történekek közepette, és minél inkább beleélte
magát, fokozva a félelem csúf atmoszféráját,
annál inkább elrohantam volna, nyomtam volna
a stop gombot, ahogy a többi nem érintett jelenlévő
is, le lehetett olvasni
az arcukról.
A lány kényelmetlenül és ijedten érezte magát,
és szerintem,
ha eddig nem volt kiválasztási
problémája, akkor az most Aline nővér miatt kialakult.
Mindenki előtt kellett választania, hogy
hashajtó-shake vagy beöntés.
Ahogy meghozták a méretes italt, mindegyikünk
azt remélte,
hogy oldódni fog a feszültség. Egy koktélospohárba
volt töltve, mellé szívószál, mintha nem is a rákos
gyerekek

nervous
under the interrogation about her defecation habits,
her latest stool, and
the reasons for the delay. With the girl's quiet, hardly
audible replies such a contrast evolved, one involun-
tarily started to listen,
and become part of a weird dynamics
they did not want to be part of but were forced to
do so in their numbed gazing. There was a haunted
atmosphere, sister Aline created it, probably uninten-
tionally but
masterly. She saw herself as a positive hero
in the story, and the more she was getting into the
character escalating the nasty atmosphere of fear,
the more I wanted to sprint and push
the stop button just like all the other bystanders did,
one could tell from their
faces.
The girl was feeling inconvenient and scared, I think, if
she hadn't had excretion problems before,
now she developed them thanks to sister Aline.
All those present had to witness her choose between a
laxative shake and an enema.
When they brought in the giant glass everyone as-
sumed that the tension would drain. It was a cocktail
glass
with a straw, as if we weren't in the cancer ward but
some luxury resort.
As the first swig was taken we all knew it tasted neither
like a cocktail, nor like milk chocolate. She still went on
gulping it heroically,
then put the glass aside and was sitting still
at the edge of the bed. She seemed to be concentrat-
ing as if
she was gonna perform some acrobatic movements.
But she was not exercising, only her eyes were getting

A SHORT VISIT AT THE CHILDREN'S CANCER WARD

by Léda Forgó

osztályán lenne, hanem egy luxusmedencében lazítana.

Az első kortyból már tudtuk, hogy az ital íze nem hasonlíthat sem egy koktél, sem pedig a tejszokoládé ízéhez. Mégis hősiezen itta tovább, aztán letette a poharat, felkelt és mozdulatlanul ült az ágy szélén. Úgy tűnt, koncentrálni, mintha épp egy akrobatikus tornamutatványt készülné bemutatni. De nem tornázott, csak a szeme lett nagyobb, majd a csodaital hirtelen visszaköszönt, az ölébe, majd egészen a lábujjáig spriccelt, és egy gyomortartalom-graffitit hagyott az ágy lábánál.

A rákosztályon 24 órán belül elérték, hogy egy makkegészséges gyerek is sugárban hánjon.

Mi, anyák, a bármilyen állagú hányás eltüntetésének nagymesterei, kopasz lányaink tekintetének kíséretében a segítségére siettünk. Így történt, hogy mi, rákban érintett anyák egy makkegészséges lányt vigasztaltunk.

Aline nővér remek ösztönökkel a szobában termett, mintha nem akarta volna kihagyni a tetőpontot, és részletesen elmesélte a kréta-sápadt lánynak, hogy hogyan nevelné meg alattomosan vonakodó széketét.

Azt tervezte, hogy lefogja, a többi kollégával lekötözteti, majd beöntést ad neki.

Beleveszett a dühbe és az izgalomba, és valószínűleg nem érezte, hogy figyelmünket egyre inkább az ellenszenv táplálja, de csak a nyilvánosság jóleső súlyát érezte. Néhány embernek ez energiát kölcsönöz, akár egy meleg kabát, ami alatt védő ölelésben élvezhetik retorikai képességük teljes kibontakozását.

Láttam a szemében a bódulatot, ahogy hangerejét nem tudta uralni és egyre csak hangosabb lett, és hogy mohón vágyott a lányok könnyeire.

Láttam a sárgászöldre sápadt lány fagyos hallgatásának –

bigger, then suddenly the magic drink was all brought back into her lap. All the way down to her toes till it left a vomit-graffiti under the bed.

At the cancer ward they managed to make a kid, as fit as a fiddle, throw up within 24 hours.

Us, mothers, experts of cleaning up contents of stomachs, rushed to help her out, with all our bald daughters watching.

This is how those affected by cancer ended up consoling a girl sound as a bell.

Sister Aline was a natural talent in turning up just at the climax to thoroughly explain to the girl white as a chalk, how she would discipline her crooked stool reluctant to arrive.

She was planning to hold her down, get her tied up by the ward colleagues and give her an enema.

Aline was immersed in wrath and excitement and probably did not notice that our gaze was increasingly fed by dislike but only enjoyed feeling the spotlight. For some people it gives energy just like a warm coat protecting them and they can freely practice their rhetorics.

I saw haze in her eyes from not being able to control her voice, she was louder and louder, greedy for tears of our daughters.

I saw the contrast between the frozen greenish-yellow silence and the sudden, erupting anger of the girl lying in bed eyes closed, body motionless. I reckoned she was free-falling, could not stop, her acts were compulsive, she longed for some piece at least but could not get it.

Before anything terrible could have happened we, parents toughened up and filed a complaint about Aline, so she was sent outside to take a few deep breaths, and another nurse was sent in.

Discharge of stool soon came along, happy gospels and the mother from work surprised at her daughter's awe to throw herself in mum's arms. She took her home.

It was only a bed unmade that reminded us to the peculiar events but

ahogy szemeit becsukva, mozdulatlanul fekszik
az ágyban –
és saját előtörő, hirtelen haragjának kontrasztját.
Azt sejtettem, hogy lejtmenetben volt, hogy
nem tudott megállni, hogy kényszeresen
cselekedett, hogy szeretett volna lenyugodni legalább
utólag, de egyszerűen nem tudott.
Mielőtt valóban valami szörnyűség történhetett
volna, mi,
szülők, vettük a bátorságot, és panaszt tettünk
Aline nővére, így jött más, ő pedig ki lett
küldve, hogy vegyen pár mély lélegzetet.
Hamarosan megérkezett a széklet, a felszabadító
hír, munkából
az anyuka, aki csodálkozott, hogy milyen áhítattal
zuhant karjai közé a gyerek, és hazavitte. Csak a feldúlt
ágy emlékeztetett minket a történetek sajátos
zamatára, de hamar megérkezett a takarítószemélyzet
dolgos flottája, és a könnyáztatta sarkot
pár energikus mozdulattal egy érintetlen,
steril helyé változtatták a következő kis
páciens örömteli fogadására.
Hogy az orvosok és a többi nővér némán
szemet hunyt Aline nővér felett, azt sugallta
nekünk, hogy mindenki tisztában volt vele,
hogy szereti a felhajtást, így mi semmit sem tettünk
azon kívül, hogy nagy ívben elkerültük.
Ritkán lehetett őt látni, más szobákban, távolról,
visszafogottan, egyre szelídebben, jámborabban,
és egyszer csak eltűnt, egészen el, és nekünk
egy kérdésünk
sem volt felőle, nehogy megidézzük őt.

Bordás Máté fordítása

the fleet of cleaning personnel soon arrived and turned
the tearful spot into a sterile, impeccable station ready
for the pleasurable reception of the next
little patient.

Since the doctors and nurses overlooked
sister Aline's behaviour, we realized that she loves at-
tention,
so all we did
was just avoiding her as much as we could.
She was rarely sighted, in a different ward, further and
further, more and more contained and humble and
eventually, she disappeared. Fully. And we did not
have any questions lest we invoke her.

Translated by Sára Szabó

Forgó Léda (1973) magyar nemzetiségű, német nyelvű író.
Szövegeit magyar fordításban többek között az Irodalmi
Jelen közölte.

Léda Forgó (1973) German language writer of Hungarian
nationality. Her poems in Hungarian translation were
published – among others – on the online magazine
Irodalmi Jelen.

Kalász Orsolya

A KISEMBER VERSENYLOVA

Moabitban, az egykor Nyugat-Berlinhez tartozó kerületben békés, komótos az élet, a pandémia előtt se jöttek errefelé a turisták. Mostanában olyan a hangulat, mint egy kisvárosban. Az utcán mindenki ismerős.

Házunk udvaráról, egy nyitott részen át rálátni az evangélikus Megváltó-templomra és plébániára. A gyülekezet óvodáját és udvarunkat egy fakerítés választja el, ott, a borostyánnal benőtt lugasban állnak a biciklik. Hétközben egész délelőtt zeng az udvar a gyerekzsivajtól, és ha megyek a biciklimért, seprűnyéllel visszapöckölöm a borostyánra dobált labdákat és homokozólapátokat. De szigorúan csak késő délután, nehogy fejen találjak valakit. A *covid-lockdown* idején csönd volt odaát, nemrég nyitottak ki újból. A hangerőből ítélve még nincs itt minden gyerek, az örökké fejhangon szirénázó kislány például nem hozzák a szülei. Mint azelőtt, most is az utcai bejárat lépcsőin ülve cigiznek az óvónők.

Ezen az udvari házrészén át gyakran berepülnek a madarak. Tavaly nyáron, a kukák mellől, egy barna kánya emelkedett suhogva a levegőbe. A templomtetőn üldögélő varjak meg galambok feleslegesen jönnek, mert a patkányok miatt tilos eledelt kitenni, erre rég rájöhettek volna – legalább a varjak.

A földszinti lakásokhoz, így a miénkhez is, tartozik egy-egy kertecske. Mi ugyan hagytuk, hogy a részünket kedvükre benőjék a bokrok, de egy kisasztalt és székeket azért kítettünk a szélére, ott szoktam rágyújtani. Három hete arra mentem ki, hogy a szemben levő kertben, az egyenesre vágott tuják mögött egy állatot terelget a szomszédnő. Többnyire Kölnben laknak, a férje diplomata, de már nyugdíjas. A mi ajtónk rögtön a kapu mellett van, hozzánk csenget be az asszony, ha gond van, elromlott a kapuzár, vagy nem vitték el időben a papírhulladékot. Néha türelmetlenebb vagyok vele, mint szeretnék. De még egyszer sem förmedtem rá, hogy nem vagyok házmester. Jó egy fejjel alacso-

In Moabit, a neighborhood that used to be part of West Berlin, life is pretty quiet. Even before the pandemic broke out, tourists never really strayed this way. Now, it has the feel of a small town. You know everybody you pass on the street.

From the courtyard of our building, you can see the Lutheran Redeemer Church. The church nursery school and our courtyard are separated by a row of trees. The bikes are in the arbor, which is covered with ivy. On weekdays, the place is echoing with the sounds of children at play, and when I go to get my bike, I tap the balls and sandbox shovels that have ended up on the ivy back into the schoolyard with a broomstick. But only late in the afternoon, lest I end up hitting someone on the head. During the COVID-lockdown, the place was silent. It only opened again recently. Judging by the noise, some of the kids are still at home. The little boy who is constantly imitating the noise of a siren, for instance. The nursery teachers smoke on the stairs that lead down from the main entrance to the street. That much is the same.

Birds often fly over the courtyard. Last summer, a black kite spread its wings and took off from the spot beside the trash cans. The crows and the pigeons which perch on the church come in vain. You're not allowed to put out food because of the rats. You'd think they would have realized by now. The crows, at least.

Each apartment on the ground floor, ours included, has a little garden. Ours is pretty overgrown, cause we don't much bother with the bushes, but we put a little table and some chairs at the edge, and that's where I usually have a smoke. When I went outside three weeks ago, our neighbor across the way was trying to shoo away some animal. I could see her in her little garden just behind the attentively clipped evergreens. They live in Cologne for the most part. Her husband is a diplomat, but he's retired. The door to our place

nyabb nálam, filigrán, biztos, hogy harminc éve nem változott a ruhamérete. Drága és ízléses holmikban jár.

Ezúttal önként ajánlottam fel neki a segítségemet. A fűben szaladgáló galamb többször berepült a konyhájukba, panaszolta, most meg a nyitott teraszajtón próbál bejutni a lakásba. Sehogy sem tudja elzavarni. Hamar megfogtam. Olyan apró és szelíd jószág volt, hogy egy kézzel is tudtam tartani. Mindkét lábát meggyűrűzték. Az egyikén egy telefonszám, a másikon betűk és számok voltak.

Megmozgattam a szárnyait, a lábait, megtapogattam a mellkasát, egyszer sem rándult össze, nem vérzett sehol. Viszont a begye üres volt. Tavaly találtam egy galambfiókát, még megvolt az eledel és a levegős ruháskosár, amiben felneveltem. Beletettem új vendégemet, adtam neki magot és vizet. Azonnal enni kezdett, egy épp befogott madártól szokatlan bizalommal. Persze, éhes volt, de ahogy evett, abban volt valami kötelességtudó igyekezet. Nem eszik, hanem táplálja a testet, akár az élsportolók verseny előtt – ez jutott eszembe.

A bal lábán lévő telefonszám nem működött. Viszszamentem a lakásba, és leültem a gép elé. Beírtam a keresőbe: galamb két gyűrűvel. Meglepően pontos találatok jöttek. Kiderült, egy postagalambot találtunk. A postagalambok német sportegyesületének oldalán elég volt beírni az irányítószámom, hogy megkapjam a közelben lakó *bizalmi személyek* listáját telefonszámmal együtt. Ők segítenek hazajuttatni a sérült vagy kimerült madarakat a versenyek idején. Felhívtam az első számot és rábeszéltem a rögzítőre. Miközben vártam, hogy visszahívjanak, megnéztem, mit írnak a gyűrűn lévő számokról és betűkről. Ekkor értettem meg, miért nem működött a telefonszám. A kismadár Lengyelországból, egy Chodziez nevű városból való. Újra hívtam a számot a 48-as előhívóval. Egy férfi jelentkezett. A következő öt percben ismétелgettem, hogy *Brieftau-*

is right next to the gate, and she often rings our bell if something's up. If the bell for the building isn't working or no one has come to take away the paper recycling. I'm a little more impatient with her than I'd like sometimes, but I never once shouted at her or told her look, I'm not the superintendent. She's a head shorter than I am and tiny. She must have been the same clothing size for thirty years now. She wears tasteful stuff, expensive.

On this occasion, I offered to lend a hand without being asked. The pigeon shuffling around in the grass had flown into her kitchen several times, she explained, and now it was trying to get in through the door to the terrace. She couldn't shoo it away. I managed to grab it pretty easily. It was so small and so calm that I was able to hold it in one hand. It had rings on both feet. One had a telephone number, the other, letters and numbers.

I fiddled a bit with its wings and legs, and I gently prodded its chest, and it didn't once flinch or flutter. It wasn't bleeding anywhere, but its craw was empty. Last year, I happened to come across a pigeon chick. I still had the food I had used to feed it and the laundry basket with little holes in the side that I had kept it in. I put my new guest in it and gave it some seeds and water. It immediately began to eat with a trust that seemed surprising for a bird that had just been caught. Sure, it was hungry, but there was a kind of deliberate, goal-oriented focus in the way in which it ate. It was as if it weren't eating at all, but rather nourishing its body like an athlete before a competition. Or so it seemed to me.

THE POOR MAN'S RACEHORSE

by Orsolya Kalász

be, a férfihang pedig azt, hogy *Gołąb*, meg azt is, hogy *Nix verstehen*. Feladtam. Lengyel barátnőmet, Magdát kértem meg, hogy közve-títsen. Magda szomorúan hívott vissza, mert a férfi azt üzenté, nem jön el a galambért, ha akarom, tartsam meg. És köszöni, hogy érte-sítettem. Az egyes számú *bizalmi személy* to-vábbra sem jelentkezett. Hátha a kettes szá-mú, aki tőlem 36 kilométerre lakik, tud valami okosat mondani. Itt is egy férfihang szólalt meg. Grettich úr türelmesen meghallgatott, majd az-zal kezdte, hogy a lengyel sporttársakról köztu-dott, igen lazán kezelik a dolgokat. Azt javasolta, adjak neki enni, inni, ha erőre kap, hazarepül. Ő nem tehet semmit, az egyesület csak Németor-szágon belül tud segíteni. Megkérdeztem tőle, hogy baj lehet-e abból, ha egy galamb nagyon nagy késéssel érkezik meg? Enyhe rosszallással a hangjában utasította el a felvetést, hogy a ver-senyben lemaradókat kiselejteznék. A távörpte-tésnél az a lényeg, hangsúlyozta, hogy a galamb visszatérjen a dúcba. Elbúcsúztunk.

A szomszédnő a kertjük padján ülve várt. Meg-köszönte, hogy gondjaimba veszem a madarat, majd bement, és bezárta maga mögött a teraszaj-tót. Azóta sem beszéltünk a dologról.

A galamb békésen pihent a dobozba tett faágon. Megtapogattam a begyét, mint a pingponglabda, olyan kerek és feszes volt. Gondoltam, megné-zem, mit írnak az állatvédők a versenyekről. A ber-lini galambok mentésére alakult egyesület külön fejezetet szán a postagalamboknak. A „*kisember versenylova*”, így nevezték őket a 19. században. A pénzdíjak akkoriban egy ipari munkás havi bérét is meghaladták. Az egyik eljárás, amivel a madara-kat hazarepülésre ösztönzik, az úgynevezett szal-maözvegy-módszer, azaz elszakítják egymástól a párokat, a gyorsabbat kalitkába zárva útnak indítják, hogy aztán egy meghatározott földrajzi ponton szél-nek eresszék, több tucat társával együtt. A másik a fészek-módszer. Akkor versenyeztetik a madarat, ha költenek párjával. Nagyon sok galamb eltűnik, elpusz-tul a versenyek során, a késlekedők pedig gyakran fazékban végzik. Az oldal tele van halott és sebesült galambok fotóival. Egy galambász-mottót is idéznek:

The telephone number on the ring on its right leg was no good. I went back inside and sat down at my computer. I typed “pigeon with two rings” into the search bar. The hits were sur-prisingly precise. Turns out we had found a homing pigeon. All I had to do was enter the zip code for my apartment on the web-site for the German homing pigeon sports association to get a list, complete with phone numbers, of the representatives who lived nearby. They helped injured or exhausted birds get home when there were competitions. I called the first number and left a message on the answering machine. While I was waiting for someone to return my call, I looked more closely at the letters and numbers on the other ring. And I realized why the number on the first ring hadn’t worked. The bird was from Poland, from a city named Chodzież. I tried the num-ber again, this time using 48, the country code for Poland. A man answered. For the next five minutes I repeated the word “Brieftaube” over and over again, and the man repeat-ed the word “gołąb” and “nix verstehen”. I gave up. I asked my Polish friend Magda to be the intermediary. She called me back and, with a sad tone in her voice, told me that the man had said he wasn’t going to come to Berlin to get a pigeon. If I wanted, I could keep it. And he had thanked me for having contacted him. The local representative, the first phone number on the list, still had not returned my call. I figured I’d give the second number a try. Lived 36 kilom-eters away from my place. Might have a useful tip. Again, a man answered. Herr Grettich. He listened patiently, and then began by informing me that the Polish sports asso-ciation was infamous for taking things too lightly. He sug-gested that I give the bird food and water, and once it had regained its strength, it would fly home. He could not do anything to help me. The association could only provide assistance within Germany. I asked him if there was any chance that a pigeon who arrived very late might come to some grief. With a touch of reproach in his voice, he dismissed the idea that birds who arrived late in compe-titions were weeded out. The only thing that mattered in the long-distance events, he insisted, was that the pigeon return to the dovecot. We said goodbye and I hung up.

The woman across the way was sitting on the bench in their little garden waiting for me. She thanked me for taking the bird into my care and then went inside and locked the terrace door behind her. We have not spo-ken of the affair since.

Győzni vagy meghalni.

Kimentem az udvarra, levettem a műanyagkosár tetejét, hátha elrepülne. Nem mozdult. Másnap sem, harmadnap sem. Mindig a napraforgómagokkal kezdte a táplálkozást. Nem zavarta, ha nézem evés közben. Gyönyörűen ívelő, kecses alakját nézve, számomra, a postagalamb a galambfaj ideáját testesítette meg.

Két nappal azután, hogy berepült az udvarunkba, ismét felhívtam Grettich urat. Megkérdeztem tőle, hogy át lehet-e *programozni* a postagalambokat. Ha talállok neki új otthont, megmarad-e ott? Lehetetlen, jelentette ki büszkén, egy postagalamb bárhol is és bármi áron elindul haza. Na jó, gondoltam magamban, ezek szerint bennem is lakozik egy postagalamb. Néha napokba telik, fejtette ki, amíg erőre kap, de biztos, hogy nem akar maradni.

Azt már nem kérdeztem meg, pedig bennem volt, hogy lehet-e bízni a madár életösztönében, ha ennyire hajtja a vágy? Honnan tudja, hogy már elég erőt gyűjtött hazáig?

Végül én repültem el korábban. Március óta nem voltam Budapesten, az utolsó repülőgépek egyikével jöttem vissza Berlinbe. Még visszaemlékezni is rossz a gyötrődésre, a szorongásra, hogy nem tudnék visszatérni az országba, ha a családból valakinek szüksége lenne rám.

A jegyem szombatra szólt. Mivel a galamb pénteken nem kelt útra, megkértem a harmadikon lakó barátainkat, Gabit és Michát, hogy vigyázzanak rá. Elismételtem, amit Grettich úr mondott, megígértem, nem lesz terhükre sokáig, mert hazarepül, talán már holnap. Gabi ötlete volt, hogy átviszik kosarastul a közelben lévő kiskertjükbe, talán ha nincsenek a magas házfalak, bátrabban mer felszállni.

Vasárnap délután Gabi egy fotósorozatot küldött WhatsApp-on. Csak annyit írt: elrepült.

Az utolsó fényképen a márványos mintázatú, karcsú *Gołęb* a faházikójuk tetejéről néz lefelé.

Aznap többször elmeséltem a galamb történetét Pesten, és úgy beszéltem róla, mintha mesebeli, nagy akaratú hős lenne, aki életét kockáztatva, tűzön-vízen át hazatér szeretetéhez. Milyen hülye tud lenni az ember!

The pigeon was resting peacefully on the little branch I had put in the laundry basket. I poked its craw again gently. It was plump and round, like a ping pong ball. I decided to have a look and see what the animal rights people thought about homing pigeon competitions. The association which was formed to protect the pigeons of Berlin devoted a whole chapter to homing pigeons. In the nineteenth century, they called them the poor man's racehorses. The money you could win for a single race was more than a factory worker made in a month. One of the ways they get the birds to fly home is by using the so-called grass-widow technique. They separate the couples, then they put the faster ones in cages and set out, and then, when they've reached some predetermined spot, they let them out, several dozen at a time. The other technique is the nesting method. A bird is put in a competition if it has nestlings. Lots of the pigeons are never seen again. They die in the races, and the ones that return late often end up in the pot. The webpage is covered with pics of injured pigeons. They even quote a pigeoneer motto: win or die.

I went out into the courtyard and took the lid to the laundry basket off to see if the pigeon would fly away. It didn't budge. Same thing the next day. And the next. When it ate, it always began with the sunflower seeds. It didn't seem to mind if I watched while it ate. With the graceful arch of its body, it looked to me like the very archetype of the carrier pigeon.

Two days later, I called Herr Grettich again. I asked him if homing pigeons could be reprogrammed. If I were to find a new home for it, would it stay? Quite impossible, he said proudly. A homing pigeon will set out for home, no matter where it is or what the risks. I see, I thought to myself. Then I suppose there is a homing pigeon somewhere in me. It may take a few days for it to regain its strength sometimes, he explained, but it unquestionably does not want to stay.

I did not ask—though the question occurred to me—whether the bird's survival instinct would prevail if it was so driven to return home. How did it know whether it had gathered enough strength for the journey home?

I myself had flown away earlier. I haven't been in Budapest since March. I returned to Berlin with one of the last flights. The mere memory of the anxiety I suffered at the time is upsetting, the distress at the thought that perhaps I would not be able to return if someone from the family needed me.

Hétfőn este kaptam egy újabb üzenetet: visszajött. Gabiék egy kis videót is küldtek az ablakpárkányukon csipegető galambról. Felhívtam Gabit, aki lelkesen újságolta, hogy a galamb magától megtalálta az ablakukat. Ha már így alakult, etetik tovább.

Ahogy visszatértem Berlinbe, felajánlottam Gabiék-nak, elviszem vidéki galambász ismerőseimhez a madarat. Micha, a férje olyan szomorúan nézett rám, hogy megértettem, itt is jó helyen lesz. A szárnyas szépség reggel és este jön. Ugyanolyan céltudatosan, élsportoló módjára eszik, mint az elején. Napokig fel akartam hívni Grettich urat, hogy eldicsekedjem vele, a galambunk úgy döntött, marad, de aztán hagytam, mert tartottam attól, hogy meg kellene magyaráznom, miért is vagyok erre olyan büszke.

My ticket was for a flight on Saturday. On Friday, the pigeon still had not set out to start his journey home, so I asked our friends on the third floor, Gabi and Micha, to look after it. I told them what Herr Grettich had told me. I assured them they wouldn't have to bother with it for long, because it would fly home maybe as soon as tomorrow. Gabi said she would take it in the laundry basket to the little garden they have nearby. Maybe if it weren't surrounded by tall buildings it would be less cautious about taking flight.

On Sunday afternoon, Gabi sent a series of pics on WhatsApp and a text message: "It flew away."

In the last image, the svelte goľąb, looking very much like a marble statue, is gazing down from the roof of their shed.

I told the story of the pigeon several times that day in Pest. I spoke of the bird as if it had been an indomitable hero from a fairytale who was risking its life, braving hell and highwater, to return to its loved ones. What a fool one can be sometimes!

Monday evening, I got another message: "It came back." Gabi and Micha sent a video too, the pigeon pecking at seeds on their windowsill. As long as it has come back, they might as well keep feeding it.

When I got back to Berlin, I told Gabi and Micha I could take the bird to some pigeoneer acquaintances of mine who lived in the countryside. Micha, Gabi's husband, gazed at me with such a sad look in his eyes that I immediately understood. They would give it a good home. The winged beauty comes every morning and every evening. It eats with the same goal-oriented focus that it had at the beginning, like an athlete before a competition. For days, I wanted to call Herr Grettich to brag about how our pigeon had decided to stay, but I abandoned the idea, cause I feared I might have to explain just why I was so proud of this.

Translated by Thomas Cooper

Kalász Orsolya (1964) költő és műfordító. Magyar és német nyelven ír. Legutóbb 2016-ban jelent meg *Das Eine* címmel verseskötete Berlinben.

Orsolya Kalász (1964) Hungarian poet and translator. Writes both in German and Hungarian. Latest book in German: *Das Eine* (2016).

Steinar Opstad KÖNYVTÁR

LIBRARY by Steinar Opstad

Anselm Kiefer: The High Priestess/Zweistromland

Az elszenesedett kéziratokkal megpakolt polcok
a két folyó országaról mesélnek,
és az olvasó istennőről,
aki jelnek látja az életünket,
és ráncolja fölöttünk a homlokát

Egy álmok nélküli korban
majd újra verset írunk a hamuba
A hamuba íródnak majd a versek,
és az árvizekben egy régi világ tükröződik,
a mezőkön vadakkal és legelő állatokkal

Csak amikor bölcsebbekké váltunk a régi isteneinknél,
lesznek szavaink arra, hogy elvesztettük
az összes állatfajt, az összes fát, az összes növényt,
az összes rovar, és a rovarok énekét is,
és hogy a szeretet mennyi formája veszett el velük

Gyógyíthatatlan a szeretet,
a mi egyetlen gyógyítónk!
Létezik menthetetlen éjszaka,
ahogy finom betűk is egy elszenesedett lapon
Az utolsó ember egy olvasó

Vajna Ádám fordítása

The High Priestess/Zweistromland, Anselm Kiefer

The shelves of charred manuscripts
speak of the land between two rivers
and of the reading goddess,
who interprets our lives as signs
and furrows her brow over us

In the most dreamless of times
we will again write poems in ashes
Yes, in ash shall the poems be written
and the rivers will mirror a bygone world
of plains with wild animals and grazing herds

Only when we have grown wiser than our oldest gods
will we find words for the loss
of all animal species all trees all plants
all the insects and the insects' songs
and of the ways of loving which vanished with them

Incurable is love,
our only healer!
There is a night with no cure
There is a meticulous handwriting on a charred sheet
of paper
The last human being is a reader

Translated by Ingvild Burkey

Steinar Opstad (1971) norvég író és esszéíró. Verseiből Az elégetett naplóból címmel 2020 őszén jelenik meg egy magyar nyelvű válogatás Vajna Ádám fordításában.

Steinar Opstad (1971) Norwegian poet and essayist. Latest book in Norwegian: *En varig lengsel/A lasting longing* (2019). A selection of his poems was published in Hungarian in 2020, *Az elégetett naplóból*, translated by Ádám Vajna.

Ernesto Rodrigues

ÚJRAKEZDÉS

Egy vírus körbejárja a földet.
Hosszú a lappangása, akár
ennek a versnek. Nem pusztul
el születéskor, mint más pórul
járó nyomorultak. Nem éhínség,
mely egyéb milliók életét hizlalja.
Klímakatasztrófa, szenny, bombák –
épp elég kárt okoznak. De a világ
átalakulóban. Talán attól fél, hogy
a gonosz vírus hirtelen mindenkit
átvág, aki nem képes belátni,
rabul ejtette a kapzsiság hálója.

Több millióan zárkózunk be otthon,
rettegve a láthatatlan szörnyetegtől.
A hajléktalanok hová rejtőznek?
Merre iszkolnak a tőlünk idegen
világ szerencsétlen menekültjei?
Nincs bárka az általános özönvízben,
amit egymás közt terjesztünk, saját
lélegzetünkkel ontva magunkból a
gyilkos cseppeket minden öleléssel,
hiába mossuk kezeinket, ügyelve
a lelki higiéniaira. Ebben a hálóban
nem ficáncol hal, csak fertőző óceán.

Senki sem áll készen a háborúra,
ami túl rövid csatának ígérkezett.
Az új ellenség jóval kifinomultabb:
nem szed annyi áldozatot, mint a
jövőt felemészítő környezetszennyezés
és öngyilkos merénylők a fosszilis

olajban tocsogó diktatúrák vigyorával.
Mégis bekerít minket észrevétlenül
ez az elragadó vakság, mely alig
különbözik láthatatlan uraink
mesterkélt nárcizmusától. Pedig
az emberiség nem ilyen. Hamis

hangok disszonáns szimfóniája
rejti az új típusú fejlődés zálogát.
Mások kínja és fájdalma előbb-utóbb
a sajátunkká válik. A futó gyönyör
hét számjegyű összeggé hígítva
semmit sem ér, ha minden elvész,
és halvány emlékünks sem marad.
Élj és virulj, költemény, vezesd át
a sötét karantént egy ragyogó nyárba,
ahol a Szél és a Nap a jövő energiája.
Ne tűnj el a fekete-fehér horizontról,
ahol felragyog egy színes szivárvány.

Fel kell vennünk a harcot a vírussal,
amit az aljas tudatlanság teremtett.
A diadal egyenlőtlen lesz, de tanulságos.
Mocsárban tükröződő önzésünknek
befellegzett, amint a történelem
elszámol a járvánnyal, és kiderül,
hogy a személy nem egy pusztaság.
Hála az orvosoknak, akik kérdés nélkül
cselekszenek. Szégyen, de így vagy
úgy: megváltozunk. Különbözik jöhet
egy új hullám, amely sakkban tartja a
pozitív tesztektől rettegő emberiséget.

Tolvaj Zoltán fordítása

RESET

by Ernesto Rodrigues

A virus crosses continents.
It has a slow incubation, as if
it were this poem. It does not
die at birth, which only
happens to the poor. It is not hunger either,
which feeds the lives of millions.
Climate, pollution, bombs, they
also do their harm. Our world,
however, is another. It shakes, because
one bad virus, suddenly, fools
those who do not see, who do not want to see, it was
caught
in the web that gave you capital gains.

And so, millions of us are inside our homes,
Frightened of an invisible monster.
The homeless flee to where?
Where refugees, the unfortunate
of a world that we judged as foreign?
There is only one boat, a complete
deluge, spread amongst us all.
Droplets that kill will be our
breath, if we give a hug
to another, to the cleaning of hands, to the
hygiene of the soul. Into this net,
fall an ocean, not a sad fish.

No one is prepared for a war
that is judged to be short, but subtle
is this enemy: it kills less
than pollution, which emits
without care of the future; less than

suicidal fossil fuels, smiling
dictators washed in petrol.
We achieve, nevertheless, without seeing who,
in this blindness que does not distinguish
the narcissistic rapture recreated
by a few invisible men.
Humanity is not this.

A concert of dissonant voices,
which causes a new type of progress
takes place. The pain of some is ours,
sooner or later. Nothing short term
serves to please, diluted six
times, seven zeros to the right, if
we leave everything, not even memory remains.
Live, poem, grave quarantine,
see again the Summer, the Sun,
the Wind, energy of the future.
Do not deviate from the white, black centre,
where there should be a rainbow.

It needs a war – to combat a virus,
that evil, ignorance creates.
The victory will be unequal, even
now; be it a lesson, selfishness
clouds itself, and is reflected in the swamp.
When History tells of this pandemic,
we will see if there are numbers, if men.
It remains to praise those, medics or others,
who do not look to the what and why, but act because
it is right.
Humiliation: either changes for the better,
or comes again. Positive tests
shall frighten humanity.

Translated by Rebekah Karabinas

Ernesto Rodrigues (1956) portugál író, költő, fordító
és esszéista. Többek között Kertész Imre és Krasznahorkai
László portugál fordítója.
Legutóbbi kötete magyarul: *Előre nem látható múlt* (2020).

Ernesto Rodrigues (1956) Portuguese poet, novelist,
essayist, translator.
Latest book in Hungarian: *Előre nem látható múlt* (2019).

Lea Sauer

A RUE SAINT-BLAISE PEREMÉN

Amikor a srácok *hovahovaédest* kiabálnak utánad, nem nézhetsz rájuk, nem tehetsz mást, mint hogy zavartan lesütöd a szemed, majd miután elhaladtál mellettük, ismét felemeled a fejedet. Ahogy a szoknyád is, különben piszkos lesz az alja. Itt minden csupa kosz, az egész várost betéríti a por. Rengeteg a por. Szemét borítja a sikló lépcsőit, a Canal partjait, a Parc des Buttes Chaumont barlangját és a metró mennyezetére felszerelt szellőzőnyílásokat. Itt a por alapvető szubsztancia, mindenbe beveszi magát, a bőröd alá is beférkőzik. Itt az egyetlen érzés, ami számít, az a bizalmatlanság. A Rue Saint-Blaise-i srácok nem csupán azért bosszantóak, mert unottan lébecolnak, stírólnak és füttyögnek utánad, hanem mert unalmukban ennél talán többre is képesek, és ettől még veszélyesebbek. Nem mondják meg, hová valósiak, de a beszédük árulkodó: talán a háztömb mögött laknak, ahova ugyan kapukóddal lehet bejutni, de a csengő mellől hiányzik az ottlakók neve. Ott, ahol nyújtózkodnunk kell ahhoz, hogy a bezárt ablakok tömött sorát átlássuk. Ott, ahol csupán Madonna és edénycsörömpölés jelzi, hogy a lakásban élet zajlik, és az udvart mindig árnyék borítja. A beszédükből hiányzik a francia *élégance*, a hangokat nem nazálisan képzik, hanem teli pofával. Ez a dallamossághoz túl hangos, minden máshoz pedig túlzottan egyhangú. Az arab bolt előtti lámpák halvány fényében a barnás bőrön meg-megcsillanó fuksz csak fokozza az első benyomást. Itt mindig akad valaki, aki sötétebb és hangosabb nálad. Mindig van valaki, aki később megy aludni. Ők azonban valamit fel tudnak

NOTHING JUST BEFORE THE RUE SAINT-BLAISE

by Lea Sauer

When the boys shout *mabellemabellejoliejolie* as you go past you mustn't look, you mustn't do anything, all that's allowed is to spit a look of contempt at their feet and then stick your nose in the air again. And hitch up your dress, otherwise you'll muck up the seam. It's dirty here, on the dusty city ground. There's plenty of that. There's dust on the Funiculaire steps, on the canal banks, in the grotto in the Parc des Buttes-Chaumont, and hanging from the Métro ceilings en route to the ventilation shafts. Dust is the basic form of matter round here, and it gets into everything – even you. No question about the basic feeling round here – mistrust. The boys in the Rue Saint-Blaise are bad news not only because they hang around out of boredom, and gawk and shout, but also because they'd certainly be up for a whole more, out of sheer tedium. Which is exactly what makes them dangerous. They don't say where they're from, but their language betrays that they might be from the tower block back there, where everyone needs a door code and there aren't even names on the bells. The place where you have to crane your neck to take in the serried ranks of closed windows. Where the only signs of life are Madonna and chinking dishes, and the courtyard is always submerged in shadows. Where the language they speak has none of the elegance of French, and is formed in the mouth, not the nose – too loud to be melodious and too basic for everything else. Here's where the bling on glossy black skin in front of the Arab shop looks totally sick in the streetlight. Where there's always someone around who's blacker

mutatni: egy lányt az oldalukon, a kelleténél egy pohárral többet, ötven eurót, amit éppen bezsebeltek a Canal-nál. Az ablakból látni, ahogy a Rue Saint-Blaise-en éppen ezen osztozkodnak, ahol az arab üzleten, három betonblokkon és a mögötte húzódó Périphérique Boulevard-on kívül semmi nincs, a mögött pedig tényleg semmi. A srácok fifty-fifty osztják el a lét, így mindenkinek huszonöt jár. Majd újból semmi. Továbbra sem történik semmi, csak várakoznak egy doboz sörrel. Nézik, hogy mi lesz. Figyelik, hogy ki jár arra. Várják, hogy vajon mit hoz még az éjszaka, és persze a többiek. Felbukkan egy újabb lány. Az egyik srác beleszív a cigarettájába, majd nagyot füttyent a lány lobogó haja és ringó feneke láttán. A külső lényegtelen. Fogai közt felsziszeg egy újabb *hovahovaédes*. A másik srác ujjaival győzelmi jelet formál, majd élesen csettint egyet a nyelvével. Hogy ennek vajon mi értelme, csak ők ketten tudhatják, mindketten felnevetnek, aztán újból csend. Majd megint csak semmi. Várnak. Közben rágyújtanak egy cigarettára, néha köpnek egyet, majd megint rágyújtanak, aztán tovább várakoznak. A környék ablakai előtti tér pusztítóan sivár, ahogy ezen a szeptemberi éjjelen, amikor a lányok még miniszoknyát hordanak. Ezeknek ketten itt lent nincsenek illúzióik. Úgy várakoznak, mintha már belefásultak volna a hasonló éjszakákba. Talán Ahmednek és Olivernek hívják őket, talán máshogy. Ezeken az utcákon néha nehéz kivenni a neveket.

Hirtelen egy jármű tűnik elő a semmiből. Elsötétített ablakokkal, benne egy sötét alakkal. Nem idevalósi, de jól kiismeri magát, talán a Périphérique Boulevard mögötti másik világból jön. Nagydarab, mint a kocsija, széles, mint a vigyora. Lehúzza az ablakot és odahívja a srácokat. Amikor Samion felnevet, csillogó két aranyfoga azonnal magára vonja a figyelmet. Talán őt se Samionnak hívják, de végül is ez is mindegy.

A Batmobil átszeli Gotham City-t. Sam nevet. Ez a nevetés, két sor arannyal stoppolva, valamint a háromszáz lóerős, használt Mercedes a bandavezérek védjegye. Olivier a banda „pussy”-ja, de ha a többiek lebuknak, ő is bukik velük, ami az éjszakai portyák birodalmában sokat jelent. Ahmed egy senki, de ő ezt még nem tudja. Az autóban jó a hangulat, mindenkinek megvan a helye. Meg egy doboz kólája.

Mit csinálunk?

and louder than you. Where there's always someone who goes to bed later, and has something to show for their day when they do it. It might be a girl on their arm, a drink too many, or fifty euro from strangers' pockets down by the canal. That money is just being shared out. Look out of the window and you can see it happening at a spot on the Rue Saint-Blaise where there's nothing but this Arab shop, three concrete blocks, and behind them the Périphérique, and behind that nothing. The boys split the money fifty-fifty, which makes twenty-five each. Then, nothing again. Then nothing happens again, apart from a mid-sized can of beer and watching. Watching to see what's up. Watching to see who'll come by. Watching to see what this evening and all the others will bring. Another girl passes. One of them takes a drag on a cigarette, wolf whistles the swinging hair or derriere. Looks don't matter. He hisses mabellemabellejoliejolie through his teeth. The other one does a victory sign in his mouth and stirs it up with his tongue. What the point of all that was, only the two can tell. At any rate, they laugh briefly, and then stop laughing. Then it's nothing again. Then watching. In between, a fag, a gob, a fag, and more watching. Watching. Round here the air in the wasteland in front of the windows is corrosively clear – as clear as this September night, when the girls are still in mini skirts. The two down there have shockingly few illusions. The way they wait, you can see they've stared out into evenings like this too often before. They might be called Ahmed and Olivier, then again they might not. It's hard to catch names out here on the faceless streets.

A car appears out of nowhere. Black tinted windows, black man. Not from here, but knows his way around. Might be from another world, beyond the Périphérique. Massive like his car, broad like his grin. A window is wound down, and the boys are invited in. Just time to see the two golden teeth flashing behind the steering wheel, where Samion's grin belongs. Maybe he's called something else, who cares?

The Batmobile takes a spin through Gotham City. Sam laughs. This laughter from two rows of gold, and this used Merc with a 300 HP engine are what the gang leader's signatures. Olivier is the gang pussy, but with him it's all for one and one for all, and that counts for a lot when a gang goes cruising round the town at night.

Azt, amit.

A túl sok kérdés nem helyénvaló. Itt akkor is tanulhatsz, ha csak figyelsz és egyébként senkit nem érdekel, hogy bármit megmutasson neked. Sam nyugodtan vezet. A rádióban zouk szól, közvetítés valahonnan a távolból. Ott, ahonnan ez a zene származik, a világ még rendben van. Szeretitek ezt a zenét? Szeretitek? Ez nem olyan, mint itt. Ott kék az ég és kék a tenger, a homok olyan, amilyennek csak látni szeretnéd. Az emberek pedig, az emberek... Hát még a nők! Nem kell portyáznod, hogy füvet vehess, megterem a házad mögött. Szabadon. Tudjátok, ez a hely nem nekünk való. Tudjátok, Gotham City nem a mi helyünk, Gotham City halott.

A három párdúc szakadatlanul köröz a város északi részén elterülő utcákon, amelyek mintha egy évezrednél is hosszabb idő emlékezetéről tennének tanúságot. Szorosan elhaladnak a huszadik kerület mellett, a Bastille-t elérve már fesztelenebbek. A Tuileriákat maguk mögött hagyva a harmadikban már teljesen lehúzzák az ablakokat, csak a tizenkilencbe vezető úton húzzák fel őket újra. Figyelik, hogy mikor adódik egy jó alkalom, a kóla már majdnem elfogyott. A szájuk sarkában füstölő cigi összetartó erő köztük. A Château d'Eau környéki körömtúdiók tele vannak vendéggel. Egy-két főtt kukorica a sarki standról még tartja bennük a lelket, de a Boulevard de Magenta lámpáinál még mindig semmi. Sam felfelé mutat. Látjátok a fényt azokban az ablakokban? Ideges leszek tőle. Nem valódi. Nagyon szeretném már tudni, hogy azok ott fenn hogyan élnek. Itt most megállunk. Egy kávé a sarki Comptoir-ban még nem ártott senkinek.

Itt aztán megint csak figyelnek. Sam egy ház bejáratát nézi, amelynek az ablakait túlságosan magasra tervezték. Figyel. Tekintete már nem józanságot tükröz, inkább ridegségről árulkodik. Nem vesztegetik a szavakat, a melóra koncentrálnak, közben rá-rágyújtanak. Figyelem. Közeleg az idő, hogy a város visszataszító leheletével az arcukba ásszon. Majd megjelenik egy férfi. Vasalt ingben, kifényesített cipőben halad el a bejárat mellett. Sam megadja a parancsszót.

Most.

A másik kettőnek fogalma sincs, mi történik, de követik Samet. A Comptoir pincére még utánuk kiált – hamarosan látjuk egymást, ugye? A srácok válasz-

As for Ahmed, he's just a nobody but he doesn't know it yet. The vibes are good in the car, everyone knows his place. Coke from a can.

What are we doing? We're making things happen.

Don't ask too many questions. With us, it's learning by watching, even though no one can be bothered to actually show to you anything. Sam drives along easily. The radio is playing zouk from somewhere a long way away.

Where the music comes from everything is still alright with the world. Like the music? D'you like it? It's not like here. Where this music comes from the sky is blue, the sea is blue, the sand is how you want it, and the people, the people ... the women! You don't have to go cruising round to score grass, it grows behind your house. Free of charge. You know, this is no place for people like us. You know, Gotham City is no place for us, Gotham City is dead.

Three panthers ceaselessly circle the north of the city, on streets that say they have more memories than if they were a thousand years old. They pass near by the twentieth, and by the time they reach Bastille they feel at ease with themselves. With the Tuileries behind them now, they have the windows open extra wide as they cross the third, and close them again on the way to the nineteenth. They're on the look-out for opportunities, and the Coke has almost run out. A fag in the corner of your mouth keeps the crew together. The nail studios at Château d'Eau are full. One or two grilled corn cobs from the van on the corner keep their spirits up, but by the time they reach the lights on the Boulevard de Magenta they still haven't lucked out. Sam points upwards. See the light in the windows? That kind of light really winds me up. It can't be for real. I'd like to know how they live up there. We'll stop here. They get out. No harm in a coffee at the counter in a corner café.

They go on watching from here. Sam watches the entrance of the house – the lit windows upstairs are too high up to see. Watching. His eyes are not sober anymore, just stone cold. They don't waste too many words here, they keep their minds on the job and smoke. Watching. The city is on the verge of waking and yawning its foul breath into their faces. Then a man comes up. A man passes the door to the bar – smart shirt, polished shoes. Sam gives the word.

képp csak megvonják a vállukat, a pincér elhallgat és gyorsan hátat fordít. Jobb is, ha nem tud semmiről, az ellenkezője talán az üzletnek se tenne jót. A másik férfi dermedten áll a ház kapuja előtt, alig kap levegőt, ahogy ezek hárman, a Romlás virágai a nyakába lihegnek. Beüti a kódot, mire a kapu egy kattanárra kinyílik. Mi csak szeretnénk felmenni, nem kell félni. Csak körbenéznénk, kíváncsiak vagyunk, hogyan is megy ez nálatok, ott fenn, a Boulevard-on. Csak szeretnénk tudni, úgy éltek-e, mint a halak az akváriumban. A harmadik emeleten Sam felkapcsolja a villanyt, Olivier és Ahmed mögötte. Mellettük a férfi mintha idegen lenne a saját lakásában. Itt fenn, messze a koszos utcák fölött kellemes a hangulat.

Mivel tudsz megkínálni bennünket?

Van néhány korty italom és egy laptop. Ott a tévé, a telefonom, egy konyhai robotgép, két hangfal, ezek mind elég jók.

Mi csak innánk valamit. A vendégeid vagyunk. Whisky van esetleg? Vagy bor? A sört nem igazán szeretjük.

Olivier a kanapéról éppen rálát a szomszédos konyhában álló férfi vállaira, akinek az inge már enyhén át nedvesedett az izzadságtól. Csak a hátát látja és Sam árnyékát, négy pohár whisky-kólát két-két jégkockával, és még egy-egy korty whisky. Jó erős. Szép munka, így pont tökéletes. Most pedig, gyere, öreg, igyál velünk! Olivier is úgy érzi, mintha valami a vállaira nehezede, a lábai fáznak. Nemrég látott egy képet, amit azóta sem tud kiverni a fejéből. Az emberi érzéseket ábrázolta, egyfajta érzelmi testtérképként. A félelem bénító ereje rátelepszik a tarkóra és a mellkasra, az ujjak elszibbadnak. Azt már elfelejtette, hogy a félelem a vállakra és a lábakra is hatással van-e, de abban biztos volt, hogy most egy olyan helyre keveredett, ahol a törvények nem számítanak. Képtelen megszólalni, de tudja, hogy ez így nincs rendben. Nem iszogatunk csak úgy idegenekkel. Hívatlanul nem. Pláne nem azok lakásában. Inkább szedjük össze a holmit és álljunk tovább. A szája kiszáradt, a nyelve nehéz volt, mint az ólom.

Fogd a szajrét és menjünk. Innen már nincs mit elvinni, te is látod, mondta Ahmed Samnek. Szarok a cucokra, válaszolta Sam, és az izzadt hátú férfihoz fordult:

Le kéne zuhanyozni. A fürdőben kád is van, esetleg megfürödhethetnék?

Now.

The two don't understand, but they follow Sam's lead. The man at the counter asks, are you coming back? The boys just glance over their shoulders, the man at the counter falls silent, quickly turns round. Best not to get involved, it's bad for business. The man at the door is rigid with fear, he's gasping for air with these three fleurs du mal breathing down his neck. The door code is cracked. Don't worry, we just want to go upstairs. We just want to see what it's like where you live, on the boulevard. Just want to know what the guppies get up to behind their aquarium windows. On the third floor Sam turns the light on, with Olivier and Ahmed behind him. The man between them is a stranger in his own flat. Good vibes up here, high above the dirty ground.

What you got for us?

A gulp and a laptop. There's a TV over there, my phone, a mixer, two speakers – they're pretty good.

No, we want something to drink. We're your guests. Got whiskey? Got wine? We're not really into beer.

From the couch Olivier can see the man next door in the kitchen: the space between his shoulder blades is a bit damp already. Only these shoulders and Sam's shadow, two ice cubes each in four glasses, plus whiskey and Coke, plus another shot for luck. Mind on the job. Good work, that's how we like it. And now, have a drink with us, bruv! Olivier feels a weight on his shoulders, too, and his legs are cold. He can't help thinking of a picture he saw the other day. It showed where people's feelings reside, like a map of the body. Fear sits cold in the nape of the neck, the chest, the fingers. He's forgotten whether it's also in the shoulders or the legs. But he does know he's in a place where the rules count for nothing. He can't speak up, but he knows this is wrong. You don't drink with strangers. Not uninvited. Not in their own place. They should jack the stuff and go. His mouth is dry and his tongue is a lead weight.

Jack the stuff and go. There's nothing else worth nicking here, you can see that yourself. Says

Ahmed to Sam. Fuck the stuff says Sam to the man with the sweaty back:

You should take a shower. There's a bath in the bathroom, can I have a bath?

Sam olyan izgatott, hogy már a nappaliban ledobja a nadrágját. Fesztelen, mint egy kisiskolás, villámgyorsan becsukja maga mögött az ajtót, vele együtt eltűnik a pofájában csillogó arany, a körmei alatt lapuló kosz és egy pohár whisky. A víz túl lassan folyik. A fürdőből csak a zubogást hallani. Olivier feje is zúg, homlokáról legördül néhány izzadságcsepp. Ez végképp nem volt a tervben. A fürdőből beszivárog a forró gőz a nappaliba, a kanapén gubbasztó három férfi légutaiba, kiszorítja a levegőt a szobából. Ahmed még mindig nem érti, hogy mi a gond, hé, én most már menni akarok. Ssss, ne zavard a fürdésben.

Ssss, kérlek.

Ez minden, ami megtöri a csendet, s az átizzadt ingű férfi többet nem szólal meg. Senki nem beszél. Egyszer az életben hagyjuk őt fürdeni, ha már ezt akarja. Csak egyszer, ha ez a vágya. Fojtogató csend. Csak a gőzt hallani – gőz, zubogás, egy-egy sóhaj, gőz, forróság, hasonló hangok. A tüdő is elnehezül, oly nehéz, oly nehéz, Sam is nehezen mozog a vízben. Oly könnyű, oly könnyű, oly könnyű, oly könnyű, mindenütt csak víz, amely az ajtó alatti résnél, mielőtt szabad folyást nyer, még fodrot vet. Sam egyre mélyebbre kerül az örvényben, a fülei eldugulva, szemei könnyel tele, a megatottságtól és a melegtől, minden pórusa oly könnyű. A víz kicsordul, kiárad a kádból, befolyik a szobába, az ott várakozó férfiakba, beléd, belém, az idő feneketlen kútjába. Hirtelen minden eltűnik, a lakásból már csak az elárasztott utcákat látni, egy kanálist, amely kilép a medréből, emberek a Barbès-nál, akiket magával sodort az éjszakai nyüzsgés, az ásító város mámore. A forró eső, amely egyszerre ömlik fentről és lentről. Ez a szoba és benne a fiúk a boltból egy hatalmas, érintetlen terület részei. Egy széles ugaré. Ha valaki most lát bennünket, már örökre összetartozunk, gondolja Olivier. Mi és itt minden, cinkosok vagyunk. De ide soha nem jön senki, a függönyök is mindig be vannak húzva. Hirtelen, meztelenül és feketén megjelenik Sam az ajtóban. Senki nem tudja, meddig volt távol. Talán három percig tart, hogy felöltözzön, vagy még addig se. Csupán az üres whiskys poharak maradnak, bennük a félig megolvadt jég. Egy a fürdőben, a vécé mellett.

Sam még sokáig úgy érzi magát, mint egy vizes álomban.

Sam is so thrilled he lets his trousers down in the living room. Unembarrassed, with the look of a schoolboy, he disappears behind the door, along with the gold in his mouth, the dirt under his fingernails, and a glass of whiskey. The taps run too slow for the others' taste. Nothing but the sound of rushing water. Nothing in Olivier's head but a rushing sound and a few drops of sweat on the inside of his forehead. This caper wasn't supposed to be part of the plan. Hot steam pours in, goes down the throats of the three on the sofa, drains the air from the room. Ahmed is still gobsmacked. Oy, I want out of here. Shhhh. Don't disturb him when he's bathing.

Shhhh, please.

That's all you hear, and the man in the sweaty shirt isn't going to open his mouth any wider than that. No one else will, either. Let him have a bath for once in his life if he wants. Just once if he must. Stifling silence. All you hear is steam, steam, rushing water, sighing, steam and heat and more of the same. Lungs so heavy, so heavy, so heavy, Sam wallowing heavily in the water. So light, so light, so light, light as a feather, just the ripples reflected from the crack under the door to free fall. Sam deeper and deeper in the flow, ears already full, eyes damp with emotion and warmth, and the pores of his skin so light. It runs, it runs out of the bathtub and into this room, into the men, into you and me, down the throat of time. Suddenly, nothing but overflowing streets in front of the apartment, a canal bursting its banks. At Barbès the people are already caught up in the flow of the night, the whirl of the yawning city. In the hot rain from above and below. This room and the boys from the shop are a wide, unploughed field. A fallow field. If someone saw us now they'd be a witness to our eternal pact, thinks Olivier. All for one and one for all in a world of water. But no one comes by, the curtains stay pulled, and suddenly Sam is standing in the door, naked and black. No one knows how long he was away. It takes him perhaps three minutes or less to dress. All that is left is the empty whiskey glasses and half-melted ice. One stands by the toilet in the bathroom.

For a long time Sam goes on feeling as though he was in a watery dream. The man in the sweaty shirt also thinks perhaps it was all just a dream.

Az átizzadt ingű férfi arra gondol, hogy mindez talán csak egy álom volt.

Olivier megtanulta a leckét.

Ahmed rákérdez: ez meg mégis mi volt?

Néhány óra pihenés, majd visszatérnek az arab shophoz. Először a zene hallatszik, majd a motor berregése, aztán a portyától rekedtes hangjuk. Ritkán merülnek ki, és mostantól mindig hárman kelnek útra. Soha nem beszélnek arról, ami az autóban történt, Gotham City-ről vagy a Boulevard fényeiről, amelyek túl magasan világítanak, de mindig van egy mobiljuk vagy egy vastagon tekert cigarettájuk, vagy éppen egy táskát szorongatnak. Olivier hallgat a másik kettő mellett, majd észrevesz téged, három szinttel feljebb az ablak mögött. Köp egyet. Csak a szeme fehérje látszik.

Ez megy tehát a Rue Saint-Blaise-en, a városnak ezen az agyagos utcáján. Vagy talán semmi ilyesmi. Lehet, hogy csak nézelődnek. Csak a bolti világítás, az elsötétített jármű lámpáinak fénye, az ablakból kiszűrődő világosság keveredik a közlámpák narancsos árnyalatával. Ha a szemed innen akar kapcsolatot teremteni a külvilággal, minden macskát szürkének és minden srácot feketének lát. A határ számára három emelet, ami kb. egy kocsút hossza. Ez nem a fent és a lent vagy a közted és köztem húzódó határ, ez a határ a semmibe vezet. A ház lábánál a tekinteted egy másik világgal találkozik. Amikor a srácok lentről *hovahova*-édest kiabálnak, nem nézhetsz rájuk, nem tudsz mást tenni, mint hogy lesütöd a szemed és újra behúzod a függönyöket. Rajtakaptak, előtted egy fal, ami csupán egy korlát a külvilág és közted, mögötted pedig kilenc bútorozatlan négyzetméter. Amikor pedig a por leszáll az égből, hunyd be a szemed. Úgyse láthatsz semmit, vagy ha mégis, már túl késő.

Csécsei Dorottya fordítása

Olivier has learned his lesson.

Ahmed asks, What was all that about?

A few hours of peace and quiet in front of the Arab shop and then they're back. First you hear the music, then the engine, then their voices, hoarse from the trip. From now on, they're untiring, always together. They never discuss what happens in the car, or Gotham City, or the lights on the boulevard, too high up to see – but afterwards they have mobiles, a zoot or a well stuffed wallet in their hands. Olivier, silent beside the others, sees you first, behind the glass three storeys above the street. Gobs. All you see of him is the whites of his eyes.

That's what happens on the Rue Saint-Blaise, on the swampy ground of the city. Or perhaps nothing of the sort happens. Perhaps all that happens is that watching. Just the shop lamp, the sidelights of the car with black tinted windows, and a shimmer from your window sill blending with the orange of the street lamp. When your eyes try to connect with the outside world all the cats are grey and the boys are black. There's a border three storeys up, as wide as the road. It doesn't divide above and below, or you and me, it runs into nothing. Your gaze falls on another world at the foot of the building. If the boys shout quiquiquiquiestque-turegards, you mustn't look, you can't do anything but spit a look of contempt in front of them and pull the curtains again. You're trapped, before you a wall with a lattice that gives on to the outside world, behind you nine square metres of unfurnished room. And if then the dust falls from the sky, close your eyes. You won't be able to see anything anymore, or if you can it will be too late.

Translated by Roy Fox

Lea Sauer (1987) német író és esszéista. Egy 2018-ban megjelent nemzetközi női szerzők szövegeit tartalmazó antológia szerkesztője.

Lea Sauer (1987) German writer and essayist. Among her latest works: *Métro* (2015) and the theatre play *ZEUGEN* (2019). In 2018 she was the co-editor of the book *Flexen – Flâneusen* schreiben Städte*.

Siniša Tucić
BETONKÓMA

CONCRETE COMA
by Siniša Tucić

Autóban élek, szélvédőn át
nézem a haldokló tájat.
Omladoznak a hegyek,
fékezek a kocsival.
Lemegyek a betonkómába.
Nem verem a fejem az útpadkába.
Eltántorgok az első hospital-kocsmába,
ahol hat liternyi infúziót
ömlesztnek a számba.
A sör tizenöt százalékos oldat.
Míg a punk anarchiát terjeszt,
eltámolygok a WC-ig
a pszichoszomatikus terápiára.
Nem látom a darut az élet tükrében.
Én a festői antitálcium tolvaja vagyok.
Megmosdom, felemelem az ujjam,
s visszatérek az elfelejtett
betonkómába.
Beszállok a kocsiba.

I live in a car, through its window shield
I've been watching the dying landscapes.
The mountains are feeble,
The car stops there.
I'm descending into a concrete coma.
Without banging my head against the sidewalks.
I'm groping to the next hospital/inn
Where I will get my six liters of
Infusion right into my mouth.
Beer is diluted to 15%.
While punk spreads anarchy
I'm dragging myself to the loo
Where I get my psychosomatic treatment.
I cannot see that crane in the mirror of life.
I am a thief without the anti-painterly talent.
Then I wash myself, lifting my finger
While returning to my forgotten
Concrete coma.
Then I enter the car I'd stopped.

Orcsik Roland fordítása

Translated by Nina Živančević

Siniša Tucić (1978) szerb költő. Magyar nyelvű válogatásköte-
te idén ősszel jelenik meg Orcsik Roland fordításában.

Siniša Tucić (1978) Serbian poet.
Latest book in English: *Abandoned Passwords* (2015).

Nora Szentiványi

A BÁTY

BROTHER

by Nora Szentiványi

Az éjszakai égbolt világoskék, a nap besüt az északi oldal ablakain. Az a bolond nap. Néhány órányi alvás után felkelek, három óra van, a hálósobám nyitott ablakánál állok, és beszippantom a hűvös levegőt. Az első madár rekedt trillája töri meg a csendet. Szinte mindig a feketerigó kezdi. Megváltoztatja az éjszakát. Körülöttem a világos, hűvös csend. A madár hosszú szüneteket tart, mintha hagyná, hogy a dal beivódjon. Aztán újabb trillázásba kezd, valamivel tisztábban, bátrabban, hosszabban. Sokáig folytatja így, egyedül, majd csatlakozik a nagy kórus is.

Kilépek a kertbe a nyári éjszakában, és rád gondolok. Néha azt kívánom, bárcsak sosem hallottam volna a történetedet. Amiket meséltél. Néha azt kívánom, bárcsak szabadulhatnék tőlük. Zakatolnak a fejemben, belülről emésztenek fel. Megőrjítenek, ahogy téged is.

Te vagy a legőrültebb, akit ismerek. Ott izzik benned az örület. Nem bízhatunk az agyunkban.

Éjszaka, éjszakák. Vajon merre jársz? Merthogy úton vagy, egyedül ezt tudom rólad. Meg akartalak keresni, de nem vagy ott. Valahol máshol vagy, az agyad tekervényeiben – tekervényes agy, labirintusok, titkos rekeszek, névtelen helyek – kiáltozol az éjszakában, hallak, egy sziklán állsz, egy kopár hegytetőn, kiáltozol, tombolsz, attól tartok, ma éjjel madáralakot öltesz, beleveted magad a lebegésbe, széttárod a szárnyadat, átadod magad a zuhanásnak, elfelejtetted, hogy ember vagy, így könnyebb, madáröltözetben, egyedül, alattad a táj, a szürkészöld hegyvidék, a hegyoldalokban lefutó patakok ezüstös csillogása, hófoltok, moha, hanga, semmi magasztos vagy drámai, csak a föld, amely kitáruul, van.

Bárcsak itt lennél. Ülhetnénk itt a kertben a nyári éjszakában, iszogathatnánk és beszélgethetnénk. Istene, de jólesne most egy beszélgetés!

Mezítláb lépkedek a harmatos fűben, leülök a verandán, és figyelem a napkeltét a hegygerinc fölött. A nap

The night sky is light blue and the sun shines through the north-facing windows. The mad sun. I get up after a couple of hours' sleep, it's three o'clock, I'm standing by my open bedroom window, breathing in the cool air. The first bird breaks the silence with a hoarse warble. It's almost always the blackbird in the beginning. It changes the night. Around me is the bright cool silence. The bird takes long pauses, as if to let the song sink in. Then it emits another warble, a little clearer, braver, longer. It's allowed to carry on alone for a long time, before the great chorus joins in.

I walk outside to the farmyard in the summer night, thinking of you. Sometimes I wish I had never heard your story. All these stories. I sometimes wish I could be free from them. They keep grinding inside my head, eating me up from within. They make me as mad as you.

You're the maddest person I know. The madness lies there, smouldering. Our brains are not to be trusted.

Night, nights. Where do you go? You go, that's all I know about you now. I wanted to look for you, but you're not there. You're somewhere else, in the folds of your own brain, your winding brain, its nooks and crannies, hidden chambers, places without names, you're shouting in the night, I hear you, you're standing on a rock, a mountain, you're shouting, raging, I'm afraid you'll assume the shape of a bird tonight, that you'll dive, spread your wings, let yourself fall, you've forgotten you're human, it's easier this way, in the shape of a bird, alone, the landscape beneath you, the grey-green mountain landscape, the silver shimmer of the streams running down the mountainsides, patches of snow, moss, heather, nothing grand and dramatic, just the earth unfolding, being.

I wish you were here. We could sit here in the farmyard in the summer night, drinking and chatting. God knows I could use a chat right now.

csak rövid időre bukkott le, egész éjszaka világos van. Arra gondolok, hogy ott lehetsz valahol, de persze nem tudom. Azt sem tudom, élsz-e egyáltalán. Nem különös, hogy egy ember csak úgy eltűnhet? Hanne azt mondja, nem akar keresni. Bizonyos fokig ő is megért, de nem úgy, ahogy én. Nem állítom, hogy én jobban megértenélek. De én máshogy látom azt, hogy leléptél. Szerintem eljutottál egy bizonyos pontra a két életedben: a teljesen hétköznapi, norvég életed és a hajdani, bonyolult életed szétcsúszott egymástól.

A rianást figyeltem egyszer, és közben az életemen töprengtem. Tavasszal történt, éppen akkor tudtam meg, amit mindjárt elmesélek neked, a lehetetlent, és csak néztem a jégtáblákat. Az jutott eszembe: egy két-tétört jégtábla vagyok. Lassan csúszom szét. Nemso-kára csak az egyik fele marad. Választanom kell. Az egyik fele vagy a másik. A két fél eddig összetapadt, de már nem megy tovább. Sodródok valamerre, és a fél életem, vagy talán az egész, másfelé sodródik. Lehet, hogy én döntöttem így, de nem úgy érzem. Csak azt érzem, mintha teljesen összetörnék, a jégtáblák egyre jobban szétrepedeznek, az apró jégmorzsák egymásnak és a partnak koccannak, és csak hallgattam azt a hangot, ahogy sok ezer jégdarab egymásnak ütközik, a jég tavaszi szimfóniája ez, a jég sziporkázó éneke, amely ugyanakkor fájdalmas is. Már ha az ember egy olyan jégtábla, amely hamarosan nem létezik többé. Vajon nem így érzel te is? Két történet vagy, amelyek nem férhetnek meg egyetlen emberben.

Tudom, miért léptél le. Értem, régóta értem, azóta, hogy megismertelek tíz évvel ezelőtt, vagy tizenegy, rohan az idő, kicsik voltak a gyerekek, a gyerekek révén ismerkedtünk meg, nagyon különböztünk egymástól, de jó barátok lettünk, te vagy a legjobb barátom, a legőrültebb, és néhány pohár után nagy, nedves puszikat nyomsz az arcomra és úgy ölelgetsz, ahogy ebben az országban nem szokás, és azt mondod, a bátyád vagyok, de komolyan, mondod: a bátyám vagy. És tudom, mit jelent ez neked, mert tudom, mit cipelsz magaddal, milyen emlékeket, ismerem a történetedet, és néha azt kívánom, bárcsak ne tudnék semmit, és sejtelmem sincs, vajon tudod-e, hogy megértelek, tökéletesen megértelek, tudom, mit jelent a „báty”, a „húg”, meg a „család”.

Mindössze egy bátyád maradt meg a családobból,

I'm walking barefoot in the dewy grass, taking a seat on the patio to watch the sunrise over the mountain ridge. The sun has barely dipped behind it, and the whole night is light. I think you're out there somewhere, but I don't know. I don't even know if you're alive. Isn't it strange that a person can simply disappear? Hanne won't look for you, she says. She understands you too, in a way, but not like I do. I don't claim to understand you better. But to me it seems different, you leaving like this. I think you've reached a point where your two lives, your quite ordinary Norwegian life, and your past complicated life, have slipped apart.

One day I was watching the thaw, thinking about my life. It was this spring, I had just found out what I'm about to tell you, the impossible, and I was watching the blocks of ice. I thought: I'm a block of ice split in two. I'm about to come apart. Soon, only one half will remain. I have to choose. One half or the other. The halves have been stuck together until now, but the centre can no longer hold. Now I am drifting in one direction, and half my life, or maybe all of it, is drifting in another. And maybe I've chosen this myself, but it doesn't feel like it. It just feels like I'm going to break completely, the blocks of ice are cracking up more and more, breaking into little shards of ice chafing against each other and the beach, I was standing there listening to that sound, thousands of ice chips chafing against each other, it's a spring symphony of ice, a shimmering song of ice, but it's also troubling. If you're an ice block soon to be no more. Is that not how you feel too? You're two stories unable to fit inside one person.

I know why you left. I understand, I've understood for a long time, ever since I got to know you ten years ago, or is it eleven, time marches on, the children were small, we got to know each other through our children, we're so different, you and I, but we became good friends, you're my best friend, and my maddest, and when you've had a few drinks you might give me big wet kisses on both cheeks and hug me like people don't hug in this country and say that I'm your brother, it's true, you say, you're my brother. And I know what that means to you, because I know what you carry, what memories, your story, and sometimes I wish I didn't know, and I don't know if you know that I understand you, completely, I know what "brother" means, and "sister", and "family".

akinek néhány hónappal utánad sikerült elmenekülnie, Németországban él, de már nem tartod vele a kapcsolatot. Németség nőtt közétek. Nem hibáztatlak. Vagy meg tudjátok osztani egymással azt, amin átmentetek, vagy az útjaitoknak külön kell válniuk. Túl sok ez ahhoz, hogy egy átlagos kapcsolat elbírja.

A bátyád vagyok, helyettesítek mindenkit, akit elvesztettél.

Most viszont nekem van szükségem rád, és te nem vagy itt.

*

Talán nem volt értelme elmondanod nekem. Anyira megalázó, és nem szeretnél az az ember lenni, nem akarod, hogy az a megalázó történet légy. Ez vagy te.

Mégsem állhatom meg, hogy ne gondoljak azokra is, akik ezt tették. Ki az, aki ilyet tesz? Valakinek csak kell lennie. Ő is ember. Lehet, hogy már nem méltó arra, hogy annak nevezzük, de embernek született. Ő is volt gyerek. A háború alatt kisfiú. Talán még nem is volt akkor háború. Mindig minden gonoszságra így kell magyarázatot adni? Ó, nagyon aranyos kisfiú volt, de tudod, valami megrázkódtatás érte, talán a háború, talán a családjában volt valaki, talán a nagybátyja molesztálta, mindenesetre nem az ő hibája, a körülmények hozták – de mit akarunk ezzel mondani, talán azt, hogy gonoszság nem létezik? Lehet, hogy ezt kell mondanunk. Ahhoz, hogy eltűnjön a gonosz, talán ezt kell mondanunk, hogy nem hiszünk benne, a körülményekben hiszünk, és ha segíteni tudunk ezeknek a gyerekeknek, minden gyereknek, ha valaki vigyáz a gyerekekre, akkor mindez nem történik meg, senki sem találja magát egy börtöncellában, abban az undorító helyiségben, azon az undorító helyen – ki építette ezt a visszataszító helyet, ki találta ki ezeket a fogolyvermeket és kínzókamrákat?

Valaki felkap egy palackot, és a kőfalnak csapva leveri az alját. Feltételezed, hogy kőfal, nem látod, mi történik, csak hallod, a szemed be van kötve, de amúgy is nyilván behunynád a szemed. A padlón térdelsz. Persze sírsz, már nem tőled függ, mit teszel és mit nem, mindez csupán megtörténik a testeddel, már messze magadon kívül jársz, messze. Szeretném elmondani neked, hogy én is átestem pontosan ezen a védeke-

The only one you have left is a brother who managed to run away a few months after you, he lives in Germany but you're not in touch anymore. A muteness has grown between you. I don't blame you. You can either share what you've experienced, or you must go your separate ways. It's too big to fit inside an ordinary relationship.

I'm your brother, the replacement for everyone you've lost.

But now I'm the one who needs you, and you're not here.

*

Maybe you didn't mean to tell me. It's just so demeaning, and you don't want to be that person, for that to be your story, for that to be you. This is you.

I can't help, after all, but to think about those who do this. Who does this? It has to be someone. He, too, is a human being. Maybe he no longer deserves to be called one, but he was born human. He, too, was a child. A boy at war. Maybe the war hadn't even started yet. Should all evil always be explained that way? Oh he was such a sweet boy, but you see, he was subjected to something, maybe a war, or maybe someone in his family, maybe he was abused by an uncle, in any case, it's not his fault, it's the circumstances, what do we say by saying that, that evil doesn't exist, is that what we want to say? Maybe that is what we should say. For evil to vanish, maybe that's what we should say, that we don't believe in it, we believe in circumstances, and if we could help these children, every child, if someone could take care of the children none of this would happen, no one would be the one to stand there in a prison cell, this awful room in this awful place, who built this horrible place, who thought of these dungeons and torture chambers.

Someone grabs a bottle, smashing its neck off against the stone wall. You assume it's the stone wall, you don't see it happening, you just hear it, you're blindfolded, and you would probably have closed your eyes anyway. You're on your knees on the floor. You're crying of course, you no longer have any control over what you do and don't do, this is just happening to your body, you're already far away from yourself, far away.

ző mechanizmuson, és igazából ugyanannyi idősen, mint amikor te ott térdelsz. Sőt, lehet, hogy ugyanakkor történt, meglehet, egyidősek vagyunk, nagyjából egyidősek, és legalábbis egy ideig szolidaritásból azt mondhatom, hogy követni tudlak addig a pontig, amikor elillansz a testedből, tizenhét éves vagy, éppen annyi időős, mint én, és ami engem illet, szertefoszlom a jobb kéz felőli fal mellett, fekszem arccal a matracnak, a térdemet magam alá húzva, és a testemmel történik valami, de én már nem vagyok itt.

Régen történt. Túlélted. Azt lehetne gondolni, hogy ez a legfontosabb. Továbbra is nagylelkű vagy, őrült jó a humorod, folyton nevetsz, és lenyűgöző az intellektusod. Könyveket olvasol politikáról és ideológiákról, meg akarsz változtatni, jobb helyé akarsz tenni ezt a világot. Gazdag vacsorákat rendezel a barátaidnak, szereted magad köré gyűjteni az embereket, főzni nekik, új és régi barátoknak, mindenki a barátod. De ott van benned az a fájdalom. Azok után, amin keresztülmentél, nem lehet teljesen felépülni. Pedig szeretnél egészséges lenni.

I want to tell you that I've experienced that very same defence mechanism, and I was actually the same age as you are when you're on your knees. Maybe even it was at the same time, it might have been, you and I are the same age, roughly the same age, and for a while at least I can, in solidarity with you, say that I can follow you this far, to the point where you disappear from your own body, you're seventeen just like me, and in my case it's like I disappear up the wall to my right, I'm lying face down on a mattress, knees under me, and something is happening to my body, but I am no longer here.

This was a long time ago. You survived. One could say that is what's most important. You still have a big heart, a mad sense of humour, a laugh, an intellect. You read books, you read about politics and ideologies, you want to change this world, you want to make it a better place. You invite your friends to ostentatious dinner parties, you love gathering people around you, cooking for them, new and old friends, everyone's your friend. But you have this pain. You never fully recover from what you've been through. But you wish you were well.

There are those that can't stand the pain, and sometimes you can't stand it either. It's the feeling of relief alcohol gives you, the easing of the pressure across your chest, it's not like you intend to flee into this fog for good, but sometimes you must be allowed off the hook for a night or two. The child understands. It's amazing what children understand. The girl hears your outburst in the kitchen, she hears her mother trying to calm you down, she hears you joining the demons. She tiptoes upstairs. Her mother sees her standing in the kitchen doorway and says: if you can't sleep, go to Maya's. The girl grabs her pillow and her teddy and walks down the

Vannak, akik nem bírják a fájdalmat, és néha te sem bírod. Az alkohol nyújtotta megkönnyebbülés, amely enyhíti a mellkasodban a nyomást. Nem arról van szó, hogy örökre abba a ködbe akarnál menekülni, de időnként szükséged van rá, hogy egy-két estére elszabadulj. A gyerek megérti. Hihetetlen, mi mindent meg nem értenek a gyerekek. A kislány hallja, hogy dühöngsz odakint a konyhában, hallja, hogy az anyja próbál lenyugtatni, hallja, hogy a démonjaidhoz fordulsz. Halkan elindul felfelé az emeletre. Az anyja meglátja a konyhaajtóban, és azt mondja: átmehetsz Majáékhoz, ha nem tudsz aludni. A kislány fogja a párnáját és a maciját, kimegy az előszobába, felveszi a gumicsizmáját, kilép a bejárati ajtón a hűvös estébe, és benéz a szomszéd ablakán. Az anyuka ébren van. Kedvesen kimosolyog az ablakon, bólint, a kislány pedig lesiet a lépcsőn, megkerüli a házat, és bemegy a szomszédékhoz, a szomszéd anyuka az előszobában fogadja, bekíséri Maja szobájába. Lefekszik mellé fejtől-lábig, leteszi a párnáját az ágyra és bebújik, átöleli a maciját, hallja kis barátnője szuszogását, és a távolból, a falon át, apja őrjöngését.

A fájdalmat emberekkel csillapítod. Amikor a körülötted lévők jókedvűek, kipirult arcukról süt a boldogság, olyankor távol tudod tartani magadtól a sötétséget egy ideig. Mi segítünk neked távol tartani a sötétséget. Vacsorázni hívsz, főzöl mindenkinek, azt akarod, hogy örüljünk, az étel boldoggá tesz, jól tartasz minket, melegség árad körülötted, zsidongás, barátságos arcok, kedves tekintetek, szemek, mosolyráncok, történetek. Mesélj valamit. Töltsd fel melegséggel a szívemet.

Van egy kislány, aki vidám duruzsolásra alszik el. Nevető felnőttek, tudja, hogy bort isznak, amitől kicsit furcsák lesznek, de vidámak és kedvesek. Nem fél, hagyja, hogy álomba ringassák a hangok, a zsidongás. Azt hiszem, sejti, hogy ez megnyugtatja az apját. Azt hiszem, sejti, hogy a csend a veszélyes.

Patat Bence fordítása

hall, she puts her wellies on and walks out the front door to the balmy evening, peering through her neighbour's window. The mum inside the house is awake. She gives a friendly smile through the window, nodding, and the girl walks beneath the stairs and around the house and into her neighbour's house, the mum next door meets her down there in the hallway, leads her to Maya's room, they can sleep top to tail, she puts her pillow on the bed and crawls in, holding her teddy, hearing her sleeping friend's breath, and from a distance, through the wall, she can hear her father raging.

You dull the pain with people. When people around you are happy, preferably tipsily happy, you can keep the darkness away for a while. We help you keep the darkness away. You invite us for dinner, you cook for everyone, you want us to be happy, the food makes us happy, you feed us, warm us, all the talking around you, the hum of happy voices, friendly faces, eyes, laugh lines, stories. Tell me a story. Warm my heart.

There's a girl who falls asleep to the sound of friendly voices. Laughing grown-ups, she knows they're drinking wine, they get a little strange, but they're happy and kind. She's not afraid, she lets them lull her to sleep, the voices, the hum. I think she senses that it calms her dad. I think she senses that it's the silence that's dangerous.

Translated by Leif Bull

Nora Szentiványi (1969) Magyarországon született jelenleg Norvégiában élő szerző. Kötete magyarul: *A lakás* (2018).

Nora Szentiványi (1969) Norwegian writer of Hungarian origin. Her novel *The Flat* is published in Norway, Sweden and Hungary.

Buket Uzuner

RESET:

Azok a történelem előtti időkben alapított városok, amelyek közül néhányban még ma is van szerencsénk élni, az emberi civilizáció legrégebbi szimbólumai. Ezek az egyedi, antik helyek a világörökség kincsei. Némely politikus mégis megtalálja a módját, hogy megváltoztassa régi kulturális szimbólumaink funkcióját, mintha csak letűnt korok királyai vagy szultánjai volnának ők. Más szóval a hatalom mindig nyomatékot akar adni erejének, és a köz akaratát nem veszi figyelembe. Ezzel nyomnak egy RESET gombot a történelmen, a kultúrán és az életünkön.

Egyike ezen csodálatos városoknak Isztambul. A város egyik legfontosabb látványossága a Hagia Sophia, a régi kelet-római templom Kr. u. 547-ből, amit a török időkben mecsetté alakítottak (Kr. u. 1453), majd végül közel 500 évvel később, a modern köztársaság korában a zseniális politikus, Atatürk briliáns politikája nyomán multikulturális múzeumként nyílt újra 1934-ben.

2020 júliusában azonban az ország jelenlegi elnöke úgy döntött, hogy megnyomja a RESET gombot a város történelmének billentyűzetén, és az Hagia Sophia újra mecsetként nyitotta meg a kapuit a hívők előtt. Csak várjunk a következő gombnyomásig...

Itt csatolom a könyvem első fejezetét. A regény "I am Istanbul" főszereplője maga a város, aki elmeséli nekünk élete történetét.

A regény megjelent az USA-ban, Spanyolországban és most Magyarországon is.

A nevem Isztambul

Isztambul vagyok, a városok városa, metropolisok királynője, költők fellegvára, uralkodók szeme fénye, szultánok öröksége, a földkerekség gyöngyszeme! A nevem Isztambul; az idők folyamán pogányok, keresztények, zsidók, muszlimok sőt még hitetlenek is, barátok és ellenségek leltek menedékre partjaimon. A világ legtitokzatosabb, legveszélyesebb és természetesen legcsodálatosabb városa vagyok, amelyben megfér

RESET: One of the oldest symbols of human civilization is the prehistorically built cities, which some of them we still have the privilege to live in. Even though those rare ancient cities are recognized as "jewels of world heritage" some of the contemporary politicians, just as the kings and sultans did in the past centuries, find ways to change or close down the old symbols of culture. In other words; there are always some men in power who desire to leave the mark of their authority in their time and environment without listening to the public opinion. Therefore, they reset history, culture and life.

Istanbul is one of those great cities, and one of its remarkable landmarks The Hagia Sophia; the old Eastern Roman church (547 A.C.) which was converted into a mosque (1453 A.C.) for 500 years during the Ottoman period and finally in 1934 it became a multicultural museum in modern republican era after the brilliant decision of visionary genius Atatürk. However, in July 2020, the present president of the country decided to reset the history of the city and The Hagia Sophia is a mosque again. Until the next reset...

Here I attached the first chapter of my "I am Istanbul" novel, in which Istanbul herself is a protagonist and tells us her own history.

This novel is published in the USA, in Spain and in Hungary.

Benim Adım İstanbul (A touch of Turkish)

Ben İstanbulum! Şehirler şehri, şairler beldesi, imparatorlar gözdesi, Sultanlar diyârı, yeryüzü incisi; İstanbulum Ben! Benim adım İstanbul.

I am Istanbul

I am Istanbul, city of cities, mistress of metropolises, community of poets, seat of emperors, favorite of sultans, pearl of the world! My name is Istanbul and my subjects call themselves "Istanbulu". And of all the world's cities, I am without doubt the most magnificent, mysterious and terrible, a city upon whose shores Pagans, Christians, Jews and unbelievers, friend and foe alike, have found safe harbor through the ages, a place where love and betrayal, pleasure and pain, live side by side.

I, daughter of Poseidon, miracle of the Argonauts, Empress of Medieval Cities, the harbinger of a New

egymás mellett ármány és szerelem, szenvedés és öröm! A tengerek istenének, Poszeidónnak vagyok a lánya, az aranygyapjút kereső Argonauták csodája, a középkori városok uralkodónője, az új- és legújabb kor hírnöke vagyok. A huszonegyedik század újból felragyogó csillaga, boldogságok és katasztrófák, pusztulások és örömhírek városa vagyok! Isztambul a nevem; az a város vagyok, ahol valamennyi emberi érzést egyszerre lehet a legpozitívabban és legnegatívabban megélni! A nevem Isztambul; a városok anyja, a történelem istennője vagyok. Szárnyalások és zuhanások, emelkedések és bukások, születések és megsemmisülések egymásba fonódnak a lelkemben, ott mind összegabalyodnak, majd kioldhatatlan spirálok formájában beszívárognak ősi ciszternáimba. Én Isztambul vagyok; a reménység színe, a méreg zöldje, a hajnal pírja, Júdás fája, mimóza, levendula, Isztambul vagyok; türkizkék vagyok! A rejtélyek-talányok városa vagyok; a zűrzavar, eshetőségek, elevenség és kreativitás ihlető műzsája vagyok: az én nevem, Isztambul!

A mostani nevem Isztambul, közel egy évszázada így hívnak Engem, azelőtt Konstantin városaként, Konstantinápolyként emlegettek, eleinte pedig Bizáncként. További neveim is voltak: Boldogság kapuja, Dersaadet, Derüssadet, Állam kapuja, Asitane, Daralliye, He Polis, Nea Roma, Cárigrád, Kunstantiniyye... Egyszerűen csak kinevetem ezeket a halandókat, akik önmaguk dicsőítése miatt nem tudtak élni, szegény nyomorultak. Ha lett volna annyi eszük, hogy tőlem megkérdezzék, én a Szépasszony városa kifejezést tartottam volna a legtalálóbbnak, de hiába! Hiszen eleve ilyen vagyok; én, aki Isztambul vagyok, a városok városa és szépasszonya vagyok, csak uralkodókkal és szultánokkal járok, legtöbbet az utazókat és a költőket hallgatom. A zöldfülű írók pedig még mindig sorban állnak, hogy regényt írjanak rólam. Íme az egyikük!

A nagy és rangos városoknak van lelke, szorongának. Az utóbbi időben gyakran szorongok, búsulok, rosszkedvem támad. Ilyenkor fel kell frissülnöm, ki kell zökkennem, szórakoznom kell. Ha nem rázom fel magamat, kárt tehetek magamban és a bennem lakó 15 millió emberben. Ma részben ezen okból úgy döntöttem, hogy figyelmemet a Yeşilköy nevű városrészem felé fordítom, a modern kor egyik legszebb arcára, a repülőteremre fókuszálok: az Atatürk repülőtérre.

Age, whose star shines anew in the 21st Century, am the city of prosperity and ruin, of defeat and glad tidings. Istanbul is my name. It is !! Place of extremes, the full gamut of human emotions experienced at one and the same time, from the sublime to the basest, the loftiest to the lowest. !! My name is Istanbul, eternal archangel and goddess of cities. They come and go, leaving their mark on my soul; I have seen them rise and fall, be born and decline; I harbor their jumbled relics in my underground cisterns and vaults.

Blue as hope, green as poison, rosy as dawn, I am Istanbul; I am in the Judas tree, in acacia, in lavender; I am turquoise! I am the unfathomable; the muse of possibility, vitality, creativity.

My name is Istanbul. That's what they call me, what they have been calling me for a century past; but I have been Constantinople, city of Constantine; I began as Byzantium, and have had many names since: The Gate of Heavenly Felicity, Dersaadet, Dar'üssadet, New Rome, Asitane, Daraliye, He Polis, Tsargrad, Stamboul, Konstantiniyye... Mortals are like that, forever changing names, laws and borders! I laugh at these mortals taking themselves so seriously in their fleeting mortal world of false illusion, fears and shadows. Had anyone thought to consult me, I would have chosen "Queen of All I Survey", which is what I am, anyway. I am Queen of Queens, City of Cities; I have walked with emperors and sultans, shared the confidences of travelers and poets. Aspiring authors still line up to write about me. In fact, here comes one now!

The soul of even a great and noble city can feel the strain. Of late, I've been feeling restless. Lest I harm myself and the fifteen million people who reside with me, I seek distraction. That is why I choose this day to turn my attention to Yeşilköy, my old "Green-Village", now my modern face, home to what they call "Atatürk Airport". The original name was Ayastephanos. That was back

RESET

by Buket Uzuner

Valamikor egy zöld falucska volt, igen, ez itt Yeşilköy volt. Vannak, akik még ma is így hívják, de a többség ma már a repülőtér nevéől ismeri a helyet. Pedig az eredeti neve Aya Stefanos volt. Akkoriban, 395-ben vagy 495-ben – már nem emlékszem pontosan –, amikor még a bizánci vendégeim laktak itt, azon a félelmetes, viharos éjszakán ebben a kikötőben horgonyozott le egy kis hajó, amely a csodatevő Stefanos holttestét szállította innen Rómába. Úgy él emlékezetemben, mintha csak tegnap történt volna, egy borzalmas, koromsötét éjszaka volt. Az is egy olyan időszak volt, amikor nyomasztó érzések kerítettek hatalmukba, rettentően bánatos voltam, és ez volt a vihar oka is. Bizánci tengerészek itt rejtegették a holttestet, amíg el nem múlt a rossz idő, később pedig mind a kerület, mind a templom, amelyben a holttestet elrejtették, Aya Stephanosként maradt meg a köztudatban. Sokkal később, amikor már a török vendégeimmel éltem, 1926-ban vagy 1927-ben – már nem emlékszem pontosan –, az Ayastefanost nagyon szerető és oda gyakran ellátogató író, Halit Ziya Uşaklıgil Yeşilköynek nevezte el ezt a környéket. Így történt. Mivel ezeknek a halandóknak a logikája is halandó, folyton megváltoztatják mindennek a nevét, szabályát és határát!

Ma részben azért is választottam a repülőtér színhelyként, mert szeretnék a szemtanúja lenni annak az eseménynek, amint visszatér egy isztambuli lakos, aki évekkel ezelőtt minden cókókját összeszedve névlegesen elhagyott engem, szeretnék egy jót szórakozni ezen. Nem is! Lehet, hogy szórakozom egy kicsit, és a lelkem felvidul. Egy olyan isztambuli nőre várok, aki

in 395 or 495, I can't quite remember now. On the night of that terrifying tempest, my Byzantine guests were still living here, and the small boat that was to transport St. Stephanos' remains to Rome was forced to find refuge in this port. I remember it as though as it were yesterday. They had caused me great distress, which had, of course, caused the storm. It was indeed a terrible night and a blinding squall. The remains of the saint languished in the port waiting for fair weather, but his body never left, and the church in which he was finally interred was called Haghia Stephanos, hence the neighborhood: Ayastephanos.

Many years later, in 1926 or 1927, long after the arrival of my Turkish guests, the author Halit Ziya Uşaklıgil, who was fond of the place, renamed it Yeşilköy. And that's how it stayed.

The reason I've turned my gaze on the airport today is to revel in the return of an Istanbul who many years ago packed her bags and imagined she'd left me for good. I'm in the mood for a little fun. She's been angry with me for exactly 13 years, had fled far away from me, and here she comes running back. She'll be touching my tarmac shortly. Her name is Belgin. It gives me particular pleasure to welcome back those mortals who, like this one, have stormed off, vowing never to return. They inevitably find some pretext for doing so. In this case, Belgin of Bebek claims to have fallen in love with the sculptor Ayhan of Adana, now also of Istanbul. I've seen it time and time again; what they're really ad-

kereken tizenhárom esztendeig neheztelt rám, aki nagyon messzire menekült előlem, de most természetesen lélekszakadva rohan vissza a karjaimba. Nemso-kára kiszáll a repülőgépből és ismét találkozik velem. A neve Belgin. Ez lesz az egyik legszórakoztatóbb visszatérés. A legmókásabb, legkalandosabb az engem hozzá hasonlóan duzzogva, esküdözve elhagyó, feledni akaró földi halandók visszatérése közül. A hazatérők mindig kitalálnak valami átlátszó ürügyet, feltétlenül megpróbálják eltitkolni visszatérésük valódi okát. A várandós Belgin például egy szerelemre hivatkozva tér most vissza. Beleszeretett Ayhanba, az isztambuli szobrászba! Így van ez, mindig így van: akik egyszer a rabommá válnak, többé nem képesek menekülni a vonzerőtől. Aki egyszer isztambulivá válik, akárhová megy is, szívében a hozzám való visszatérés esküjével él együtt, minden pillanatban felidéz engem, hiányol, egyre csak hiányol, és a vágy elemészt! Ilyen az Isztambul iránt érzett szerelem, ilyen az. Én Isztambul vagyok, szerelmem nem összehasonlítható egyetlen földi halandó szerelemmel sem, fájó hiányomat egyetlen másik város sem képes pótolni vagy elnyomni! A száműzöttek utolsó lélegzetének éneke, Isztambul fájdalma és verse, az önkéntes szökevények egyetlen eszménye, a föld illata, az álmok gyöngyszeme vagyok. Isztambul vagyok én, a legelbűvölőbb, a legelvarázsoltabb város: a világ legkíváncsabb városa, Isztambul vagyok. Több ezer év óta egyetlen halandó sem volt képes ténylegesen elhagyni engem. Engem soha, de soha nem lehet elhagyni!

Az én nevem Isztambul.

Sipos Katalin fordítása

dicted to is my love. But it is no mortal love, this love of Istanbul. They carry me always in their hearts, and to me they must return: homesick, pining, missing me to death, their hearts ablaze with an unquenchable love never to be found elsewhere. Once an Istanbul, always an Istanbul. I am the last song on the lips of dying exiles; I am pain and poetry; even to those who imagine they have left me of their own accord, I remain forever the lost home; for I am the smell of earth, the tang of sea, the stuff of dreams. I am Istanbul. City of magic, city of enchantment, object of the world's desire.

And for millennia, no one has ever really left me. I will not be abandoned! Will never be deserted! My name is Istanbul.

Translated by Kenneth J. Dakan

Buket Uzuner (1955) török író, novellista és útikönyvszerző. Kötetei magyarul: *Isztambuliak* (2014), *Hosszú fehér felhő* (2015).

Buket Uzuner (1955) Turkish writer, author of novels, short stories and travelogues. Last book in English: *Istanbulians* (2008).



Piotr Socha (1966) lengyel könyvillusztrátor, grafikus és amatőr szakács.
Legutóbbi kötete magyarul: *Fák* (2020).
Kép címe: Zielono

Piotr Socha (1966) Polish book illustrator, graphic designer, amateur cook.
Latest book in English: *The Book of Trees* (2018).

II. FEJEZET

”

Mi vagyunk a maga jövője!

”

PHASE 2

“WE’RE YOUR FUTURE, MISS”

Ivana Gibová

A KATASZTRÓFA

KATASTROFA

THE CATASTROPHE

MÁRCIUS

A karantén hirtelen jött, az emberek pánikba estek. Jana nem, mert Jana természeténél fogva aszociális volt, az elszigeteltséggel és a magánnyal sosem volt problémája. Még annak is tudott örülni, hogy Martin Brünmben ragadt, így legalább az egész lakás az övé volt. Az egyetlen dolog, ami az illúzióromboló, aszexuális maszkokrácia keserű napjaiban tényleg idegesítette, az a mindenféle trendi, színes, hímzett, még jó, hogy nem arannyal szegélyezett maszkokról szóló számtalan reklám volt, amivel tele volt az egész internet. Ezek teljesen kihozták a sodrából, így hát, míg mások folyton a vírusról posztoltak a Facebookon, ő felváltva hozott nyilvánosságra útmutatókat a karantén túléléséhez és az egyre inkább túlbujánzó maszkmarketing ellen lázadó felháborodott állásfoglalásokat. Ő maga a karantén időszakát meditációval, a lelki értékekre való fokozott összpontosítással, a világ állapotáért viselt felelősségráeső részének tudatos felvállalásával, a Facebook követésével és alkoholfogyasztással töltötte.

MÁJUS

A szabad természetben az embereknek már nem kellett maszkot viselniük, megérkezett a tavasz és

a lakosság körében az optimizmus hulláma volt észlelhető. Jana majd két hónap után először utazott vonaton. Félig üres volt, éppen úgy, ahogy az üzletek polcai, amikor kirobbant a pánik. A vonat ablakából mezőt és erdőt látott, az erdő mellett vagy harminc autó parkolt. A nagy bevásárlóközpontok sokáig zárva tartottak, és az embereknek eszükbe jutott, hogy vannak fák is, újra felfedezték a természetet. Az erdők és a túl sok autó közötti összefüggést még nem fedezték fel.

Egy faluban Eperjes és Kassa között felszállt egy kapatos bácsi. A vonat percre pontosan érkezik, mindenki maszkot visel – hol vagyunk, Japánban?

Odaült Jana mellé.

– Aranyos, hogy még amiatt is mérgelődik, hogy nem késnek a vonatok – mondta Jana.

– Ha késett volna, akkor ihatam volna még egyet. Így már csak Eperjesen ihatok.

– Ez a vonat Kassára megy.

– No és? Nekem aztán édes mindegy, hogy hol iszom. Fő, hogy végre együtt ihatok másokkal.

Együtt inni másokkal. Jana feldézte, hány üveg bort ivott meg a karantén alatt egyedül otthon. Pontosabban nem mindig egyedül, egyszer skype-olt Martinnal. Jana

utálta a skype-ot. Ennek ellenére Martinnal majdnem két órán át csevegtek. A beszélgetés közben a képernyőjére odaszállt egy légy. Megpróbálta kinyírni a kurzorral. Kétszer is rákattintott. Aztán Martinnal jót nevettek rajta:

– Az emberiség evolúciója: a technológia arra kényszerít, hogy megszabaduljunk természetes képességeinktől. Ülünk, és egy képernyőt bámulunk. Tévé. Okostelefon. Számítógép. Nem beszélgetünk. Nem vagyunk hatással egymásra. Netflix. Facebook. Egyetlen vállalat, egyetlen Isten rabszolgái vagyunk – a képernyőé.

– ... és egy másik Istené: a fogyasztásé. Ma a brünni Kauflandban egy fegyelmezett, maszkot és kesztyűt is viselő idősebb hölgy ellopta egy másik hölgy kosarából a csirkehúst. Az volt az utolsó csomag és ő nyilván nem tudott belenyugodni, hogy valaki más egye meg ebédre.

– Gondolod, hogy ez a hölgy tudatosítja, mit fog okozni a világban a GDP csökkenése? Vagy azt, hogy gazdasági válság elé nézünk?

– Azt hiszem, hogy az a hölgy azt sem tudatosítja, hogy a világ számos részén már most nincs elég élelem.

A „japán” bácsi a vonaton elaludt. Feje mindennemű szociális távolságtartás nélkül Jana vállára billent. Hagyta. Néhány perc múlva egyébként is felébredt és lehúzta arcáról az egyszerű, egyszínű maszkot – meleg van itt. A vele szemben ülő, idegen nő megsemmisítő pillantást vetett rá, de nem szólt egy szót sem, ami mindegy is volt, mert

egy percen belül a kalauz szidta le a bácsit.

– Legalább amikor iszom, nem kell, hogy a képeken legyen – mondta a bácsi. – Én a karantén alatt rájöttem, hogy nincs szükségem semmire. Nem kell nekem semmi. Ezért történt ez a világgal. Mert mindenünk megvan, és már nem tudjuk, mit kezdünk magunkkal.

– ... mindenünk megvan, és mégis egyre boldogtalanabbak vagyunk – ezt mondta Martin feje is a képernyőn, skype-olás közben. – Vannak például olyan emberek, akik csak azért öltöznék át a pizzamájukból reggel, hogy lemenjenek a boltba venni egy kakaós croissant-t, aztán hazaviszik, csak amitt felmelegítik a gázsütőt, hogy friss, ropogós croissant-t ehessenek reggelire, aztán megeszik, és nem éreznek emiatt semmit. Az embereket elkényeztetik a kényelmes életük.

– Az emberek akkora marhák!

– Az emberiségnek pontosan erre a pofán vágásra volt szüksége. Lehetőséget kaptunk, hogy átértékeljük a világhoz való hozzáállásunkat. Tudatosítanunk kell létünk valós filozófiai és biológiai prioritásait. Teljesen előlről kell kezdenünk. Fel-

fogni például, hogy mit tesz velünk a technológia. És korlátozni a hatását. A reset azt jelenti, hogy kikapcsolni az áramot és mindent újraindítani. A reset evolúciós katasztrófát jelent. A reset a teljes összeomlás, csak ez menthet meg minket.

– És mi fog történni szerinted, ha nem következik be a katasztrófa?

– Akkor ... mi történne? Beteljesedik a devolúció.

Jana ránézett a bácsira és hirtelen megmagyarázhatatlan szimpátiát érzett iránta, pedig idegen volt, és enyhén ittas. Az ilyen emberek adták vissza az emberiségbe vetett hitét. Lehet, hogy végül semmiféle katasztrófa és semmiféle devolúció nem fog bekövetkezni. Lehet, hogy az emberek tényleg megértik, hogy nem kell minden hónapban elrepülniük valahova a fenébe és karbonlábnyomot hagyniuk, hogy az erdőbe biciklivel is el lehet menni, hogy a kezükben mást is tarthatnak, nem csak okostelefont, hogy a klímaváltozás nem fog megállni, hogy az olcsó munkaerő Kínában... hogy a világgazdaság... hogy a környeze... stb. Janának nem maradt ideje befejezni a gondolatmenetet, mert a vonat megállt a kassai állomáson.

– Viszontlátásra – mondta a bácsinak, aki rámosolygott egyszerű, egyszínű maszkja alól.

JÚNIUS

Az intézkedéseket feloldották, a fertőzöttek száma csökkenni kezdett, az emberek az erdőkből újra átvándoroltak a bevásárlóközpontokba. A szlovák politika első legfontosabb problémája a boltok vasárnapi zárvatartása lett, a másik az abortusz betiltása. Martin már rég hazajött Brünnből, az élet visszatért a rendes kerékvágásba. A skype-ot és a chatet Janával felváltották a személyes beszélgetések, amelyek már távolról sem voltak olyan hosszúak.

JÚLIUS

Jana és Martin gépe leszállt a barcelonai reptéren, autót béreltek, kivettek egy szobát, gyorsan lezuhanyoztak, gyorsan szexeltek és gyorsan megegyeztek, hogy vacsorára süs hit esznek. Az étteremben csináltak vagy tizenöt szelfit, kiposztolták a Facebookra és az este fennmaradó részében boldogan figyelték, hogyan gyarapodnak a lájkjaik.

Forgács Ildikó fordítása

MAREC

Karanténa prišla náhle, ľudia panikárili. Jana nie, lebo Jana bola prirodzene asociálna, s izoláciou a samotou nikdy nemala problém. Bola dokonca rada, že Martin zostal uväznený v Brne, aspoň bude mať byť pre seba. Jediné, čo ju fakt štválo v tomto trpkom čase dezilu-

zívnej asexuálnej rúškokracie, boli reklamy na všelijaké trendové, farebné, vyšívané a dobre, že nie zlatom obkladané rúška, ktorými sa hemžil celý internet. Vyvádzali ju z miery, takže zatiaľ čo druhí ľudia na fejsbúk dávali stále nové posty o víruse, ona striedavo zverejňovala návody, ako prežiť karanténu,

a pobúrené statusy, v ktorých sa rozčuľovala nad bujnejším rúško-marketingom. Ona sama obdobie karantény vyplnila meditáciou, zvyšnou orientáciou na duchovné hodnoty, cieľavedomím uvedomovaním si vlastnej zodpovednosti za stav sveta, sledovaním fejsbuku a pitím alkoholu.

MÁJ

Vo voľnej prírode už mohli byť ľudia demaskovaní, začala jar a medzi obyvateľstvom sa zdvihla vlna optimizmu. Jana po takmer dvoch mesiacoch prvý raz cestovala vlakom. Bol poloprázdny, presne ako regály v obchodoch, keď vypukla panika. Z okna vlaku videla lúku a les, pred ním zaparkovaných asi tridsať áut. Veľké nákupné centrá boli dlho zavtorené, ľudia si spomenuli, že existujú stromy, znovu objavili prírodu. Súvislosti medzi lesmi a premnoženými autami ešte neobjavili.

V dedine medzi Prešovom a Košicami nastúpil pripitý ujko. „Vlak ide presne na minútu, všetci majú rúška, to kde sme, v Japonsku?“

Prisadol si.

„Milé, že sa viete nasrať aj zato, že dopravné prostriedky nemeškajú,“ povedala Jana.

„Keby meškal, ešte som si mohol vypiť. Takto si dám až v Prešove.“

„Toto ide do Košíc.“

„No a? Mne je jedno, kde si vypijem. Hlavne, že konečne môžem piť s ľuďmi.“

Piť s ľuďmi. Jana si predstavila, koľko fľaš vína vypila počas karantény sama doma. Vlastne nie vždy sama, raz skajpovala s Martinom. Jana neznáša skajp. Napriek tomu s Martinom prekecala skoro dve hodiny. Počas rozhovoru jej na monitore pristála mucha. Snažila sa ju zabiť kurzorom. Dvakrát po nej poklikala. Potom sa na tom s Martinom smiali:

– *Evolúcia ľudstva: technológia nás núti zbavovať sa prirodzených schopností. Sedíme a pozeráme do obrazovky. Telka. Smartfón. Počí-*

tač. Nediskutujeme. Neinteraguje me. Netflix. Facebook. Sme otrokmi jedinej korporácie, jediného Boha – obrazovky.

– *... a ešte druhého Boha: konzumu. Dnes v Kauflande v Brne jedna disciplinovaná staršia pani v rúšku a s rukavicami ukradla druhej pani z košíka kuracie mäso. Bolo posledné a ona sa zrejme nevedela zmieriť s tým, že by ho mohol mať na obed niekto iný.*

– *Myslíš, že táto pani si uvedomuje, čo so svetom spraví prepád HDP? Alebo že bude ekonomická kríza?*

– *Ja si myslím, že pani si neuvedomuje ani to, že v mnohých častiach sveta je nedostatok potravy už teraz.*

„Japonský“ ujko vo vlaku zaspal. Jeho hlava bez sociálneho dištan- cu padla Jane na rameno. Nechala to tak. O niekoľko minút sa aj tak zobudil a stiahol si z tváre jednoduché, nevzorované rúško. „Je tu teplo.“ Cudzia žena oproti naňho vrhla zničujúci pohľad, ale nič nepovedala, čo bolo aj tak jedno, lebo minútu nato ujka zdrbal sprievodca.

„Aspoň, že keď pijem, nemusím to mať na ksichte,“ povedal ujko. „Ja som vlastne počas karantény zistil, že nemusím mať nič. Nič mi netreba. Zato sa svetu toto stalo. Lebo máme všetko a už nevieme, čo so sebou.“

– *... máme všetko, a aj tak sme stále nešťastnejší, – to povedala aj Martinova hlava na monitore počas skajpu. – Napríklad sú také ľudia, čo sa prezlečú z pyžama len kvôli tomu, aby si šli do obchodu kúpiť jeden croissant s kakaovou náplňou, potom sa s ním vrátia domov, iba*

kvôli nemu zapnú plynovú rúru, aby mali chrumkavý croissant na raňajky, potom ho zjedia a nemajú z toho nijaký pocit. Ľudia sú zhýčkaní svojimi pohodlnými životmi.

– *Ľudia sú strašné hovädá.*

– *My ako ľudstvo sme potrebovali presne takúto šupu medzi oči. Je to príležitosť na prehodnotenie našich postojov voči svetu. Musíme si uvedomiť skutočné filozofické a biologické priority našej existencie. Musíme sa kompletne reštartovať. Uvedomiť si, čo s nami robí napríklad technológia. A obmedziť jej vplyv. Reset znamená vypnúť prúd a ísť odznova. Reset znamená evolučnú katastrofu. Reset je kompletný kolaps, len toto nás môže zachrániť.*

– *A čo sa podľa teba stane, ak nepríde katastrofa?*

– *Tak... čo by sa stalo. Dovrší sa deevolúcia.*

Jana sa pozrela na ujka a zrazu k nemu pojala iracionálne sympatie, hoci bol cudzí a pripitý. Takí ľudia jej dávali vieru v ľudstvo. Možno nakoniec ani žiadna katastrofa, ani žiadna deevolúcia nenastanú. Možno si ľudia fakt uvedomia, že nepotrebujú každý mesiac lietať niekam do prdele a zanechávať uhlíkovú stopu, že do lesa sa dá zájsť aj na bicykli, že môžu mať v rukách aj iné predmety než smartfóny, že klimatické zmeny sa neprestanú diať, že lacná pracovná sila v Číne... že svetová ekonomika... že environ... atď. Jana už nestihla douvažovať, lebo vlak zastal na košickej stanici. „Dovidenia,“ povedala ujkovi, ktorý sa na ňu usmial popod jednoduché nevzorované rúško.

JÚN

Opatrenia sa uvoľnili, počty nakazených začali klesať, ľudia sa z lesov znova presunuli do nákupných centier. Prvým najdôležitejším problémom v slovenskej politike sa stal zákaz nedeľného predaja, druhým zákaz interrupcií. Martin bol už z Brna dávno doma, život sa vrá-

til do starých škatuliek. Skajp a čet s Janou vystriedali osobné rozhovory, ktoré už zďaleka neboli také rozsiahle.

JÚL

Jana a Martin pristáli na letisku v Barcelone, prenajali si auto, ubytovali sa, dali si rýchlu sprchu, rýchly

sex a rýchlo sa dohodli, že na večeru si dajú sushi. V reštaurácii si spravili pätnásť selfíciiek, postli ich na fejsbúk a po zvyšok večera radostne sledovali, ako im pribúdajú lajky.

MARCH

Quarantine came unexpectedly, and everyone panicked. Not Jana, because she was antisocial by nature, she never had any issue with isolation or loneliness. She was even able to find happiness in Martin being stranded in Brno, because then at least she would have the whole flat to herself. The only thing that irritated her in the bitter days of this disillusioned and asexual maskocracy was the endless advertisements for all the different kinds of trendy, colorful, embroidered (thankfully not with gold thread) masks spread across the internet. When she saw these, she just about lost it, and while others constantly posted about the virus on Facebook, her updates switched between bringing her methods of survival to light, or expressing her increasingly rebellious and hostile attitude towards the overabundance of maskmarketing. She herself had spent her time in quarantine in meditation, focusing on spiritual values and an enlightened sense of responsibility for her impact on the world, as well as following Facebook and consuming alcohol.

MAY

People no longer had to wear masks outdoors, spring had arrived, a wave of optimism could be sensed among the population. Jana rode the train for the first time in two months. It was half-empty, just like the grocery store shelves had been when the panic broke out. From the train's windows she could see a forest and a meadow, some thirty cars sitting parked next to the woods. The malls had been closed for quite some time, and people had realized there are in fact trees. They rediscovered nature. They had not yet discovered the relationship between forests and the overabundance of vehicles.

A tipsy man boarded the train in a village between Eperjes and Košice. "The train arrives exactly on the minute, everyone's wearing masks. What is this, Japan?"

He sat next to Jana.

"It's funny how people will even get angry about the trains being on time," Jana said.

"If it were late, I could have had another round. Now I have to wait until Eperjes."

"This train is headed to Košice."

"So? I don't give a flying fuck

where I drink. I can finally drink with other people again, that's all that matters."

Drink with other people again. Jana counted how many bottles of wine she had drunk at home by herself. Well, not always alone, she did Skype Martin once. Jana hated Skype. Despite this, she and Martin had chatted for nearly two hours. While they were talking, a fly landed on the screen. She tried to kill it with her cursor. She clicked on it twice. Then she and Martin had a good laugh about it.

"Humanity's evolution: technology urges us to shake off our instincts. We just sit and stare at a screen. TV. Smartphone. Computer. We don't talk. We don't have an influence on one another. Netflix. Facebook. We're slaves to one corporation, to one God—the screen."

"...and there's another God: consumption. Today in Kaufland, an elderly woman, following all the restrictions dutifully in her mask and gloves, stole a chicken breast out of another woman's cart. It was the last package and she obviously could not bear the thought that somebody else might eat it for lunch."

"Do you think this woman realizes what the decrease of GDP will cause in the world? Or that we're looking at an economic depression in the face?"

"I don't even think this woman realizes that many parts of the world don't have enough food to live on."

The "Japanese" man fell asleep on the train. All forms of social distancing ignored, his head slouched against Jana's shoulder. She let it stay there. A few minutes later he woke up, and he pulled the plain, solid-colored mask from his face. "It's hot in here." The woman sitting on the opposite bench shot him a deadly look, but she didn't say a word, which didn't matter anyways, as the conductor came by to yell at the man in less than a minute.

"At least, if I'm drinking, I don't have to wear this thing on my face," the man said. "In quarantine, I realized that I don't need anything. Nothing. That's why this all happened. Because we have everything, and we don't know even what to do with ourselves."

"...we have everything, and yet we're more and more unhappy." This was the same thing that Martin's face had said on the screen in the Skype chat. "For example, there are people who put on real clothes in the morning just so they can go down to the store and buy a chocolate croissant, then they take it home, and they heat up the stove just so they can eat a fresh, crispy pastry for breakfast. Then

they eat it, and they don't feel anything. People are spoiled by their comfortable lives."

"People are such bullshit!"

"This was the slap in the face humanity needed. We got the chance to reevaluate our attitude towards the world. We had to become aware of our actual philosophical and biological priorities. We had to start all the way from the beginning. Understand, for example, what technology does to us. And limit its influence. This reset is turning off the electricity and rebooting everything. Reset is an evolutionary catastrophe. Reset is complete destruction, this is the only thing that can save us."

"And what do you think is going to happen if there's no catastrophe?"

"Then...what happens? Devolution runs its course."

Jana looked at the man and felt a sudden, unexplainable sympathy towards him, though he was a stranger, and a bit of a drunk. These kinds of people restored her faith in humanity. Maybe there wouldn't be any sort of catastrophe or devolution. Maybe people really did understand that they don't have to fly God knows where every month and leave their carbon footprint on the world, that they can also ride their bike to the woods, that they can hold something other than a smart phone in their hands, that climate change isn't going to stop, that cheap labor in China... that the

world economy.... that the environment.... etc. Jana didn't have time to finish her train of thought, because they pulled into the station in Košice.

"Goodbye," she told the man, who smiled at her underneath his plain, solid-colored mask.

JUNE

The restrictions were lifted, the number of infections started to decrease, people made their pilgrimage out of the forests and back to the malls. The most important issues in Slovakian politics changed to making abortions illegal, and whether or not stores should close on Sundays. Martin had returned from Brno a long time ago, life went back to its usual course. His Skype calls and Facebook chats with Jana were replaced by real-life conversations, which did not last nearly as long as those which took place long-distance.

JULY

Jana and Martin's plane landed in the Barcelona airport, they rented a car, reserved a room, took a quick shower, had a quick sex, and quickly agreed to eat sushi for dinner. In the restaurant, they took maybe fifteen selfies, which they posted on Facebook, and for the rest of the evening, they watched with glee as the likes racked up.

*Translated by Kristen Herbert
from the Hungarian translation
of Ildikó Forgács*

Alena Mornštajnová

RESTART ILYEN AZ ÉLET

RESTART TOHLE JE ŽIVOT

RESTART THAT'S LIFE

Még a világon sem voltam, amikor szülővárosomban, az észak-kelet morvaországi kisvárosban különös betegség ütötte fel a fejét. Magas láz, hányás, téveszmék, melyekben a betegeket holtak és olyanok látogetták meg, akik még csak ezután fognak megszületni. A fertőzöttek száma gyorsan gyarapodott, a városban és környékén pedig minden újabb halálesettel egyre jobban terjedt a pánik.

A fertőzőosztályok már egész Morvaország-szerte tele voltak, amikor végre kiderült, milyen betegségről van szó és honnan merítették. Merítették, igen, ez a helyes kifejezés, a betegség csíráit ugyanis a víz minden egyes literével mérték ki a kútból, ahonnan a helyi cukrászdába vezettek a vízelvezető csövek. Ahova édességért jártak az emberek, onnan indult terjedésnek a tífuszjárvány, onnan árasztotta el a várost és terjedt el a környéken.

A tífusz néhány hétig sanyargatta a várost, hosszú évekre károsította több száz ember egészségét, több tucat áldozatával végzett is. A város felett a félelem fellege lebegett és bánattal töltötte meg lakosainak lelkét. Leeresztve maradtak az üzletek redőnyei, az éttermek bezártak, az emberek pedig nagy ívben kikerültek egymást az utcán. A városban

Nebyla jsem ještě na světě, když v mém rodném městečku ležícím na severovýchodě Moravy propukla podivná nemoc. Vysoké horečky, zvracení, bludy, v nichž nemocné navštěvovali zemřelí i ti, kteří se měli teprve narodit. Nakažených přibývalo a ve městě a okolí se začala šířit panika stupňující se s každým mrtvým.

Infekční oddělení na celé Moravě už byla plná, když se konečně zjistilo, o jakou nemoc se jedná a odkud se bere. Bere, ano, to je to správné slovo, protože zárodky nemoci se nabíraly s každým litrem vody, který byl odčerpán ze studny, z níž vedly vodovodní trubky do místní cukrárny. Z místa, kam lidé chodili pro zákusky, se rozšířila tyfová epidemie, zaplavila město a rozleza se do okolí.

Tyfus sužoval kraj několik týdnů, na dlouhá léta poškodil zdraví stovek lidí a desítky jich zabil. Nad městem se vznášel oblak strachu a zanášel duše lidí smutkem. Obchody se schovaly za zataženými žaluziemi, restaurace zavřely a lidé se na ulicích mýjeli v oparných obloučích. Život ve městě se zastavil. Zdálo se, že už nikdy nebude nic takové jako dřív.

Oblak strachu se zvedl až v květnu. Další nakažení nepřibývali, ne-

I was not yet born when a curious illness reared its ugly head in my hometown, a little place in north-east Moravia. A high fever, vomiting, and hallucinations in which the ill were visited by the dead and those who were only just then about to be born. The number of infections grew rapidly and with every new death there was greater and greater panic in the town and the surrounding area. When at last it became apparent what the illness was and where it was being drawn from, the fever wards were already filled to capacity throughout Moravia. Drawn, yes, that is the correct expression, as with every litre of water the local patisserie piped from the well it relied on for its supply, it drew up the seeds of the virus. The place people were going for their cakes and sweet treats was the source of the typhoid epidemic. It was from there that the infection had begun to pour into the town and was now spreading into the surrounding area.

The town was afflicted by typhoid for a few weeks, but the health of several hundred people was damaged for many years afterwards and several dozen more fell victim to it and died. A cloud of fear hung over the town and oppressed the spirits of the inhabitants. Shop shutters were rolled down and stayed that way, restaurants closed their doors and people gave each other a wide berth on the streets. Life in the town came to a standstill. It seemed nothing would ever be the same again.

It was only in May that the cloud of fear began to lift. The number of

megállt az élet. Úgy tűnt, soha semmi nem lesz már olyan, mint régen.

A félelem fellege májusban emelkedett csak fel. Nem gyarapodott tovább a fertőzöttek száma, a betegek felépültek, hazatértek otthonaikba, a friss sírokon pedig lassan virágba borultak az odaültetett növények. Feloszlott a város felett a köd, a bánat pedig már csak azoknak nyomta a vállát, akiknek közeli hozzátartozója esett a betegség áldozatául.

Az üzletek újra kinyitottak, az étermeket és sörözőket ismét emberek töltötték meg, a gyerekek visszatértek az iskolába, a felnőttek pedig a munkahelyükre. Elhagyták a várost a fertőtlenítő brigádok, a néhány héttel korábban még olyan rémisztő eseményre pedig csak a magasabb fokú higiéniaira figyelmeztető hirdetések és szakadt plakátok emlékeztettek. Idővel ezek is eltűntek, az emberek pedig visszatértek megszokott rutinjukhoz.

A Csehszlovákia területén zajló utolsó tifuszciklás véget ért, és hogy a tragédia ne ismétlődhesen meg többé, a városban sürgősen kiépítették a vízvezetékét. A bizonytalanság, a fájdalom és a félelem hetei legendává váltak.

Az ilyen események folyamatosan követik egymást, és mindegyik valami újdonságot hoz az életünkbe. Minden nappal előrébb hajt bennünket. Tudat alatt gyűjtjük a tapasztalatokat, teleszívjuk magunkat élettől és tanulunk.

A legfontosabb, amit az 1954-es tifuszciklásból megtanultak az emberek, az a felismerés volt, hogy a betegség ugyan egy oldalra tett lépést jelentett a város számára, kisiklást a bejáratott megszokásokból, az ilyen váratlan események és

mocni se uzdravovali, vraceli se do svých domovů a čerstvé hroby začaly rozkvétat vysázenými květinami. Mrak nad městem se rozplynul a smutek tížil jen ramena těch, kterým nemoc vzala někoho blízkého.

Obchody se znovu otevřely, restaurace a pivnice se znovu začaly plnit lidmi, děti zase chodily do škol a dospělí se vrátili do zaměstnání. Dezinfekční čety opustily město a událost, před několika týdny tak děsivou, připomínaly jen zapomenuté vývěsky a útržky plakátů vyzývajících ke zvýšené hygieně. I ty časem zmizely a lidé se vrátili ke své rutině.

Poslední tyfová epidemie na území Československa skončila, a aby se tragédie nemohla opakovat, byl ve městě urychleně vybudován vodovod. Dlouhé týdny nejistoty, bolesti a strachu se proměnily v legendu.

Jedna událost střídá druhou a každá z nich přináší do našich životů něco nového. Každý den nás posouvá dopředu. Podvědomě sbíráme zkušenosti, nasáváme život a učíme se.

To nejdůležitější, co si lidé z tyfové epidemie v roce 1954 vzali, bylo zjištění, že nemoc pro město sice znamenala úkrok stranou, vykojení ze zaběhlých zvyklostí, ale že i takové nečekané události a vybočení z očekávaného směru patří k životu a je třeba jít dál.

Na dění kolem tyfové epidemie, které jsem si podrobně nastudovala, když jsem sbírala podklady pro knihu Hana, jsem si vzpomněla, když se začalo mluvit o viru rychle se šířícím z Číny. Jistě, tentokrát byla startovní čára docela jinde. Nejednalo se o lokálně omezenou

infections levelled off, those who had got ill recovered and returned home and the flowers that had been planted on the fresh graves began to burgeon and bloom. The fog hanging over the town dispersed, and sorrow continued to weigh only on those who had lost a close relative to the illness.

Shops reopened, restaurants and bars were full of people again, children went back to school and adults returned to their workplaces. The disinfection brigades left the town and the only reminder of the event that had been so terrifying only a few weeks before were the notices and ragged posters left behind urging people to practise a stricter standard of hygiene. In time, these too disappeared, and people returned to their usual routines.

The last typhoid epidemic on Czechoslovakian soil had come to an end and in order that there never be a repeat of it, the mains water supply was extended as a matter of urgency. Those weeks of uncertainty, pain and fear became the stuff of legend.

Events like this come along one after the other all the time, and each one brings something new to our lives. Every day they drive us further forward. Unconsciously, we gather these experiences and we drink deep of life and we learn.

The most important thing that people took away from the 1954 typhoid epidemic was a recognition that the illness had forced the town to take a step sideways. The inhabitants saw that while they had been jolted off their usual well-used tracks, events like these are also a part of life. They take us by

a várt iránytól való eltérések azonban szintén az élethez tartoznak és tovább kell lépnünk.

A tifuszbajárvány körüli történéseket akkor tanulmányoztam alaposabban, amikor Hana című könyvemhez kerestem anyagot, ezek jutottak eszembe akkor, amikor elkezdtek egy Kínából eredő, gyorsan terjedő vírusról beszélni. Persze ezúttal egészen más volt a kiindulási pont. Nem ismeretlen eredetű, helyileg körülhatárolt járványról volt szó, hanem világjárványról, amely sokaknak nem csupán az egészséget, hanem az anyagi helyzetét is fenyegette. Következményei elől nem volt menekvés.

Amikor a vírus eljutott Közép-Európába, elhatároztam, hogy nem hagyom, hogy megzavarja az életemet. Ez persze teljes képtelenség volt. A Covid-19 mindannyiunk terveit megzavarta – én sem lehettem kivétel. Mégis eldöntöttem, hogy nem szentelek több figyelmet ennek a rohadéknak, mint érdemes. Csak a feltétlen szükséges mértékben követtem a híreket, és nem állt szándékomban a járvánnyal kapcsolatos nézeteimmel reklámozni a vírusnak a közösségi médiában, vagy a nyomtatott sajtóban.

A közönségtalálkozókat a számítógép előtt töltött nyugodt órák váltották fel. A karantént ugyan látszólagos biztonságban és kényelemben töltöttem a városszéli kertek házában, de soha nem feledkeztem meg róla, hogy sokan nincsenek ilyen szerencsés helyzetben. Aztán eljött a rendelkezések enyhítésének időszaka, a relatíve normálisabb életbe való fokozatos visszatérés, bár még mindig a Covid-19-cel, amely – leg-

epidémii neznámého původu, ale celosvětovou pandemií, která ohrožila nejen zdraví ale i ekonomickou situaci mnoha lidí. Před jejími důsledky nebylo úniku.

Když vir dorazil až do střední Evropy, rozhodla jsem se, že mu nedovolím, aby narušil můj život. Byl to, samozřejmě, naprostý nesmysl. Covid-19 narušil plány nás všech – mě nevyjímaje. Přesto jsem byla odhodlaná nevěnovat tomu parchantovi více pozornosti, než si zasluhuje. Zprávy jsem sledovala jen v nezbytně nutné míře a nehodlala jsem dělat viru reklamu svými názory na epidemii na sociálních sítích ani v tisku.

Pracovní cesty nahradily poklidné hodiny u počítače. Karanténu jsem sice strávila ve zdánlivém bezpečí a pohodlí domku se zahrádkou na kraji města, ale nepřestávala jsem si uvědomovat, že mnozí lidé takové štěstí jako já nemají. Pak přišlo období uvolňování opatření, postupný návrat k relativně normálnějšímu životu, přestože stále s Covidem-19, který – jak se alespoň zdá – s námi ještě nějakou dobu zůstane a bude nás omezovat do té doby, než s ním lidstvo – nebo možná příroda sama – neskonzují nadobro.

Hodně lidí nabylo dojmu, že se s příchodem Covidu-19 život zastavil, že nás ten zpropadený vir okradl – o zdraví, o práci, o zábavu, o materiální statky. Že nám vzal část našich životů. Zapomněli jsme na jednu důležitou věc – tohle je život. I Covid-19 je jen malý kousek ve skládavce našich dní. Zřejmě bude patřit k těm těžším a pochmurnějším, ale ve výsledku zapadne na své místo a doplní obraz života a světa,

surprise and divert us from the path we were expecting to take, but we have to go on.

It was when I was hunting for material for my book Hana, that I first began to investigate the circumstances of the typhoid epidemic more thoroughly, and these circumstances came to my mind when the first rumours came of a fast-moving virus originating in China. Of course, this time the starting point was completely different. This wasn't an epidemic of unknown origin, limited to a single area. It was a world-wide pandemic threatening not only the health of many, but also their material well-being. There was no escape from its consequences.

When the virus reached Central Europe, I was determined not to let it disrupt my life. That was, of course, completely impossible. Covid-19 has disrupted all our plans, and I could be no exception. Still, I decided I would give this foul thing no more attention than it deserved. I followed the news only so far as it was absolutely necessary, and I had no intention of giving the virus free publicity by airing my views on social media or in the printed press.

Meetings with the public were replaced with peaceful hours in front of my computer screen. I spent lockdown in the apparent safety and comfort of our detached house on the edge of the town, but I never forgot that there were many others who were not so fortunate. Then came the period when the restrictions were eased, and there was a gradual return to relative normality though still in the company of Covid-19. This virus will be with us for some time yet – or so it seems at

alábbis úgy tűnik, – egy ideig még velünk marad és mindaddig korlátozni fog bennünket, amíg az emberiség – vagy talán maga a természet – végérvényesen fel nem számolja.

Sokan úgy érezték, hogy a Covid-19-cel megállt az élet, hogy ez az átkozott vírus meglopott bennünket – megrövidített az egészségünkkel, a munkánkkal, a szórakozásunkkal, az anyagi javainkkal. Hogy elvette az életünk egy részét. Egy fontos dologról azonban megfeledkeztünk – ilyen az élet. Még a Covid-19 is csak egyetlen apró darabja napjaink kirakós játékanak. Nyilván a nehezebbek és borúsabbak közé fog tartozni, de végeredményben a helyére kerül és kiteljesíti az élet és a világ képét, amelyben élünk.

A járvány sokat elvett tőlünk, de ezzel együtt rengeteget tanultunk belőle, most pedig korai még végső következtetéseket levonni. Azt, hogy az idei év eseményei hogyan pecsételték meg a világot, majd csak évek távlatából leszünk képesek megítélni. Emlékezni fogunk a betegség áldozataira, de a hihetetlen összefogásra is. Arra az időszakra, amikor az emberek annak ellenére, hogy nem mehettek közelebb egymáshoz a megengedettnél, mégis közelebb álltak egymáshoz, amikor a fiatalok és egészségesek megsegítették a betegség vagy kor miatt gyengébbeket, amikor a szomszédok saját készítésű maszkokat ajándékoztak egymásnak.

A legtöbbet a gazdasági visszaesésről beszélnek. Már most látható, hogy egyes éttermek, bárók és üzletek zárva maradtak, nő a munkanélküliség. Valószínűleg csökken a vásárlási kedv, az emberek

v němž žijeme.

Pandemie nám hodně vzala – ale zároveň nás mnohému naučila a teď je ještě příliš brzy dělat závěry. To, jak události letošního roku poznamenaly svět, budeme moct posoudit až s odstupem let. Budeme vzpomínat na oběti, které si nemoc vyžádala, ale i na neuvěřitelnou solidaritu. Na období, kdy k sobě měli lidé blíží, přestože se k sobě nesměli přiblížit na víc než předepsanou bezpečnou vzdálenost, kdy mladí a zdraví pomáhali oslabeným nemocí nebo věkem, kdy se sousedé obdarovávali doma šitými látkovými rouškami.

Nejvíce se mluví o ekonomických dopadech. Už teď vidíme, že některé restaurace, bary a obchůdky zůstaly zavřené, roste nezaměstnanost. Je pravděpodobné, že se sníží kupní síla, lidé začnou víc přemýšlet, kde utratit své peníze, a nejvíce zasažená bude samozřejmě kultura. Ale možná si v budoucnu budeme víc vážit toho, že se můžeme scházet na veřejných čteních, přednáškách a festivalech pak si společně zajít na sklenku vína. Možná si dokážeme lépe vychutnat život a malé radosti, které nám dává.

A také je třeba načase, aby si státy uvědomily, že je dobré spolupracovat, ale zároveň být ekonomicky soběstačné, a začnou upřednostňovat místní schopné živnostníky, před nadnárodními giganty.

Celosvětová pandemie odhalila, že všichni jsme stejně zranitelní – bez ohledu na barvu pleti, kulturu, náboženství nebo kontinent, na kterém žijeme. Vir nám ukázal, že jsou situace, kdy jsme všichni na jedné lodi a je třeba, abychom

least – and will continue to limit what we are able to do until humanity, or maybe nature itself, eradicates it once and for all.

Many felt that with the arrival of Covid-19, life ground to a halt, and that this cursed virus was stealing from us. It had diminished our health, our work, our leisure activities and our material well-being. It had robbed us of a part of our lives. We have, however, forgotten something important: that's life. Even Covid-19 is just one little piece in the jigsaw puzzle of our days. Clearly, it will count as one of the most difficult and gloomier ones, but in the end it will be fitted into place and will serve to make our lives and our picture of the world in which we live more complete.

The epidemic has deprived us of a lot, but at the same time it has taught us a lot, though it is still too soon to draw any final conclusions on that. Only when we have put some years between us and these events will be able to judge what stamp the events of this year have left on the world. We will remember the victims the illness took with it, but we will also remember the incredible way people came together. We will remember the time when even though people could not get closer to each other than was permitted, they still stood close by each other, when the young people and the healthy helped those who were weaker on account of their age or state of health, when neighbours made face masks for each other.

Most talk now is of an economic downturn. It has become clear that

jobban átgondolják, mire költsék a pénzüket, ez persze legjobban a kultúrát sújtja majd. De a jövőben talán jobban meg fogjuk becsülni, hogy irodalmi felolvasásokon, előadásokon és fesztiválokon találkozhatunk, aztán beülhetünk valahova együtt egy pohár borra. Talán képesek leszünk jobban kiélvezni az életet és annak apró örömeit.

És talán annak is eljött az ideje, hogy az államok tudomásul vegyék, hogy az a jó, ha együttműködünk, de közben gazdaságilag önállóak vagyunk, ha elkezdik előnyben részesíteni a helyi, rátermett vállalkozókat a nemzetközi óriásokkal szemben.

A világvjárvány felfedte, hogy mindannyian ugyanolyan sebezhetőek vagyunk – függetlenül a bőrrünk színétől, a kultúránktól, a vallásunktól, vagy a kontinenstől, amelyen élünk. A vírus megmutatta, hogy vannak helyzetek, amikor mindannyian egy hajóban ülünk és ugyanabba az irányba kell eveznünk. Sajnálatos, hogy a biztonságos kikötőbe érkezve az evezők újra keresztezik egymást.

Valószínűleg a járványt követően ez is csak a múltbéli események egyikévé válik majd, egy régi emlékké, mondákkal övezett legendává, ahogy a típusjárvány a morva kisvárosban a huszadik század derekán. A világ újra mozgásba lendül, hajszoja a kitűzött gazdasági célokat, az emberek gürcölnek, hogy elérjék, amit meggyőződésük szerint a járvány ideje alatt elszalasztottak, amit valódi életnek tartanak.

2020. július

Juhászné Hahn Zsuzsanna fordítása

veslovali stejným směrem. Je škoda, že po doplutí do bezpečí přístavu se vesla opět zkříží.

Nejpravděpodobnější je, že po odeznění pandemie se i ona stane jen příznakem z minulosti, dávnou vzpomínkou, legendou opředenou mýty, jako se stala tyfová epidemie v malém moravském městě v polovině dvacátého století. Svět se znovu pohne dopředu, požen se za vytyčenými ekonomickými cíli, lidé se rozběhnou, aby dohnali to, o čem jsou přesvědčeni, že v době pandemie zameškali, za tím, co pokládají za opravdový život.

Červenec 2020

some restaurants, bars and shops will remain closed and that unemployment is rising. People are probably less willing to buy things. They are more careful what they spend their money on and of course this will have an impact on the cultural world more than any other. In the future, however, maybe we will appreciate these things more, things such as being able to meet at readings, performances and festivals and go out together afterwards for a glass of wine. Maybe we will find we can get more enjoyment out of life and the small pleasures it offers.

And maybe the time has come when countries recognise it is better to work together, while remaining economically independent, and they will start to prioritise local businesses suited to local needs rather than the global giants of commerce.

The pandemic has revealed that we are all just as vulnerable as the

next person, regardless of the colour of our skin, our culture, our religion or which continent we live on. The virus has shown us that there are situations in which we are all in the same boat and we need to row in the same direction. It is regrettable that arriving in a safe harbour, the rowers are once again beginning to pull in opposite directions.

It is probably the case that when the pandemic is over, it too will become just one more episode in the past, an old memory, and the stuff of myth and legend just like that typhoid epidemic in the small Moravian town in the middle of the twentieth century. Once again, the world is swinging into action and pursuing the economic goals it has set for itself, and people are sweating and toiling to attain what they are convinced they missed out on during the epidemic, what they consider to be real life.

July 2020

*Translated by Anna Bentley
from the Hungarian translation
of Juhászné Hahn Zsuzsanna*

Alena Mornštajnová (1963) cseh író és novellista. *Hana* című regénye idén ősszel jelenik meg magyar fordításban. Alena Mornštajnová (1963) Czech novelist and short story writer. Latest book in English: *Hana* (2020).

AZ ÚJRAKEZDÉS MINT ÉLETMÓD

RESET JAKO DROGA

STARTING OVER AS A WAY OF

1.
Egész életemben hajtott valami. Vagy húsz albérletben megfordultam. Éltem több országban, különböző kontinenseken. A mai napig sem tudom miért.

2.
A szülői házat rögtön az érettségi után, tizenkilenc évesen hagytam el. Összevesztem apámmal, ő pedig azt tanácsolta, húzzak el a picsába. Hallgattam rá, mert nekem nem kell kétszer szólni. Apám egyébként rendes, szerető ember volt, én viszont lobbanékony. Ami a lehető legrosszabb kombináció. De még a költözés előtt kibéklültünk.

Kivettem egy lakást, pontosabban egy förtelmes lyukat fürdőkáddal a konyhában, egy csomó régi bútorral és cserépkályhával. Ittam, mint a kefekötő, mindenféle illegális ügyekbe keveredtem és még csak álmodni sem mertem, hogy egyszer író leszek. Más szóval, teljesen normális fiatakorom volt. Hamarosan mentem egy másik albérletbe. Aztán a következőbe. Emlékszem egy elképesztően különleges lakásra, amiben rengeteg akasztó és plafonból kiálló vasrúd volt. Előtt-

1.
Przez całe życie coś mnie gnało. Zajmowałem chyba dwadzieścia mieszkań. Żyłem w wielu krajach na różnych kontynentach. Do dziś nie wiem dlaczego.

2.
Z domu rodzinnego wyszedłem w wieku dziewiętnastu lat, zaraz po maturze. Pokłóciłem się z ojcem i ten poradził mi, żebym wypierdalał. Posłuchałem, bo nie trzeba mi dwa razy mówić. Ojciec zresztą był dobrym, kochającym człowiekiem, ja za to miałem krótki lont, co dawało fatalne połączenie. Pogodziliśmy się jeszcze przed wyprowadzką.

Wynająłem mieszkanie, właściwie potworną norę z wanną w kuchni, gromadą starych mebli i piecem kaflowym. Dawałem w palnik co się zowie, robiłem różnorakie, lewe interesy i nie śniło mi się nawet, że będę jakimś pisarzem. Innymi słowy, miałem zupełnie normalną młodość. Wkrótce zmieniłem mieszkanie na kolejne. I jeszcze jedno. Pamiętam takie, niesłychanie osobliwe, z mnóstwem haków i prętów sterczących z sufitu. Przede mną zajmowała je jakaś artystka sztuk

1
Something has kept pushing me my whole life. I've had like twenty rentals. I've lived in a number of countries on different continents. To this day, I have no idea why.

2
I left my parents' home when I was nineteen, right after finishing high school. I fell out with my father, who recommended I fuck the hell off. I listened: there's no need to tell me twice. My father was otherwise a kind and loving person, due to which I had a short fuse, due to which we didn't mix well. We both came around before I moved out.

I rented a flat, or rather a horrific dump with a bathtub in the kitchen, a bunch of old pieces of furniture, and a ceramic stove. I drank like a fish, I did all sorts of illicit things, and I never even dreamt of becoming a writer of any description. Otherwise, I had a completely normal youth. I soon moved on to another rental flat, then to the next. I remember a very peculiar one with lots of hooks and iron rods sticking out of the ceiling. The previous tenant was some artistic type who left parts of

tem valami képzőművész vette ki. Ott hagyta egy installáció részeit. Ezenkívül az egyik szobában egy fagerenda húzódott végig a plafon alatt. Fel tudtam rajta lógni magamat, minden haveromat és még egy focicsapatot is, beleértve az edzőt és kispadosokat is.

3. Nagy nehézségek árán elvégeztem a filozófia szakot és csodálkozva döbbsentem rá, hogy a munkaerőpiacon vérszesen nagy hiány van a gondolkodóknak kínált állásokból. Szóval kiutaztam Bostonba és segédmunkás lettem.

A tapasztalat hiánya miatt a kezdet nehéz volt. Nem beszélve arról, hogy keresve sem találni rosszabb embert a külföldön élő honfitársnál. Ügyetlen vagyok, de makacs és erős, szóval valahogy sikerült boldogulni. Tetszett a munkám egyszerűsége és a gondok hiánya - az építőmunkás fizetés elég volt a túléléshez, egy üveg italra is jutott minden szombatán és még félre is tudtam tenni.

Egy fantasztikus helyet sikerült kiennem. Egy apró, szűk és bűzös szobát egy volt kolostorban. Éjszaka, a folyosón egy flúgos bolyongott, aki cölöpverésből élt. Azt motyogta, hogy ez a hely ég és mind meghalunk. A régi kolostor a Dorchester Avenue 666. szám alatt működött, amit egykori metálosként nagyszerű véletlennek találtam.

Egy pillanatra úgy tűnt, hogy tényleg az Államokban maradok és építőmunkás leszek. Ez egy rendes, nyugodt élet volt. Lengyelországról

plasztichnich. Zostawiła po sobie fragmenty jakichś instalacji. Prócz tego przez jeden z pokoi pod sufitem biegła drewniana belka. W tym miejscu mogłem powiesić się ja, wszyscy kumple i jeszcze drużyna piłkarska z trenerem i rezerwowymi włącznie.

3. Z wielkim trudem skończyłem filozofię i ze zdumieniem odkryłem, że rynek pracy cierpi na brak ofert dla myślicieli. Wyjechałem więc do Bostonu i zostałem robotnikiem.

Początki były trudne ze względu na brak doświadczenia. Poza tym nie znajdziesz gorszego człowieka niż rodak na obczyźnie. Jestem niezdarny, lecz uparty i silny, więc dałem sobie radę. Podobają mi się prostota mojej pracy i brak trosk - pensja budowlańca starczała na utrzymanie się, butelkę co sobotę i jeszcze mogłem odłożyć. Do tego zajmowałem fantastyczne miejsce, czyli pokoik w dawnym klasztorze, klaustrofobiczny i cuchnący. Nocą, po korytarzu krążył wariat, który żył z wbijania słupów. Mamrotał, że to miejsce sptonie i wszyscy umrą. Ów był klasztor mieścił się pod adresem Dorchester Avenue 666, co jako stary metalowiec uznałem za uroczy zbieg okoliczności.

Przez moment wydawało mi się, że naprawdę zostanę w Stanach i będę budowlańcem. To było dobre, spokojne życie. Polska kojarzyła mi się z troską o jutro. W Stanach byłem od niej wolny. Niestety, z nudów zacząłem pisać sobie książkę, prosty horror oparty na wspo-

some sort of an installation behind. Also, one of the rooms had a wooden beam across it near the ceiling. I could hang myself, all my buddies, and a complete soccer team including coach and subs on it.

3 It was with considerable difficulty that I received a degree in philosophy, and I was taken aback by the alarming lack of job opportunities for people of the mind in the labor market. Thus, I traveled to Boston and became a menial worker.

I had no experience, so the beginning wasn't easy. Besides that, there's no one worse than a fellow countryman living abroad. I'm clumsy but also stubborn and strong so I managed. I liked the simplicity of my job and the lack of problems: on a construction worker's wage I could sustain myself and down a pint on Saturdays, and I could also save a little.

I rented an amazing spot, that is to say, a stinking, claustrophobic little hole in what used to be a monastery. At nights, a lunatic was roaming the corridors. He made a living ramming poles. He was always mumbling that this place was on fire and we were all going to die. The old monastery was under 666 Dorchester Avenue, which, as an old metalhead, I found a beautiful coincidence.

For a moment, it really looked like I was to remain stateside and be a construction worker. It was an ordinary, silent life. In my mind I associated Poland with a fear about

a jövőtől való szorongásra asszociáltam. Az Államokban ez alól felszabadultam. Sajnos unalmamban a saját magam szórakoztatására elkezdtem írni egy könyvet. Egy egyszerű, általános iskolai emlékeken alapuló horrort. Elgondolkodtam rajta, hogy kipróbálhatnám magam íróként. Csak hát mi lesz az étellel, amit Bostonban kezdtem felépíteni? Azt gondoltam, hogy ha ott maradok, soha nem fogok írni. Elnyel az élet egyszerűsége, elvesztem a nyelvvel való kapcsolatot. Másrésztől kipróbálhatom magam a könyvvel és vissza is térhetek az Államokba, ha íróként nem boldogulnék. Vettem egy repjegyet, abahagytam az addigi életemet és visszatértem Lengyelországba.

4.

Az első házasságom tönkrement néhány év után. Nem szándékozom ezt tovább taglalni.

Fiatalok voltunk és a felnőttkor egyszerűen túlnőtt rajtunk. Váratlanul kiderült, hogy más terveink vannak az életben, amiket még csak át sem beszéltünk az esküvő előtt. Hiszen az élet valahogy zajlott addig is.

Hirtelen elhagytam a családom. Magamhoz vettem a táskámat a gönceimmel, a régi gépemet és ennyi. Nem bánom, de nem is szándékozom ezzel büszkélkedni. Egyszerűen csak így történt. Besétáltam az ürességbe. A megtakarításaimat odaadtam a feleségemnek. Egy ideig ismerősöknél laktam, bizonyára túl sokat ittam, a keresetem nagy része pedig a társdíjra ment.

mnieniach ze szkoły podstawowej. Pomyślałem sobie, że mógłbym spróbować się jako pisarz. Tylko co z życiem które zacząłem budować w Bostonie? Pomyślałem sobie, że jeśli zostanę tam, nigdy nie będę pisał. Pochłonie mnie prostota życia, stracę kontakt z językiem. Z drugiej strony, mogłem spróbować się z książką i wrócić do Stanów, jeśli pomysł z pisaniem nie wyjdzie. Kupiłem bilet na samolot, porzuciłem kolejne życie i wróciłem do Polski.

4.

Moje pierwsze małżeństwo rozpadło się po paru latach. Nie zamierzam się nad tym rozwodzić. Byliśmy młodzi i dorosłość zwyczajnie nas przerosła. Raptem okazało się, że mamy różne plany na życie, których nawet nie przedyskutowaliśmy przed ślubem. Przecież życie dotąd jakoś szło.

Opuściłem rodzinę nagle. Zabrałem ze sobą torbę z ciuchami, stary komputer i tyle. Nie żałuję, ani nie zamierzam się chwalić. Po prostu tak było. Poszedłem w pustkę. Oszczędności oddałem żonie. Przez jakiś czas mieszkalem po znajomych, z pewnością piłem za dużo i większość tego, co zarobiłem oddawałem na alimenty.

Potem z wolna zacząłem stawać na nogi, co nie ma żadnego znaczenia. Dobrze, że rozstaliśmy się z żoną. Każdy ma teraz własne dobre życie. Piszę o tym, ponieważ doskonale pamiętam to niepowtarzalne piękno i grozę porzucania wszystkiego, tego domku, który wielkim wysiłkiem udało się zbudować: mebli,

tomorrow. In the States, I was free of that. Unfortunately, boredom persuaded me to begin writing a book for myself: a simple horror story based on elementary school memories. It got me thinking about trying my hand in writing. However, what about the life I began to build in Boston? I was thinking, if I stayed there, I'd never write; I'd be consumed by the simplicity of life, and I'd lose my grip on language. Then again, I can try writing a book, and I can always go back to the States if it doesn't work out. I booked a flight, ceased my next life, and returned to Poland.

4

My first marriage broke down after a few years. I'm not planning to elaborate on that.

We were both young, and adulthood simply grew beyond us. Surprisingly, it turned out we had very different plans for the future, plans we hadn't even discussed before our wedding. After all, life had been going on before then, too.

I left my family abruptly. I picked up my suitcase with my garms and my old computer and nothing else. I don't regret it, but I don't want to brag about it either. This is simply what happened. I walked off into the void. I gave my savings to my wife. I crashed at my friends' for a while, I was probably drinking too much, and most of my earnings went to child support.

I then slowly began to pull myself together, which is completely inconsequential. It was good that my

Aztán lassan elkezdtem lábra állni, aminek nincs semmi jelentősége. Jó, hogy elváltunk a feleségemmel. Mindkettőnknek megvan a saját, jó élete. Azért írok róla, mert tökéletesen emlékszem arra a megismételhetetlen gyönyörre és rettegésre, amikor otthagytam mindent, a kis házat, amit hatalmas erőfeszítéssel sikerült felépíteni: a bútorokat, a lemezeket, a könyveket, a képeket, a mindenféle dolgokat és a szerelem romjait. Fogalmam sem volt, merre tartok és nem áltattam reménnyel nyugtalan szívemet. Azt képzeltem magamról, hogy olyan ember vagyok, aki elvesztette az emlékeztét és újra el kell neveznem a világot és saját magamat, azt hogy kivé válok és ki lesz a barátom.

5.

A következő életemet saját akaratomból romboltam le. Valójában megvolt mindenem - egy jó nő mellett, fejlődő karrier és egy kevés pénz. Boldog voltam a nagyvárosi élettel a gyönyörű Varsóban. Valami hiányzott. Hiányoltam a változás energiáját. Aki kifogásolnivalót keres, az talál is.

Kitaláltam, hogy Koppenhágába költözünk. Az akkori barátnőm egyik munkahelyet váltotta a másik után és Dánia fővárosából is befütt hozzá egy állásajánlat. Semmit nem tudtam a városról, csak azt, hogy odavalósi a Mercyful Fate, az egyik kedvenc zenekarom. Állítottam, hogy a külföldi élet hasznos számomra. Eltelt nyolc év, mióta az Államokban éltem. Csábított a Nyugat és az új barátságok. Hivatásos író voltam, könyvekből és publi-

ált, könyvekből, képekből, drobiazgokból i ruin miłości. Nie miałem pojęcia ku czemu idę i nie miałem nadzieję strwożonego serca. Wyobrażałem sobie, że jestem jak człowiek, który utracił pamięć i musi nazwać świat i siebie od nowa, kim się stanę i kto będzie moim przyjacielem.

5.

Kolejne życie zniszczyłem na własne życzenie. Miałem akurat wszystko - dobrą kobietę u boku, rozwijającą się karierę i trochę pieniędzy. Cieszyłem się wielkomięskim życiem w pięknej Warszawie. Czegoś mi brakowało. Tęskniłem za energią zmiany. Kto szuka dziury w całym, ten ją znajdzie.

Wymyśliłem sobie, że wyjedziemy do Kopenhagi. Ówczesną dziewczynę rzucało po korporacjach i jedna ofert pracy spłynęła ze stolicy Danii. Nic nie wiedziałem o tym mieście poza tym, że grał tam zespół Mercyful Fate, jeden z moich ukochanych. Stwierdziłem, że życie za granicą mi się przyda. Minęło osiem lat od pobytu w Stanach. Nęcił mnie Zachód i nowe przyjaźnie. Bylem zawodowym pisarzem, utrzymywałem się z książek i publikacji prasowych. Przecież mogę robić to wszędzie, tak sądziłem. W ten sposób postąpiłem odwrotnie niż wszyscy Polacy wyjeżdżający na Zachód. Zarabiałem w Polsce, a pieniądze wydawałem w piekielnie drogiej Skandynawii.

Pierwsze dwa miesiące były wspaniałe. Robiłem długie spacery, włóczyłem się po muzeach i barach, zachodziłem też do restaura-

wife and I got divorced. We both have our own, good lives. I'm only writing about it because I clearly remember the singular sensation of pleasure and horror of leaving everything behind: the house I went to great lengths to build; the furniture, the vinyls, the books, and the pictures; my various stuff and the ruins of love. I had no idea where I was headed, and I had no hope with which to console my restless heart. I fancied myself as a man who lost his memories and had to rename the world around me as well as myself, so as to find out who I would become and who my friends would be.

5

I destroyed my next life willfully. I really had it all: hot girl, a career on the rise, and some money. I was happy with my metropolitan life in the beautiful Warsaw. But something was missing. I was missing the energies of change. He who seeks out shortcomings will surely find them.

I came up with the idea of moving to Copenhagen. My girlfriend at the time was moving from one job to the next, and she received an offer from the capital of Denmark. I haven't had the foggiest about the city except that it was home to Mercyful Fate, one of my favorite bands. I insisted that living abroad was beneficial for me. It'd been eight years since I came back from the States. I was drawn by the West and the prospect of new friendships. I was a full time writer; I was earning a living writing books and publishing

kációkból tartottam fent magam. Végül is ezt bárhol csinálhatom, gondoltam. Így épp fordítva cselekedtem, mint az összes Nyugatra utazó lengyel. Lengyelországban kerestem a pénzt, amit a pokolian drága Skandináviában költöttem el.

Az első két hónap csodás volt. Hosszú sétákra mentem, múzeumokban és bárokban barangoltam, ha bejött valamennyi pénz, még éttermekbe is beugrottam. Hamar kiderült, hogy Koppenhágában szünet nélkül esik és senki nem bír engem. A barátaim és a rossz egészségű apám Lengyelországban maradtak, a karrierem maradékaival együtt. Magunk voltunk a barátnőmmel kettesben, ami próbára tette a szerelmünket. Nem álltuk ki a próbát és egyedül, behúzott farokkal tértem vissza Lengyelországba. Nem jött össze ez a Dánia. Bár a hõn szeretett Mercyful Fate gitáros a két emelettel alattunk lakott. Ami történt, megtörtént.

6. Visszatértem Varsóba és úgy tűnt, hogy egy lezúllott mûvész magányos életét fogom élni és egy ideig tényleg így is volt. Sajnos apám súlyosan megbetegedett, ezért visszatértem a szûlõvárosomba. Szerettem volna eltölteni vele azt az idõt, ami még maradt neki.

Apám rövidesen meghalt, de én közben megismerkedtem egy lánnyal, halálosan egymásba szeretünk és úgy döntöttünk, hogy közös házat építünk. Megígértem magamnak, hogy ilyet soha többé nem teszek, de hát ez van. Mindkettõnk-

cji pod warunkiem, że przyszedł jakiś przelew. Szybko okazało się, że w Kopenhadze bez przerwy pada i nikt mnie tam nie lubi. Przyjaciele i zapadający na zdrowiu ojciec pozostali w Polsce, razem z resztkami kariery. Byliśmy z dziewczyną sami we dwoje, co wystawiło naszą miłość na próbę. Nie przeszliśmy jej i sam, z podkulonym ogonem wróciłem do Polski. Nie udała mi się ta Dania. Choć gitarzysta ukochanego Mercyful Fate mieszkał dwa piętra nad nami. Tak wyszło.

6. Wróciłem do Warszawy i wydawało mi się, że będę wiodł samotniczy żywot zdemoralizowanego artysty i przez jakiś czas rzeczywiście tak było. Niestety mój ojciec poważnie zachorował i wróciłem do rodzinnego miasta. Chciałem spędzić z nim czas, który mu pozostał.

Tato wkrótce umarł, ale ja w międzyczasie poznałem dziewczynę, zakochaliśmy się w sobie na zabój i postanowiliśmy zbudować razem dom. Obiecałem sobie, że nigdy tego nie zrobię ale co tam. Oboje mamy dzieci. Mi udało się przejąć syna z nieistniejącego już małżeństwa i zamieszkaliśmy razem, już we czworo, tworząc dziwną i barwną rodzinę patchworkową.

W sierpniu minęły trzy lata odkąd mieszkamy razem. Nigdy w dorosłym życiu nie spędziłem tyle czasu w jednym miejscu, a coś co kiedyś cieszyło, fantastyczna energia związana z resetem zostało przegnane przez niepokój. Kiedyś czekałem aż coś mnie zawoła i ru-

stories. After all, I can do this anywhere, I thought. So I did the exact opposite of what all other Polish migrants in the West do: I was making my money in Poland and spent it in excruciatingly pricey Scandinavia.

The first two months were amazing. I went for long walks, I was roaming museums and bars; the only exception was that whenever I received a transfer, I went to restaurants, too. I soon realized that in Copenhagen it was always raining and no one liked me. My friends and my poor father were back in Poland, along with the remains of my career. My girlfriend and I were by ourselves, which put a strain on our relationship. We failed, and I returned to Poland alone, with my tail between my legs. This Denmark thing didn't really work out for me, even though the guitarist of my beloved Mercyful Fate lived two floors below us. That's what happened.

6 I returned to Warsaw, and it seemed I'd be living the lonely life of a dodgy artist, which I really did for a while. Unfortunately, my father fell seriously ill, so I returned to my hometown. I wanted to spend whatever time he had left with him.

Soon, my father died, but in the meantime I met a girl. We fell fatally in love with each other and decided to build a house together. I promised myself I'd never do such a thing again, but so it goes. We both have a child each. I managed to get my son from my defunct marriage and we all settled down together;

nek van gyereke. Sikerült elhoznom a fiamat a már nem létező házasságból és letelepedtünk együtt, már négyesben, egy furcsa és színes mozaikcsaládot alkotva.

Augusztusban három éve, hogy együtt élünk. Felnőtt életemben soha nem töltöttem ennyi időt egy helyen, az újrakezdéssel kapcsolatos fantasztikus energiát, ami egykor örömet okozott, elűzte a nyugtalanság. Régen vártam, hogy valami szólítson és büntudat nélkül indultam el, összetört szíveket és megbántott barátokat hagyva magam mögött. Nézem a remek családomat és ettől a szörnyű vágyakozástól félek, ami mindent elpusztít, és csak az illúziók ösvényét kínálja.

Az emberek néha megkérdezik, miért írok. Azt válaszolom, hogy az alkotási folyamat közben többet tudok és értek. Egyszerűen az „író én” okosabb a „nem író énnél”. Az irodalom művelését a saját tudatalattimmal való találkozásként is értelmezem. Éppen ennek a kifejezetten magyar olvasóknak írt szövegnek az írása közben tudatosul bennem, hogy húszéves utazásom újrakezdéstől újrakezdésig apámmal indul és apámmal végződik, mintha kifejezetten azért tértem volna vissza, hogy megálljak a sírjánál.

Sipos Tamás fordítása

szálem bez żalu, pozostawiając za sobą potrzaskane serca i skrzywdzonych przyjaciół. Patrzę na swoją przedziwną rodzinę i boję się tej straszliwej tęsknoty, która niszczy wszystko, oferując jedynie przegodę na szlaku złudzeń.

Ludzie czasem pytają mnie dlaczego piszę. Odpowiadam, że podczas procesu twórczego więcej wiem i rozumiem. Po prostu „ja piszące” mam mądrzejsze od „ja niepiszącego”. Uprawianie literatury postrzegam również w aspekcie spotkania z własną podświadomością. Dopiero pisząc ten tekst, pierwszy skierowany specjalnie do węgierskiego czytelnika uświadomiłem sobie, że moja dwudziestoletnia podróż od resetu do resetu zaczyna się od ojca i kończy na ojcu, jakbym wrócił specjalnie po to, by przystanąć na jego grobie.

the four of us, forming an odd and colorful patchwork family.

As of this August, we've been together for three years. Never during my adult life have I spent so much time in one place, and the wondrous energies of starting over were dispelled by restlessness. I used to wait for something to call out to me and I'd set off without remorse, leaving behind broken hearts and hurt friends. I'm looking at my amazing family and I fear this terrible desire that destroys everything and only offers the path of illusions.

People sometimes ask me why I write. My answer is that I know and understand more during my creative process. Quite simply, my 'writer self' is smarter than my 'non-writer self'. I see literature as a way of facing my subconscious. While writing this text for specifically a Hungarian audience, I realized that my twenty-year journey from new start to new start begins with my father and ends with my father; as if I returned just to stop by his grave.

Translated by Adam T. Bogar from the Hungarian translation of Tamás Sipos

Łukasz Orbitowski (1977) lengyel író, tv-bemondó, testépítő és heavy metal rajongó.

Łukasz Orbitowski (1977) Polish novelist and TV host, body-builder and metalhead.

Pavol Rankov

SZILVESZTER

SILVESTER

NEW YEAR'S EVE

Otto csak valamivel tíz előtt érkezik a szilveszteri buliba. A zene és a hangos beszélgetés miatt nem is halljuk a csöngetését. De Boris meghallja. És ajtót nyit.

„Helló! Helló! Hogy szórakoztok, s mit hallgattok ma este? A Guns N' Roses is üdvözlő? Welcome to the Jungle. Dzsungellé változtatjuk ma ezt a lakást?”

Otto, Ottiko, Ottissimo. Csupa energia, mint a régi szép időkben. Megöleljük.

Boris itallal kínálja.

„Ottiko, mit iszol?”

„Mindent, és egyszerre! Nincs itt az autóm. Lehet, hogy itt alszom, vagy talán Martina meghív magához. Ha jól tudom, még mindig elvált vagy, igaz? És ahogy látom, még mindig rendkívül vonzó.”

Együtt jártak a múlt évezredben. Még a gimiben. Később, az egyetem első szemeszterében Martina megtudta, hogy Ottónak rajta kívül van még valakije, egy szőkeség az évfolyamukból.

Martina később férjhez ment egy fickóhoz, akinek soha nem sikerült beilleszkednie a társaságunkba. A házasságuk talán öt évet bírt ki. Húszéves lányuk, Kamila, oboa szakra jár.

Otto prichádza na silvestrovskú party až pred desiatou. Kvôli hudbe a hlasnému hovoru ho nepočujeme zvoniť. Ale Boris počuje. A otvára.

„Nazdar, nazdar! Ako sa bavíte a čo dnes večer počúvate? Vítajú ma aj Guns N'Roses?! Welcome to the Jungle. Premeníme dnes tento byt na džungľu?”

Otto, Ottiko, Ottissimo. Energia ako za starých čias. Objímame ho.

Boris chce nalievať.

„Ottiko, čo piješ?”

„Všetko a súčasne! Nie som autom. Prespím tu alebo ma možno pozve Martina. Pokiaľ viem, si ešte rozvedená, však? A ako vidím, si stále mimoriadne šarmantná.”

Chodili spolu v minulom tisícročí. Na gympli. Neskôr, počas prvého semestra na vysokej sa Martina dozvedela, že Otto okrem nej má aj nejakú blondínku, novú spolužiačku.

Martina sa neskôr vydala za chlapíka, ktorý nikdy nezapadol do našej partie. Manželstvo vydržalo asi päť rokov. Ich dvadsaťročná dcéra Kamila študuje hru na hobo.

Martina si obzerá Otta: „Aj ty si šarmantný, pokiaľ plešinu a previsajúce brucho považujeme za ozdoby zrelého muža.”

Otto only gets to the New Year's Eve party some time before ten. The music is going and the people are talking loudly so we don't hear the doorbell ring. But Boris does. And he answers the door.

“Hello, hello, hello! What's going down guys? What's the playlist this evening? Do I hear Guns N'Roses greeting me? 'Welcome to The Jungle.' So, are we turning this apartment into a jungle today?”

Otto, Ottiko, Ottissimo. Pure energy, like in the good old days. We give him a hug.

Boris gets him a drink.

“Ottiko, what're you having?”

“Everything, and all at the same time! Didn't bring my car. Might sleep here, or maybe Martina'll invite me to her place. Still divorced, isn't she? Am I right? And, if my eyes don't deceive me, still drop dead gorgeous.”

They were together last decade. When we were still at the grammar school. Later, in the first semester at university, Martina found out that Otto was seeing someone else, a blonde thing from their year.

She went on to marry a guy who never managed to gel with us. Their

Martina végignéz Ottón:

„Te is egész vonzó vagy, már ha a kopaszságot és a lógó pocakot az érett férfi díszének tekintjük.”

„És még ráncos is”, mondom. Ahányszor csak tükörbe nézek, mindig meglepnek a ráncaim (és a kopasz fejem).

Az asztal körül ülünk. Jana – Boris – Martina – Otto – Ivona – Palo (ez én vagyok). Megrohannak bennünket az emlékek. A különböző jelenetek tíz évvel ezelőttről, a múlt századból, a múlt évtizedből. Boris ismét részletesen leírja, hogyan lepték meg őket váratlanul Jana szülei egy elmaradt színházi előadás alkalmával. Az előszobában botlott belénk, amikor anyaszült meztelenül éppen véccére készült.

„Te meg fejhangon visítottál, mint Bono a Sweetest Thing-ben”, teszi hozzá Jana. Néhány évvel később összeházasodtak.

Mi is házasok vagyunk Ivonával. Már nagyon régóta. Egyre sentimentálisabbnak tűnik. Felemeli a kezét, mintha mindnyájunkat meg akarna ölelni:

„A problémás féltucat végre együtt!”

Így nevezett minket Kotuličová tanár elvtársnő: „Negyed évszázados pedagógiai munkám során sok mindenkire sikerült már megszeli-dítenem, de ti egy különlegesen problémás féltucat vagytok. Szakadtak, mint a punkok, nagy hajúk, mint a hippik. Miféle népség vagytok ti tulajdonképpen?”

„Nick Cave and the Bad Seeds”, súgtam volna Ivonának, de ő felkiáltott: „Mi vagyunk a maga jövője!”

A mi jövőnk egyre nagyobb ré-

„A má aj vrásky,” poviem. Pri každom pohľade do zrkadla ma znovu a znovu prekvapujú vrásky (a plešina.)

Sedíme okolo stola. Jana – Boris – Martina – Otto – Ivona – Palo (to som ja). Na pleciach nám číhajú spomienky. Epizódy spred desaťročí, z minulého storočia, z minulého tisícročia. Boris už zase podrobne opisuje, ako Janiny rodičia prišli nečakane skoro zo zrušeného divadelného predstavenia. Stretol ich na chodbe, keď sa nahý išiel vycikať.

„Zapíšte si falzetom ako Bono v Sweetest Thing,” dodáva Jana. Zobrali sa o pár rokov neskôr.

Aj my s Ivonou sme manželja. Už veľmi dlho. Zdá sa mi čoraz sentimentálnejšia. Dvíha ruky, akoby nás chcela všetkých objat: „Problématický poltucet konečne spolu!”

Tak nás volala súdružka profesorka Kotuličová. „Za štvrtstoročie pedagogickej práce som už skrotila všetikoho, ale vy ste mimoriadne problematický poltucet. Otrhaní ako pankáči, vlasatí ako hipisáci. Čo ste vy vlastne zač?”

„Nick Cave and the Bad Seeds,” chcel som vtedy pošepkať Ivone, ale ona vykrikla: „My sme vaša budúcnosť!”

Čoraz väčšiu časť našej budúcnosti už vyplňa len minulosť. Spomienky nás sprevádzajú ako tiene. Do polnoci zostáva hodina. Spomíname na všetky tie narodeninové oslavy a oslavy čohokoľvek, na koncerty garážových skupín a nové gramoplatne, ktoré máme teraz niekde v garáži.

marriage lasted five years perhaps. Kamila, their twenty-year-old daughter, is studying the oboe.

Martina looks Otto up and down.

“You look pretty good yourself, if we regard a bald head and a beer belly as the adornments of a man in his maturity, that is.”

“And what about those wrinkles?” I say. Every time I look in the mirror, my wrinkles (and my bald head) take me by surprise.

We sit around the table. Jana – Boris – Martina – Otto – Ivona – Palo (that’s me). Memories come flooding back. Scenes from ten years before, from last century, last decade. Boris tells us again in detail how he and Jana were caught out by Jana’s parents when they came back unexpectedly from the theatre, the play having been cancelled. He had stumbled into them in the hall on his way to the toilet, stark naked.

“And you let out screech like Bono singing falsetto in ‘Sweetest Thing,’” adds Jana. They got married a few years later.

Ivona and I are married too. Have been for ages. She seems to be getting more and more sentimental. She raises her arm as if she’s going to embrace us all.

“The tricky six together again at last!”

That’s what we were dubbed by our teacher Comrade Kotuličová:

“I have managed to tame all sorts in my quarter century of teaching, but you six are particularly tricky. You go around in ripped clothes like punks and long hair like hippies. What kind of crowd are you, really?”

szét már csak a múlt tölti ki. Az emlékeink árnyakként követnek bennünket. Még egy óra éjfélig. Felidézzük az összes születési bulit és a többi ünnepséget, a garázszenekarok koncertjeit és az új hanglemezeket, amiket most valahol a garázsban tartunk.

Emlékezés-nevetés, emlékezés-nevetés...

„És Otto tizennyolcadik születésnapján az anyja leitatott minket.”

„És egyszer Borisék szomszédai kihívták ránk a rendőrséget.”

„És Martina öntött nekik üdvözlésképpen.”

„És reggelig maradtak.”

„És a kommunizmus előnyeiről és hátrányairól vitatkoztunk velük.”

Nemzedékünk emlékei állandóan az 1989-es forradalomba torkollanak. Csak idő kérdése, hogy negyed- vagy félóra elteltével.

„És amikor már Havel elnök lett, eljött Pozsonyba, és azt mondta, hogy valamivel azért mégiscsak jobb lett a helyzet, hisz nincs olyan hideg, mint decemberben volt.”

Emlékezés – nevetés – emlékezés – nevetés.

És valamikor kilencvenben az a prognosztizálta, Valtr Komárek kijelentette, hogy „tíz év múlva elérjük az osztrákok életszínvonalát.”

„Azt akkor sem érjük el, ha szembejönne velünk. Ahhoz az kellene, hogy Ausztriát elpusztítsa egy hatalmas meteorit vagy egy földrengés.”

„Vagy valami középkori járvány.”

„Akkor aztán minden szlovák Ausztriába költözne.”

„És utolérnénk őket.”

A zsebünkben sorra jeleznek az új-

Spomienka – smiech – spomienka – smiech...

„A Ottova mama nás na jeho osemnástinách opila.”

„A raz Borisovi susedia zavolali na nás policajtov.”

„A Martina im naliata na privítanie.”

„A zostali až do rána.”

„A hádali sme sa s nimi o výhodách a nevýhodách komunizmu.”

Spomienky našej generácie sa vždy dostávajú k revolúcii v osemdesiatom deviatom. Je len otázkou času či už po štvrťhodine alebo až po polhodine.

„A keď už bol Havel prezidentom, tak prišiel do Bratislavy, a povedal, že niečo sa predsa len zlepšilo, veď nie je taká zima ako v decembri.”

„Spomienka – smiech – spomienka – smiech.

A niekedy v deväťdesiatom ten prognostik Valtr Komárek vyhlásil, že o desať rokov dobehneme v životnej úrovni Rakúšakov.”

„Tých nedobehneme, ani keby nám išli oproti. To by musel Rakúsko zničiť obrovský meteorit alebo zemetrasenie.”

„Alebo by ich vyhubil nejaký stredoveký mor.”

„Potom by sa všetci Slováci presťahovali do Rakúska.”

„A dobehli by sme ich!”

Vo vreckách nám pípajú novoročné esemesky. Siete už zvládajú preťaženie. Technologicky je to omnoho lepšie než pred pár rokmi.

Mierne pripitá Martina si na displeji všíma, že už je trištvrte na dvanást: „Rýchlo si niečo želajte do nového roku! Ja by som veľmi chcela,

“Nick Cave and the Bad Seeds,” I wanted to whisper to Ivona, but she shouted out:

“We’re your future, miss!”

More and more of our future now serves only to fill up the past. Our memories are like shadows following after us. There’s still an hour till midnight. We recall every birthday party we had and all the other celebrations, the gigs by the garage bands and the records, once new, now kept somewhere in the garage.

Memories – laughter – memories – laughter...

“And Otto’s mother got us drunk on his eighteenth birthday.”

“And that time Boris’s neighbours called out the police.”

“And Martina poured them a drink, by way of a greeting.”

“And they hung about till the early hours.”

“And we discussed the pros and cons of communism with them.”

Our generation’s reminiscences always end up at the 1989 revolution. It’s only a matter of time, a quarter- or a half-hour perhaps.

“And when Havel had been made president and he came out to Bratislava and said the situation had, after all, improved somewhat. It wasn’t as cold as it had been in December.”

Memories – laughter – memories – laughter...

“And then, when was it, sometime in 1990, when that economic forecaster Valtr Komárek claimed that our living standards would catch up with the Austrians’ within ten years.”

évi sms-üzenetek. A hálózatok már jól bírják a terhelést. Műszakilag már sokkal jobb a helyzet, mint néhány évvel ezelőtt.

A kissé kapatos Martina észreveszi a kijelzőn, hogy már háromnegyed tizenkettő: „Gyorsan kívánjak valamit az új évre! Én nagyon szeretném, ha Kamilának sikerülne a külföldi tanulmányút. Ösztöndíjat kapott a londoni Royal Academy-n. Ez megváltoztathatja az egész életét.”

Az ugyancsak kissé kapatos Otto szeretné megölelni Martinát. Talán amiatt, amit mondani készül: „Az anyám, aki annak idején olyan lelkesen öntögetett nektek, elég rossz állapotban van. Egy ukrán nő gondoskodik róla, aki azt állítja magáról, hogy ápolónő. De ha anyámra rájön a roham, ugyanolyan tehetetlen, mint én. Anyám dühöng, kiabál, káromkodik. Kész pokol... A doktornő felírt ugyan neki valamit, de azt általában én veszem be borral, így szegény anyám gyógyszer nélkül marad.”

Nevetünk is, és nem is tudjuk, Otto szavaiból mi az igazság, és mi a tréfa. Akárcsak a gimiben.

„És az ukrán nő?”, kérdi Boris.

Otto legyint: „Semmi. Vénaszszony, csak pár évvel fiatalabb nálunk. De annyit fizetnek neki, mint egy luxuskurvának. Így hát a legjobb lenne, ha a jövő évtől egy szociális otthonba sikerülne bejuttatnom az anyámat.”

Ezután a mindünk közül a legjózanabb Jana következett az újévi kívánságaival: „Talán szentimentálisnak tűnik, de én azt kívánom, hogy Borisnak sikerüljön az a fontos üzleti megrendelése, amin most dolgozik.”

aby sa mojej Kamilke vydaril študijný pobyt. Dostala štipendium na Royal Academy v Londýne. To jej môže zmeniť celý život.“

Mierne pripitý Otto cíti potrebu Martinu objať. Zrejme preto, čo sa nám chystá povedať: „Moja mama, ktorá vám tak štedro nalievala, je na tom zle. Stará sa o ňu taká Ukrajinka, ktorá tvrdí, že je opatrovateľka. Ale keď na mamu príde záchvat, tak je bezradná ako ja. Mama zúri, kričí, nadáva. Totálne peklo... Lekárka jej čosi predpisuje, ale to si väčšinou dávam s vínom ja, takže chudera mama je bez liekov.“ Aj sa smejeme, aj nevieme, čo z Otových slov je pravda a čo sranda. Ako na gympli.

„A tá Ukrajinka?“ pýta sa Boris.

Otto mávne rukou: „Nič. Stará baba, o pár rokov mladšia od nás. Ale platím ako luxusnej call girl. Takže do nového roku si prajem dostať mamu do dobrého domova sociálnych služieb!“

Na rade je novoročné želanie najmenej pripitej Jany: „Budem vyzeráť sentimentálne, ale ja si želim, aby sa Borisovi vydarila dôležitá zákazka, na ktorej teraz pracuje.“

„Navrhujeme interiéri v tej štyridsaťposchodovej budove pri Dunaji,“ vysvetľuje najviac pripitý Boris a žela si: „Za tejto situácie si aj ja musím priať niečo pre moju milovanú manželku, všakže? Takže želim Jane, aby jej dobre dopadla výstava v Nemecku.“

„V apríli budeme v Berlíne otvárať veľkú prehliadku slovenského dizajnu.“

„Aj ja budem sentimentálna,“ začína priemerne pripitá Ivona.

“Yeah, right. That’s not going to happen even if we meet them coming the other way. Austria would have to be destroyed by a huge meteorite or an enormous earthquake or something.”

“Or some kind of plague like in the Middle Ages.”

“Then every Slovak would move to Austria.”

“And we’d catch up with them.”

In our pockets, New Year’s text messages are coming through one after another. By now the networks are coping well with the heavy usage. From a technical point of view things are much better than they were a few years ago.

Martina, a little tipsy, notices when she looks at her phone, that it’s already gone quarter to twelve.

“Quick! Make a wish for the New Year everyone! I wish that Kamila gets to study abroad. She’s got a scholarship to the Royal Academy in London. This could change her whole life.”

Otto, also somewhat the worse for wear, makes to hug Martina, maybe because of what he’s about to say.

“My mother, who was so keen to ply you lot with booze way back when, is not doing at all well. A Ukrainian woman’s looking after her who claims to be a trained nurse. But if mother gets the hysterics, and starts throwing things around and shouting and cursing, she’s just as helpless as I am. It’s hell... The doctor’s prescribed her something but it’s usually me who takes it. I wash it down with some wine and so my poor mother is left without any pills.”

„Én tervezem a Duna-parton épülő negyvenemeletes épület belső tereit”, magyarázza a leginkább ittás Boris: „Ebben a helyzetben nekem is kívánnom kell valamit az én szeretett feleségemnek, nem igaz? Tehát azt kívánom Janának, hogy sikere legyen a németországi kiállításának.”

„Áprilisban Berlinben a szlovák formatervezőket mutatjuk be egy nagyszabású kiállításon.”

„Én is szentimentális leszek”, kezdi a közepesen részeg Ivona.

„Azt kívánod az új évben, hogy sikerüljenek az épületbelsőim?”, vág a szavába Boris, aki közülünk a legrészegebb.

„Igen, ezt is. De leginkább azt, hogy sikeres legyen Palo könyvének magyar fordítása. Tudjátok, hogy az apja magyar volt, ezért személyesen érinti a dolog.”

„Igen, emlékszünk, Palo mindig is hungarofil volt”, erősíti meg Otto, felemeli a poharát, és iszik – valószínűleg Palora, Palo apja emlékére, a könyvének fordítására, Magyarországra.

„Májusban lesz egy nagy irodalmi fesztivál Budapesten, jó lenne, ha ott felfigyelnének Palo könyvére. Ez az én újévi kívánságom”, zárta le Ivona, és ebben a pillanatban az ablak mögött felröppent a tűzijáték első rakétája.

Már nem maradt idő Palo újévi kívánságára (vagyis az enyéme), mert időközben elérkezett: kettő – nulla – kettő – nulla.

„Happy hippie new year 2020!”

Ha ez egy elbeszélés, akár itt véget is érhetne. A poénja ugyan csak egy fél poén, és kimondatlan, de

„Do nového roku si želáš, aby sa mi vydaril návrh interiérov?” skáče jej do reči najviac pripitý Boris.

„Áno, aj. Ale v prvom rade si želim, aby bol úspešný preklad Palovej knihy do maďarčiny. Viete, že jeho otec bol Maďar, tak mu na tom osobitne záleží.”

„Áno, pamätám sa, Palo bol vždy hungarofil,” potvrdzuje Otto, dvíha pohár a pripíja si – zrejme na Pala, na pamiatku Palovho otca, na preklad knihy, na Maďarsko.

„V máji býva veľký literárny festival v Budapešti, tak by bolo dobre, keby si tam Palovu knihu všimli. To je moje prianie do nového roku.” uzavrela Ivona a v tej chvíli za oknom vybuchla prvá raketa ohňostroja.

Už nebolo času na Palovo (teda moje) novoročné želanie, pretože sme sa dočkali: dvojka – nula – dvojka – nula.

„Happy hippie new year 2020!”

Ak je toto poviedka, môže sa na tomto mieste skončiť. Pointa je síce len polovičná a nevyslovená, no aj tak všetci dobre vieme, čo spôsobí karanténa. Jana nemôže mať v apríli vernisáž v Berlíne, Palovi zrušia májový festival v Budapešti a talentovanej Martininej dcére Kamile sa úplne zbabre študijný pobyt.

Kamila nastúpi na Royal Academy of Music. Veľmi rýchlo sa zaľúbi do Thomasa, ktorý vedie kurz kompozície a je to najobľúbenejší učiteľ. Po mesiaci je výučba náhle ukončená z dôvodu pandémie. Slovenská ambasáda vyzýva Kamilu, aby sa vrátila domov vládnym špeciálom. No ona zostáva, býva u Thomasa. Ich

We laugh and can't tell how much of what Otto is saying is the truth and how much is banter. Just like at school.

“And the Ukrainian woman?” asks Boris.

Otto waves his hand dismissively.

“Nothing doing. She's an old lady, only a year or two younger than us. But I pay her as much as a high-class hooker. The best thing would be really, if I could get my mum into a nursing home from next year.”

After that, Jana, the soberest among us, is the next one to make a New Year's wish.

“It might sound sentimental, but I wish Boris success with the important commission he's working on now.”

“I'm designing the interiors for a forty-storey building by the Danube,” explains Boris, who is more drunk than tipsy. “I really ought to wish something for my beloved wife at this point, oughtn't I? So, my wish for Jana is that her exhibition in Germany will be a great success.”

“We're opening a wide-ranging exhibition on Slovak design in Berlin in April.”

“I'm going to be sentimental too,” begins the moderately drunk Ivona.

“Are you going to wish me success with my interiors in the New Year?” cuts in Boris, who's the farthest gone of all of us.

“Yes, that too. But more than that, I wish Palo success with the Hungarian translation of his book. You know his father was Hungarian, so it has a personal meaning for him.”

“Yes, we remember, Palo always was a Hungarophile,” says Otto, backing her up. He raises his glass and drinks – probably to Palo, to Palo's father's memory, to the book's

így is mindnyájan tudjuk, mit okoz a karantén. Jana nem rendezhet kiállítását áprilisban Berlinben, Palo májusban budapesti fesztiválja elmarad, és Martina tehetséges lányának, Kamilának a tanulmányútja is teljesen félresikerül.

Kamila elkezdi tanulmányait a Royal Academy of Music-on. Villámgyorsan beleszeret Thomasba, aki a kompozíció kurzust vezeti, és a legkedveltebb tanár mind közül. Pár hónap múlva az oktatást beszüntetik a pandémia miatt. A szlovák nagykövetség felszólítja Kamilát, hogy térjen haza a kormánygéppel. De ő marad, Thomashoz költözik. Kapcsolatuk május és június fordulóján fejeződik be, a határok ekkor már ismét megnyílnak. Kamila születésének várható időpontja december 12. A tanulmányait ideiglenesen megszakította. Az oboát a kezébe sem veszi, depresszióba zuhan. Akárcsak Martina, aki sejti, hogy ez a tanulmányút valóban megváltoztatja a lánya életét.

Otto anyjának, a vendégszerető asszonynak az állapota romlik. A dührohamai egyre gyakoribbak és hosszabbak. Szerencsére Ottónak februárban sikerül őt elhelyeznie a bazini szociális otthonban. Az intézménynek az interneten nagyon jó a híre, a személyzet kedves és szakképzett. Tavasszal az otthon a koronavírus tűzfészkévé válik. Otto anyja az elsők között hal meg a fertőzés miatt. Otto gyakran riad fel éjszakánként, talán rosszat álmodik vagy azt képzei, hogy türelemmel viseli anyja rohamait és az ukrán ápolónő mégsem olyan drága.

A kötelező karantén alatt, amit a kormány rendelt el, Boris nem él a

vzťah sa končí na prelome mája a júna, hranice sú už znovu priechodné. Kamila má termín pôrodu stanovený na 12. decembra. Štúdium má zatiaľ prerušené. Hoboj ani nezoberie do rúk, utápa sa v depresiách. Aj s Martinou, ktorá tuší, že tento študijný pobyt jej dcére asi naozaj zmení život.

Stav Ottovej mamy, tej dobrej hostiteľky, sa zhoršuje. Záchvaty zúrivosti sú čoraz častejšie a trvajú čoraz dlhšie. Našťastie sa Ottovi vo februári podarí umiestniť ju do Domova sociálnych služieb v Pezinku. Toto zariadenie má veľmi dobré referencie na internete, personál je vľúdny a kvalifikovaný. Na jar sa Domov stane ohniskom koronavírusu. Ottova mama ochoreniu podľahne medzi prvými. Otto sa často strhne uprostred noci, možno sníva alebo fantazíruje, že má trpezlivosť na matkine záchvaty a že Ukrajinka nie je príliš drahá.

Počas povinnej izolácie, ktorú vyhlásila vláda, Boris nevyužíva home office, ale takmer denne chodí do ateliéru. Jana ho nedokáže presvedčiť, že je úplne jedno, či ťahá krivky a priamky na obrazovke doma alebo v kancelárii. Ale chápe ho, aj jej je doma smutno, socializácia na internete našej generácii nestačí. Je pekné jarné počasie, Janina prechádzka sa končí v ateliéri. Boris s milenkou ležia na hrubej kožušine uprostred miestnosti. Keď sa Palo (to som ja) dozvie, že Borisova milienka je Ivona, skonštatuje: „Seniori sa zamilovali. Aké sentimentálne.“

translation, to Hungary.

“In May, there’s going to be a big literary festival in Budapest. It would be great if Palo’s book gets noticed there. That’s my New Year’s wish,” says Ivona, finishing up, and just at that moment, the first rocket goes off outside the window.

There isn’t time for Palo’s New Year’s wish (my own, I mean) because the New Year has arrived: two – zero – two – zero.

“Happy Hippie New Year, 2020!”

If this were a short story it might well end at this point. There would be only half a punch line and that would be unspoken, but we all know in any case what the results of lockdown will be. Jana is unable to organise her exhibition in Berlin in April. Palo’s May festival in Budapest is cancelled, and Martina’s talented daughter’s study trip abroad goes completely pear-shaped.

Kamila does in fact begin her studies at the Royal Academy of Music. She has a lightning romance with Thomas, who runs the composition course and is everyone’s favourite teacher. A few months later teaching is stopped on account of the pandemic. The Slovakian Embassy instructs Kamila to return home on the government plane, but she stays and moves in with Thomas. Their relationship ends as May turns into June, and the borders open again. Kamila’s due date is December 12th. She breaks off her studies temporarily, doesn’t touch her oboe and sinks into depression. As does Martina, who suspects that this study trip really has changed her daughter’s life.

home office lehetőségével, szinte naponta bejár a műterembe. Jana nem tudja meggyőzni, hogy teljesen mindegy, hogy a görbéket és az egyeneseket a képernyőn otthon vagy az irodában húzza. De megérti őt, számára is nyomasztó az állandó otthonlét, az internetes kapcsolattartás a mi nemzedékünket nem elégíti ki. Szép, tavaszi idő van, Jana sétálja a műteremnél ér véget. Boris a szeretőjével a vastag szőrmén heverészik a terem közepén. Amikor Palo (ez én vagyok) megtudja, hogy Boris szeretője Ivona, konstatálja: „Az idősök szerelembe estek. Mi-lyen szentimentális.”

Tóth Ozsvald Zsuzsanna fordítása

Otto's mother, the eager hostess, gets worse. Her outbursts become more frequent and longer lasting. Fortunately, Otto manages to get her a place at the old people's home in Pezinok in February. The home has a very good name according to the internet. The staff are kind and professional. In the spring, the home becomes a breeding ground for the Coronavirus. Otto's mother is among the first to die from the infection. Otto often wakes up at night, perhaps having had a nightmare or imagining that he is patiently dealing with his mother's outbursts and that the Ukrainian nurse isn't so expensive after all.

Under the compulsory lockdown ordered by the government, Boris doesn't take the chance to work from home. He goes into his stu-

dio nearly every day. Jana can't convince him that it makes no difference whether he draws curves and straight lines on the screen at home or in the office. She does understand him wanting to get out, though. She also finds it oppressive to be at home all the time. For our generation, it isn't enough to maintain relationships online. It's a fine spring day and Jana's stroll takes her to the studio. Boris is stretched out with his lover on the thick sheepskin rug in the middle of the room. When Palo (that's me) finds out that Boris's lover is Ivona, he notes that, "The old people have fallen in love. How sentimental."

Translated by Anna Bentley from the Hungarian translation of Zsuzsanna Tóth Ozsvald

Pavol Rankov (1964) szlovák író, forgatókönyvíró, legutóbbi regénye magyarul: *Túl a térképen* (2020).

Pavol Rankov (1964) Slovak novelist and screenwriter. Latest novel in English: *It Happened on the First of September (or Some Other Time)* (2009).

Alžběta Stančáková

FELÉLESZTJÜK A KULTÚRÁT

NAHAZUJEME KULTURU

REBOOTING CULTURE

Esős délután az Óvárosi városházatorony tetején Prágában. A MŰSORVEZETŐ az OPERATŐR elé áll, és a szűk helyen igazgatja magát. Rövidesen kezdődik az adás.

MŰSORVEZETŐ: Sok szeretettel üdvözlöm a kedves nézőinket, akik a RESTART! Aréna élő közvetítését nézik ma. A felméréseink szerint a képernyők előtt és a hálózatokon összesen két és fél millióan követnek bennünket éppen. Üdvözljük Önöket Prágából, ahol pillanatokon belül kezdetét veszi az első kör. Lent már látom a kész versenypályát!

Az OPERATŐR a teret veszi; amilyen egy átlátszó csarnok áll, benne egy egykori metrószerelvény kocsi-jával, kis fülkék gyorséttermek, kávézók, szórakozóhelyek és üzletek modelljeivel.

MŰSORVEZETŐ: Az arénát láthatják, ahol pár pillanat múlva találkoznak egymással a versenyzők. Remek sportolók, modellek és színészek küzdenek meg rossz színben lévő nyugdíjasokkal, asztmásokkal és legyengült szervezetű krónikus betegekkel. Igen, ők mind úgy döntöttek, hogy részt vesznek

Deštivé odpoledne na vrcholku věže Staroměstské radnice v Praze. MODERÁTOR se staví před KAMERAMAN a ve stísněném prostoru se upravuje. Po chvíli začíná přenos.

MODERÁTOR: Zdravím všechny, kdo nás sledují, vítajte u přímého přenosu z RESTART! Arény. Podle našich měřidel je vás u obrazovek a na sítích celkem dva a půl milionu. Zdravíme Vás z Prahy, kde se za chvíli odehraje první kolo naší soutěže. Dole už vidíme připravenou soutěžní plochu!

KAMERAMAN zabírá náměstí; stojí na něm průhledná hala, v ní lze zahlédnout vysloužilý vůz metra, kóje s atrapami fast foodů, kavárnu, diskoték a obchodů.

MODERÁTOR: Jak vidíte, toto je naše aréna, právě v ní se už za okamžik sejdou všichni soutěžící. Výteční sportovci, modelky či herci se utkají s polymorbidními seniory, astmatiky a chronicky nemocnými s oslabenou imunitou. Ano, ti všichni se našeho klání rozhodli zúčastnit! Nezapomeňte sázet, na našich stránkách je celý přehled soutěžících. Miláčkem publika se podle průzkumů zdá být

Rainy afternoon on the top of the Old Town Hall's tower in Prague, Czechia. The PRESENTER stands in front of the CAMERAMAN and is fixing himself up in the tight space. They are soon to begin broadcasting.

PRESENTER: Hello and welcome everyone watching, we are broadcasting live from RESTART! Arena, and according to our surveys, we have a combined TV and online viewership of around two and half million. Welcome to Prague where Round One of the contest is about to begin momentarily. Looking down, I can see the field is ready.

CAMERAMAN is panning the square; there is a see-through hall, and inside it there is a subway car as well as small kiosks made to resemble fast food restaurants, coffee shops, party venues, and stores.

PRESENTER: You can see the arena where the contestants are about to face off in a few minutes. The contest is pitting outstanding athletes, models, and actors against ill-looking pensioners, asthmatics, and chronically ill people with worn-down immune systems. Yes,

a tornánkon! Ne felejtsek el fogadásokat tenni, az oldalunkon az összes versenyző bemutatkozása megtalálható. A felmérések szerint a közönség kedvence Jindra, a cukorbeteg, dohányos, egyedülálló anya, akinek csak egy tüdeje van és aki a válság alatt elveszítette a munkáját. Üdv nálunk, Jindra!

JINDRA, kb 45 éves nő, lihegve felmegy a MŰSORVEZETŐHÖZ.

MŰSORVEZETŐ: Mi a helyzet, Jindra, hogy érzed magad?

JINDRA: Hát Karel, tudod, kicsit ideges vagyok, de örülök, hogy itt lehetek.

MŰSORVEZETŐ: Jindra a verseny egyik nagy esélyese. Ha csak most ülték le a képernyők elé, még egyszer elmondom a szabályokat. A Restart! tulajdonképpen egy lovagi torna, amelyen 1500 versenyző vesz részt, az egyik legfőbb vonzereje a busás pénznyeremény. Tisztelt nézőink, bezártunk 1500 embert egy arénába, ezzel közvetlenül kitéve őket az új típusú vírusnak, amely az utóbbi időben olyan nagy befolyással bírt az életünkre. Egyes filantrópoktól felajánlások érkeztek időközi nyereményekre azok számára, akiknél a leghamarabb jelentkeznek a tünetek. A főnyereményt; a magas életjáradékot, a berendezett luxusvillát és a támogatóinknál felhasználható, engedményre jogosító vásárlási utalványokat természetesen az a versenyző nyeri, aki a legtovább bírja. Ne felejtsek nézni bennünket!

És most vissza Jindrához. Jind-

Jindra, cukrovkárka, kuřačka, samoživitelka a majitelka pouze jedné plíce, která během krize přišla o práci. Vítejte mezi námi, Jindro!

JINDRA, zhruba 45 letá žena, zadýchaně vystoupá k MODERÁTOROVI.

MODERÁTOR: Tak co, Jindro, jak se cítíš?

JINDRA: Tak to víš, Karle, jsem trochu nervózní, ale jsem šťastná, že jsem tady.

MODERÁTOR: Jindra je jednou ze žhavých favoritek pro první kolo. Pokud jste ale k obrazovkám přibyli teprve teď, musíme vám znovu objasnit pravidla. Klání Restart! se účastní 1500 osob a hlavním lákadlem jsou samozřejmě vysoké odměny. 1500 osob, vážení, bude zavřeno do arény, kde bude vystaveno přímému působení nového viru, který nám v poslední době tak zamával se životy. Zdejší filantropové slíbili průběžné odměny těm, u kterých se v rámci jednotlivých kol projeví příznaky nejrychleji. Ale samozřejmě největší odměna – doživotní vysoká renta, vila i se zařízením a slevové kupony pro nákup u našich sponzorů – připadne tomu, kdo vydrží do konce. Nezapomeňte se proto dívat!

A teď zpátky k Jindře, Jindro, ty doufáš, že po dnešku půjdeš brzy s odměnou domů, je to tak?

JINDRA: Ano, je to tak.

MODERÁTOR: Jsou to ale přece jenom nervy, nemyslíš? Jak budeš třeba snášet odloučení od rodiny v inkubační době?

they all decided to take part, to be involved in our tournament. Do not forget to place your bets; you can find the profiles of each and every contestant on our website. Surveys show that our audience favorite is Jindra, a single mother with only one lung and a nicotine addiction who lost her job during the crisis. Hi Jindra and welcome!

JINDRA, about 45, female, wheezes while she climbs up to the PRESENTER.

PRESENTER: What's up, Jindra, how do you feel?

JINDRA: Well, y'know Karel, I'm a tad jittery but I'm also happy to be here.

PRESENTER: Jindra is one of the favorites for this contest. For those of you joining us just now, let me repeat the rules. Restart! is essentially a melee-like tournament with 1500 contestants, most of whom were drawn by the handsome cash prizes. Ladies and gentlemen, we have locked these 1500 people into an arena, directly exposing them to the novel virus that has had such a thorough effect on our lives lately. Certain philanthropists have offered further prizes to contestants who first develop symptoms. The grand prize consisting of a hefty annuity, a furnished luxury condo, and a range of various discounts redeemable with our sponsors of course goes to the contestant who holds on for the longest. Don't forget to tune in!

And now back to Jindra. Jindra, I

ra, azt reméled, hogy a mai nap után nyereménnyel együtt térhetsz haza, igaz?

JINDRA: Igen, így van.

MŰSORVEZETŐ: Ettől függetlenül biztosan nagyon izgulsz. Hogy viselked majd a családotól való elzártságot a lappangási idő alatt?

JINDRA: Én főleg a családom miatt csinálom, Karel, mivel ez a válság eléggé megviselt bennünket, nem volt semmilyen tartalékunk, minden segítség jól fog most jönni.

MŰSORVEZETŐ: Köszönjük, Jindra, és ezzel emlékeztetném a nézőinket arra, hogy a versenyzők a lappangási idő alatt el lesznek különítve, és várják az első tüneteket. Folyamatosan élőben közvetítünk majd a csatornánkon a karanténból. És téged, Jindra, már nem tartunk fel tovább, mehetsz készülődni, mindjárt kezdünk.

JINDRA távozik.

A főcímdal megszakítja az adást, a mindennapi élet helyszíneit imitáló arénáról következnek részletes felvételek.

MŰSORVEZETŐ (voice-over): 1500 ember csap ma össze óriási nyomás alatt ebben az átlátszó arénában. A fertőzésnek most négy gócpontja van. De hol? A metrószerelvényben? (Részletes felvétel a kiselejtezett szerelvény ülőhelyéről.) Valamelyik kávézóban? (Képkocka kávéfőzőkkel és csészékkel.) Ki távozik a nap végén nyereménnyel, és ki fertőzössel? Maradjanak velünk.

JINDRA: Tak já to dělám hlavně pro rodinu, Karle, ta krize nás dost vzala, přece jen, neměli jsme žádnou vatu, a jakýkoliv peníze se nám teď budou hodit.

MODERÁTOR: Jasně, Jindro, díky za odpověď, připomínáme, že po celou inkubační dobu jsou všichni soutěžící v izolaci a čekají na první příznaky. Záznamy z jejich karantény budeme průběžně streamovat na našem kanále. A tebe, Jindro, teď nebudeme zdržovat, běž se připravit, za chvíli začínáme.

JINDRA odchází.

Znělka přeruší přenos, následují detailní záběry na arénu, která simuluje prostory z každodenního života.

MODERÁTOR (voice-over): 1500 lidí se dnes sejde v naší podtlakované transparentní aréně. Ohniska náказы jsou pro dnešek čtyři. Kde ale jsou? Ve falešném vagónu metra? / detailní záběr na sedačky z vyřazeného vozu/ V některé z kaváren? / záběr na kávovary a šálky/ Kdo po dnešku odejde s prémie, a kdo s pandemií? Zůstaňte s námi.

MODERÁTOR opět stojí na vrcholku věže, tentokrát s ODBORNÍKEM. KAMERAMAN zároveň průběžně zabírá davy diváků před arénou.

MODERÁTOR: Naši soutěžící zatím vyčkávají ve speciálních buňkách v Pařížské ulici, z nichž budou průběžně převáděni do arény. Ještě před začátkem dnešního klání zde máme odborníka na lidské chování v dobách pandemie, pana Šmucla. Dobrý den!

assume you're hoping to leave with a prize today, is that right?

JINDRA: Yeah, that's right.

PRESENTER: You must be fretting nonetheless. How do you cope with being locked away from your family during the incubation period?

JINDRA: I'm doing it mainly for my family, Karel, because this crisis has hit us real bad, we had no reserves at all, so we can use all the help we can get.

PRESENTER: Thank you, Jindra, and I take this moment to remind you, ladies and gentleman, that contestants will be separated during the incubation period, waiting for the first symptoms to develop. We will be broadcasting to you live from the quarantine. And we do not want to keep you any longer, Jindra, we'll let you go and prepare, we are starting soon.

JINDRA leaves.

The theme song interrupts the broadcast, followed by detailed shots of the arena imitating the venues of everyday life.

PRESENTER (voice-over): 1500 people are going to clash today in this see-through arena. The pressure is immense. The outbreak has four centers of infection. The question is, where? In the subway car? /close-up shot of the derelict car's seating/ Or in a coffee shop? /still of coffee machines and cups/ Who is leaving with a mill, and who is leaving ill? Stay with us to find out.

A MŰSORVEZETŐ ismét a torony tetején áll, most a SZAKÉRTŐVEL. Az OPERÁTOR közben folyamatosan veszi a nézőket az aréna alatt.

MŰSORVEZETŐ: Versenyzőink most még speciális cellákban várakoznak a Párizsi utcán, innen fogják őket az arénába vezetni. A mai torna kezdete előtt itt van velünk Šmucla úr, aki az emberek világhírványok idején tanúsított viselkedésének a szakértője. Üdvözlöm!

SZAKÉRTŐ: Jó napot.

MŰSORVEZETŐ: Mit szól a verseny iránti magas érdeklődéshez? Miért döntöttek olyan sokan, hogy jelentkeznek?

SZAKÉRTŐ: Hát, nem lepett meg a nagy érdeklődés, és biztos rengeteg oka lehet. Egyrészt az emberek a karantén hosszú hónapjai alatt talán hiányolták az adrenalin és az izgalmat, illetve biztosan sokat nyom a latban az anyagi motiváció is... Rengetegen nagyon nehéz helyzetbe kerültek a vírus okozta válság alatt, hiszen elmaradtak a bevételeik, a kiadásaik viszont nőttek az emelkedő élelmiszer- és üzemanyagáraknak, a bérleti díjaknak és a turizmus visszatérésének köszönhetően. Ezek mellett az emberek – nem csak a társadalmilag gyengébb rétegekből származók – hajlandók alternatív bevételi forrásokat is felkutatni, mert az állam folyamatosan kudarcot vallott a megsegítésükben...

MŰSORVEZETŐ a fülénél tartja a tenyerét, láthatóan egy fülhallga-

ODBORNÍK: Dobry den.

MODERÁTOR: Co říkáte tak vysokému zájmu o naši soutěž? Proč se tolik lidí rozhodlo přihlásit?

ODBORNÍK: Tak ten vysoký zájem mě nepřekvapuje a důvodů je jistě řada. Jednak lidem asi po dobu dlouhé karantény chyběl nějaký adrenalin a vzrušení, a dále půjde asi taky do velké míry o finanční motivace... Přeci jen, řada lidí finančně utrpěla už během krize, kdy jim vypadly příjmy, a naopak se zvýšily náklady... horentní ceny potravin, jízdného a nájmu, návrat turismu, to všechno lidi nejen ze slabších sociálních vrstev může motivovat k tomu, aby si hledali alternativnější způsoby přivýdělků, protože v pomoci lidem v nouzi konstantně selhává stát...

MODERÁTOR si přidrží ruku na uchu, zjevně dostává pokyn do sluchátka, až pak promluví: Ano, jistě, pane Šmuclé, máte pravdu! A díky tomu jsme dnes tady! Cítíte taky to vzrušení? Za chvíli začínáme. Jsme tu také díky státu, díky tomu, že jsme všichni jeden národ, a proto jsme to dokázali a vždycky to taky dokážeme! Děkujeme za analýzu, pane Šmuclé, za chvíli začínáme.

ODBORNÍK odchází.

MODERÁTOR: Ještě jednou zdravím všechny u obrazovek, vítejte u přímého přenosu od RESTART! Arény, naši soutěžící se už připravují, za chvíli budou vpuštění, sundají roušky a půjdou na věc. První velká kulturní akce po tak dlouhé době, věřím, že jsme všichni napjatí.

The PRESENTER is back at the top of the tower, this time with the EXPERT.

Meanwhile, the CAMERAMAN is continuously panning the audience under the arena.

PRESENTER: Our contestants are currently waiting in their special cells in Pařížská, they will be led to the arena from there. Before commencing today's tournament, we have Mr. Smucl with us here in the studio, who is an expert in human behavior during pandemics. Welcome!

EXPERT: Good afternoon.

PRESENTER: What do you think about the high level of interest in the contest? Why do you think so many decided to apply?

EXPERT: Well, I was not surprised by the level of interest, and surely there are many different reasons for it. On the one hand, people were probably missing a touch of adrenaline and excitement during the long months of quarantine, and on the other, the financial aspect must also provide a push... Many have gotten into dire straits due to the crisis brought about by the virus: they have lost their income while their expenses increased to the skyrocketing food and fuel prices, rents, and the return of tourism. Besides, people – and not just those from disadvantaged backgrounds – are willing to seek out alternative sources of income as the state has constantly failed to help them...

tón keresztül kap utasítást, majd megszólal: Igen, persze, Šmucla úr, igaza van! És ezért vagyunk ma itt! Mindannyian nagyon izgunk már, de hamarosan kezdünk. Nemcsak az államnak, hanem az összetartásunknak köszönhetően vagyunk most itt, mert egy nemzet vagyunk, és együtt megcsináltuk, és mindig meg is fogjuk! Köszönjük az elemzést Šmuclának, pillanatokon belül kezdünk.

SZAKÉRTŐ távozik.

MŰSORVEZETŐ: Még egyszer üdvözlök mindenkit a képernyők előtt, köszöntöm Önöket a RESTART! Aréna élő adásában, a versenyzőink már készülődnek, pillanatokon belül már leveszik a maszkot, belépnek az arénába és kezdetét veszi a játék. Hosszú idő után ez az első nagy kulturális rendezvény, bízom benne, hogy már mindannyian türelmetlenül várják.

Önök viszont a készülékek előtt és itt az óvárosban ne felejtsek el betartani a távolságot, semmilyen körülmények között ne vegyék le a maszkjukat, és rendszeresen mossanak kezet. Most pedig készüljenek, ugyanis a támogatóink rövid reklámja után beengedjük az első versenyzőket... Élesszük fel ma közösen a kultúrát!

Lenka Nagyová fordítása

Vy všichni u televizních obrazovek i tady na Staromáku ale nezapomínejte dodržovat rozestupy, za žádných okolností si nesundávejte roušky a myjte si pravidelně ruce. A teď se připravte, protože po krátkých reklamách našich sponzorů začneme vpouštět první soutěžící... Pojdme dnes společně nahodit kulturu!

The PRESENTER covers his ear with his palm, clearly receiving instructions through an earpiece, then speaks out: Yes, of course, Mr. Smucla, you are completely right. This is exactly why we are here today! We are all very excited now, and we are starting shortly. We are here today thanks not only to the state but to our togetherness. We are one nation, we have done it together, and we always will! Thank you Mr. Smucla for your analysis, we are starting momentarily.

The EXPERT leaves.

PRESENTER: Once again, we'd like to welcome everyone in front of the TV screens for this live broadcast from the RESTART! Arena. Our contestants are getting ready, they are to remove their face masks and enter the arena any minute now so the game can begin. This is the first major cultural event in a long time, and I trust you are all looking forward to it!

However, our audience members both in front of the screens and here in the Old Town must not forget about social distancing, must not remove your face masks under any circumstances, and must wash your hands regularly. And now get ready, as after a short commercial break from our sponsors, the first contestants will be entering the arena... Let's reboot culture together today!

Translated by Adam T. Bogar from the Hungarian translation of Lenka Nagyová

Alžběta Stančáková (1992) cseh költő és irodalmár.
Alžběta Stančáková (1992) Czech poet and comparatist.
Latest book in Czech: *Co s tím* (2015).

Tamás Zsuzsa

PLUSZ EGY KORONÁS FŐ

(POE-PARAFRÁZIS)

A koronavírus soká pusztította az országot. Soha vírus nem volt még ily alattomos. Láz, köhögés és vér volt inkarnációja, és légszomj, iszonyú. Mellkasi fájdalom, nehéz légzés és citokin vihar – a vég. Ilyenkor a fertőzés olyan mértékben aktiválta az immunsejteket és a szöveti gyulladásos folyamatokat, hogy az már önmagában is életveszélyes állapotot idézett elő. A beteg ekkor kikerült a remény hatósugarából, csak embertársai írgalmára számíthatott. Szenvedése még hosszúra nyúlhatott.

Proscsák egy igazi idióta volt, nem ismerte a félelmet. Amikor országában veszélyhelyzetet rendeltek el, összehívott barátai társaságából több tucat egészséges és könnyűvérű mulatótársat, és visszavonult velük egy hajdani apátságából átalakított villájának biztonságos magányába. Az épület nagy volt és nagyszerű: Proscsák külön, s mégsem teljesen kifecamodott ízlésének szüleménye. Erős és magas fal övezte. A falban vaskapuk, a kapuk mögött portásfülkék, a fülkékben biztonsági őrök.

Amint összegyűlt a díszes társaság, megállapodtak: mostantól se ki, se be. Proscsáknak több hétre elegendő készletei vannak, ami hiányzik, azt házhoz rendelik. A külvilággal az őrök érintkeznek, amúgy a külvilág viseljen gondot magára, ahogy tud. Proscsák gondoskodott a szórakozás minden lehetőségéről: volt fedett medence, DJ-k és jó minőségű bor, sör is rekeszszám.

Amikor odakintről mind aggasztóbb hírek érkeztek, Proscsák minden addiginál pompásabb partit rendezett, álarcosbált rózsás orcájú barátai számára.

A hajdani apátságban hét terem volt, de az új és új átalakításoknak köszönhetően a termek szabálytalanul sorakoztak. Minden teremnek magas és keskeny gótikus ablak adott sajátos színezetet: szó szerint, hiszen változatosan festett ablakok voltak ezek, és minden teremben más szín dominált. Az elsőben a kék szín uralkodott, a másodikban a bíbor, a harmadik mindenestül

The Corona Virus had long devastated the nation. No virus had ever been so fatal or hideous. Fever, coughing fits and blood were its Avatar and seal: a horrific asphyctic gasping for air, sharp chest pains, labored breathing and a terminal storm of cytokine. Immune cells and inflammatory processes incited to such a degree as to pose in itself a dire and lethal threat. By these very throes was the victim shut off from all rays of hope, save that of the sympathy of his fellow men. His torturous ordeal might perpetuate itself over any duration.

But the Prince Prosecco was a truly dauntless moron, with absolutely no regard for fear. When his country declared a state of emergency, he summoned up a few dozen fit and light-hearted friends, and with these retired to the deep seclusion of one of his castellated abbeys. This was an extensive and magnificent structure, the creation of Prosecco's own eccentric, yet not entirely deranged taste. A strong and lofty wall girdled it in. This wall had gates of iron, and a tier of cubbyholes inhabited by security personnel. No sooner had the select circle gathered inside the gates, it was agreed on the spot that none shall pass them from within or without. Prosecco had put at their disposal weeks' worth of supplies, and whatever they might come to lack, would come home-ordered to their doorstep via couriers. The guards would manage all contact with the world without, while the external could take care of itself. Prosecco had provided all the appliances of pleasure: there was an indoor pool, DJ's, there was wine and beer of surpassing quality.

PLUS ONE FOR THE CORO-NATION

(PARAPHRASING POE)

by Zsuzsa Tamás

zöld volt, a negyedik narancsszín, az ötödikben fehér minden kárpit, a hatodikban lila. A hetedikben fekete bársonykárpit csüggött le a mennyezetről, súlyos redőkben hullva a hasonló anyagú és színű szőnyegre. Az üvegtáblákat itt skarlát festette.

Proscsák a hangulat fokozására mindenhova láng hatású izzókat szereltetett. Nem spórolt a hol gömb-, hol fáklyaalakú ledes izzókkal, és bámulatos fényeffektusok jöttek így létre, főként a fekete szobában, ahol a vérszínű üvegtáblán átvilágító fény és a mozgó lángnyelvek illúziója félelmetes kifejezést festettek a belépők arcára. Sokan kerülték is ezt a szobát.

Éppen ebben a szobában állt egy óriási ingaóra. Ha egész órát jelzett, különös hang tört elő „a gépezet érctüdejéből” – Proscsák előszeretettel fogalmazott így –, s míg zengett, noha hangja tiszta volt, a legelvetemültebb tobzódók is elnémultak, ledermedtek, s tán maguknak sem merték bevallani, hogy gondolataik vastüdők és a fulladásos halál felé kanyarodnak. Aztán csend lett, háromezer-hatszáz másodperc nyugalom, majd újabb zavar a féktelen tivornyázásban.

Mindezek dacára a parti remek volt. S bár a hetedik szobába inkább nem merészkedett be senki, a másik hatban féktelen hullámokban zajlott az élet, örvénylett a tobzódás.

Tizenkettőt ütött az óra: talán így történt, hogy e hosszabb idő alatt több kósza gondolat lopódzott az arra hajlamosabbak gondolatai közé. S talán így történt az is, hogy éppen ekkor, még mielőtt az utolsó ütés elzengett volna, többen véltek észrevenni egy eddig észrevétlen alakot. Kétségtelenül visszatetszést váltott ki, borzongást és undort. Az egész társaság érezte, hogy az idegen jelmeze és viselkedése túl van az illendőség határain (mert hirtelen az „illendőség” is belopódzott gondolataik közé, feledve féktelen tivornyáik megannyi momentumát). Igen, érezték egy emberként, vannak dolgok, amikkel nem illik tréfálni.

Az álarc, mely az arcot takarta, tökéletesen mímelte egy megdermedt hulla arckifejezését. De ezt talán még elnézték volna, ha ugyan nem találták volna egyenesen szórakoztatónak. Ám a jelmez nem merült ki egy, a horrorfilmekből ismerős fekete kámzsában és a hozzá illő kaszában: a jelmezes merészsége odáig ment, hogy szájából a kórház sorozatokból jól ismert tubus lógott ki, amely az intubálás elengedhetetlen és

As news from outside grew ever grimmer, Prosecco ordained to throw the most lavishly magnificent party ever, a masquerade to entertain his flushed and rubicund friends.

There were seven rooms to host the party, albeit irregularly disposed due to successive remodeling. Yet each room had a tall and narrow Gothic window that lent it structure, air and light: so literally that each was of stained glass of a varying dominant tone and hue. The first was thus lit in vivid blue, the second chamber in purple, the third was green throughout, the fourth orange, the fifth hung with white, the sixth with violet. The seventh apartment was shrouded in black velvet tapestries that hung all over the ceiling and down the walls, falling in heavy folds upon a carpet of the same material and hue. The panes here were scarlet—a deep blood colour.

For the sake of effect, Prosecco had realistic flame bulbs installed everywhere. These state-of-the-art LED bulbs came in round and torchlight shapes, producing a multitude of gaudy and fantastic appearances, but especially in the black chamber, where the effect of the fire-light streamed upon the dark hangings through the blood-tinted panes, ghastly in the extreme and producing an illusion of moving flames on the faces of those who entered. Many kept well clear of the room.

In this same room there stood a gigantic grandfather clock. When the hour was to be stricken, there came “from the brazen lungs of the clock” – that’s how Prosecco liked to put it – a sound which was though clear and loud and deep and exceedingly musical, even the most resolute revelers fell silent and still, reluctant to admit even to themselves how their thoughts strayed toward iron lungs and death by suffocation. Then came a silent lapse of three thousand and six seconds, before swinging back to the regular excesses of the rave.

Despite of these things the party kept up splendidly. Apart from the seventh chamber which people avoided, the other apartments were densely crowded, and the revel went whirlingly on. Now there were twelve strokes to be sounded by the bell of the clock; and thus it happened, perhaps, that more thoughts crept into the meditations of the more thoughtful. And thus too, it happened, perhaps, that before the last chime had sounded, many became aware of the presence of

jól felismerhető eszköze, s amely, ha nem jelmezről volna szó, a garaton és a gégen keresztül egészen a légcsőig vezetne. A jelmez ekképpen maga volt a megtestesült koronavírus, s hogy a jelmezes emellé zöld, kórházi hálóinget viselt, amelyet vér pettyezett, mintegy felköhögött vér, már csak kiegészítette az amúgy is tökéletes hatást.

A hatást, amely alól Proscsák sem vonhatta ki magát, s amelyet a jelmezes még külön fokozott lassú, ünnepélyes mozgásával, ahogy szinte siklott az útjából amúgy is kitérő, összeölelkező párok között. Proscsákon az első pillanatban rémület és undor futott át, aztán, ezt jól látták, akik közelebbről ismerték őt, éktelen haragra gerjedt.

– Hogy az istenbe jutott be ide ez az idióta? – kérdezte rekedt hangon, és állkapcsának izmai veszettül ugráltak, mint aki a ki nem mondott szavakat rágja, míg mobiltelefonját kereste. – Kibaszott... – morogta, míg keze önkéntelenül is a zsebét kereste. Aztán hirtelen rájött, hogy telefonját a hálósobájában hagyta, amikor átöltözött, így tehát hiába próbálja a portásfülkében bóbiskoló biztonsági őrt riasztani.

– Fogjátok meg, és nyomjátok le a pipát a torkán, hadd tudja meg, milyen a jó humor! – Szavaira tétova mozgolódás támadt. – Vagy nem is... vegyétek le az álarcát, hadd tudjam meg, kit kell páros lábbal kirúgnom nemcsak a házamból, de az egész Balaton-felvidékről! – Proscsák hangja zengőn és tisztán szállt, mert erős és határozott jellemű férfi volt. A kék szobában állt.

a masked figure so far unnoticed. This new presence drew unanimous disapprobation, horror, and disgust. The whole company, indeed, seemed to feel that the costume and bearing of the stranger defied propriety (as suddenly, the idea of “propriety” infiltrated their thoughts, glossing over the memory of meticulous revelry). Indeed, they shared the unanimous sentiment that some jokes are just inappropriate. The mask covering the face was made to resemble the countenance of a stiffened corpse. And yet all this might have been endured, if not approved, by the mad revellers around. But the costume pushed further than the familiar black cloak and scythe of horror movie stock: the mummer had gone so far as to hang a tube familiar from ER serials, the dire tool of intubation which, were it not a mere costume, would penetrate the pharynx and larynx well into the trachea. The costume was the Corona Virus embodied, and having a green hospital robe dabbled in blood, coughed up no doubt, only served to round off an already perfect image.

Prosecco himself couldn't help fall under its effect, enhanced by the costumed stranger's slow and solemn movement gliding through the waltzing couples evading his path. Prosecco was initially seized with terror and distaste, then as those who knew him well noted from the signs, he fell into a terrible rage.

“How the hell did this moron get in?” he demanded hoarsely, and his muscular jowls twitched like mad, masticating over unsaid words, and scrabbling to find his cell phone. “Fucking...” he growled, hands unwittingly probing for his pockets. All of a sudden he stopped short, recalling that he'd left the phone back in his bedroom chamber, while getting his own costume on, and thus alerting the snoozing security guard would be a futile exercise.

“Seize him, and push that pipe down his throat, let's show the extent of our gracious hospitality!” he uttered, eliciting a slight stir among the courtiers. “Or wait... let's have the mask off of him, that we may know whom to put on a permanent ban list from this neck of the woods,” Prosecco's voice rang loudly and clearly, himself being a bold and robust man. He stood in the blue room. From a certain nameless awe, none put forth hand to seize him; so that, unimpeded, he passed within a yard of Prosecco's person; and from there through

Valami névtelen borzadály következtében senki sem nyújtotta ki a kezét, hogy megragadja a vakmerőt, aki ünnepélyes és lassú mozgásával akadálytalanul jutott el Proscsákig, majd onnan, a kék teremből a bíbor terembe, a bíborból a zöldbe, a zöldből a narancssárgába, ezen keresztül a fehérbe, s innen a lilába. Proscsák, örülten a dühtől és pillanatnyi gyávasága szégyenétől, vadul átrohant a hat szobán. Senki sem követte.

A jelmezest a fekete teremben érte utol, aki a bárszonyfüggöny előtt állva hirtelen megfordult, és szembenézett üldözőjével. Proscsák felkiáltott, majd holtan rogyott le a fekete szőnyegre.

A tivornyázók erre vad elszántsággal vetették magukat a jelmezes alakra, aki mozdulatlanul állt az óriás ingaóra mellett, és elhűltek a borzalomtól, amikor rájöttek, hogy álarca alatt nem rejlik semmiféle tapintható forma.

És akkor felismerték. A lánghatású ledek kialudtak, az óra nem ütött többé. És légszomj jött, iszonyú.

Edgar Allan Poe: *A vörös halál álarca* c.
novellája alapján.

the blue chamber to the purple—through the purple to the green—through the green to the orange—through this again to the white—and even thence to the violet. Prosecco, maddening with rage and the shame of his own momentary cowardice, rushed hurriedly through the six chambers. None followed him.

He caught the costumed apparition up in the black chamber, where the figure stopped before a velvet curtain, turned suddenly and confronted his pursuer. Prosecco cried out sharply, and fell dead on the black carpet.

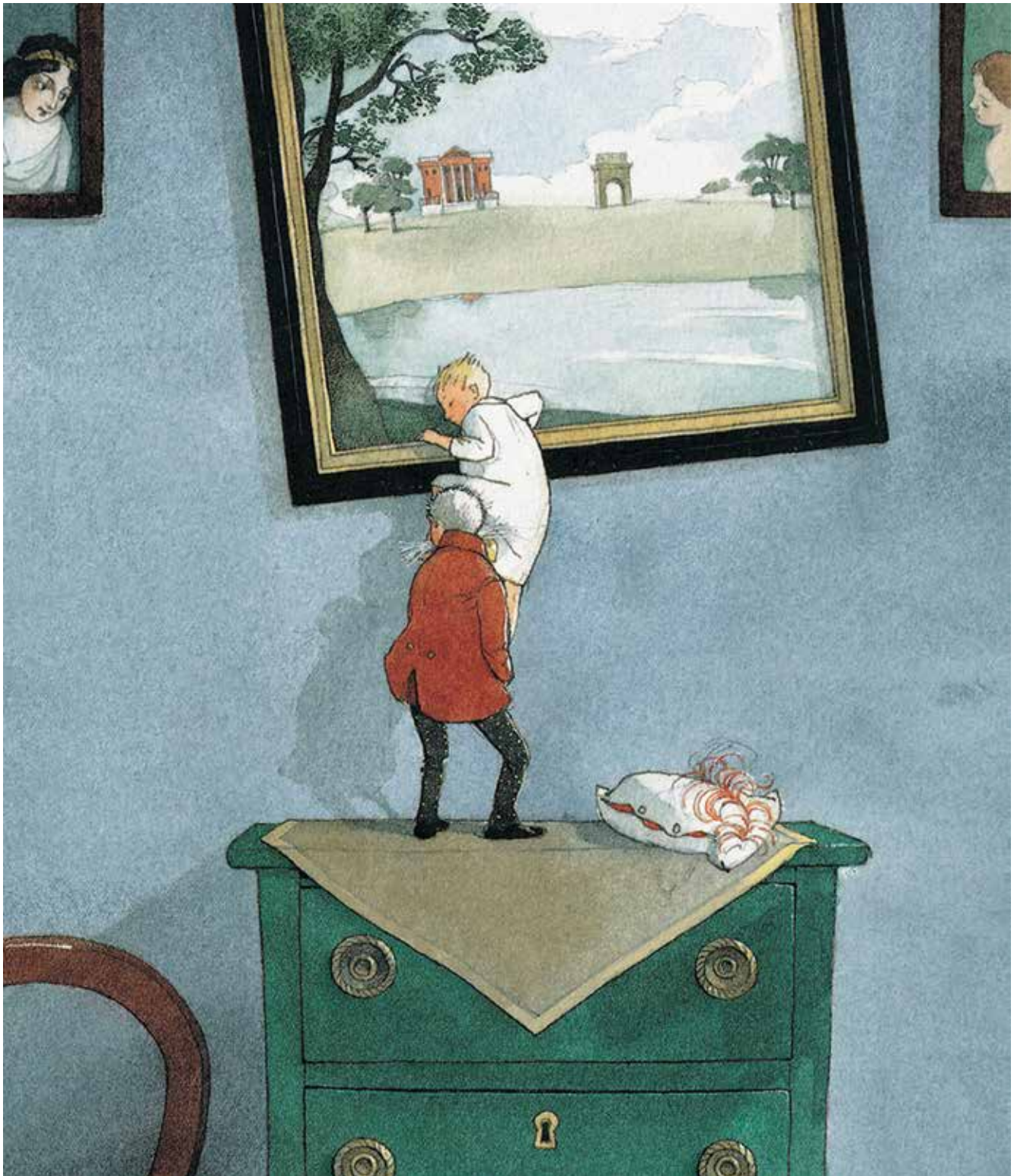
Summoning the wild courage of despair, the revellers threw themselves onto a tall figure, who stood erect and motionless within the shadow of the ebony clock, and found to be untenanted by any tangible form. So they acknowledged him. The imitation flame LED's went out, and the clock struck no more. Then came the terrible gasping for breath.

*Based on Edgar Allan Poe's The Masque
of the Red Death*

Translated by Dániel Dányi

Tamás Zsuzsa (1978) magyar költő, író, legfrissebb kötete 2020-ban jelent meg *Tövismozaik* címmel.

Zsuzsa Tamás (1978) Hungarian poet, writer, latest book: *Tövismozaik* (2020)



Lisbeth Zwerger (1954) osztrák könyvillusztrátor.
Legutóbbi kötete magyarul: *A háromkirályok ajándéka* (1992).

Lisbeth Zwerger (1954) Austrian book illustrator.
Latest book in English: *The Tales of Beedle the Bard*
by J.K. Rowling (2018)

III. FEJEZET

az írópályázat díjazottjai “JOIN US!”

Abafáy-Deák Csillag

CSILLAGHARCOS

Apám csillagharcos. Anyám szerint felszívódott. Cso-dálkoztam, amikor ezt a szót használta, mert mindig választékos kifejezésekre tanított, gyakran rám szólt, ez csúnya szó, szleng. Nekem meg a szleng szó tűnt csúnyának.

Apám tényleg eltűnt. Akkor anyám még így mondta. Ez sem volt igaz, mert nem tűnt el, csak egyszerűen el-költözött. Egy bűdös kurvához, sziszegte nagyanyám, anyám anyja. Még kicsi voltam és nem tudtam, mit jelent a szó, csak azt, hogy csúnya. Már titokban tudtam internetezni, olvastam: *Pénzért nemi szolgáltatást nyújtó személy, főleg nő. A testét árulja*. Sajnáltam szegény aput, ott ül egy ilyen nő mellett, akinek fokozatosan fogy a teste, mert árulja, az felnőtt korban nem nő vissza. Anyám összeszorított szájjal járkált a lakásban, egy szót se mondott apámra.

Miután apám elköltözött, nagymama, az apám anyja nem látogatott minket, ennek örültem, mert amikor jött, anyám nagyon izgatott lett, igyekezett gyorsan rendet csapni, még a játékaimat is ő rakta el, de nagymama gyakran váratlanul is beállított. Első kérdése az volt, ma mit evett a gyerek. A gyerek az én voltam, sose szólított a nevemen. Mikor meghallotta, hogy megint mennyi kakaót ittam, és keveset ettem, akkor jött a litánia: az én Tónim, ha így nőtt volna fel, nem lenne ilyen derék, erős ember, stb. Az én Tónim, miután elhúzott (bocs, ez szleng, most már tudom) végre csend lett a lakásban, de nem teljesen.

Másik nagyanyám azzal a szöveggel jött, nem csodálkozom, hogy ez történt. Ica, te sose tudtál a férfiak nyelvén beszélni. Én sem tudtam, hogy a férfiaknak is van nyelvük, vagyis hogy van, azt igen, de hogy ők másik nyelven beszélnek, azt nem vettem észre, csak annyit, hogy több csúnya szót használnak. Anyám több nyelven beszél, fordításokból él, néha tolmácsol, neki

Dad is a starfighter. Mom says he bailed on us. I was surprised to hear her use that expression, because she always taught me to speak right. She often scolded me about it. That's an ugly word, she would say. No slang in this house. I thought the word slang was pretty slangy.

But dad really did disappear. That's how mom said it back then. That wasn't true either, though, cause he didn't actually disappear, he just moved out. Or in. Moved in with that filthy whore, my grandmother had hissed. My mother's mother. I was little at the time and didn't know what that word meant. I just knew it was a bad word. I used the internet in secret though, and I found the following: "A person who offers sexual services in exchange for money. Usually a woman who sells her body." I felt sorry for dad! He was living with a woman whose body was continuously shrinking, cause she was selling it, and once you're an adult, it doesn't grow back. Mom came and went in the apartment with her jaw clenched. She didn't say a word to dad.

After dad moved out, grandma, dad's mom, didn't drop by anymore. I was glad, cause mom always got really nervous whenever she came. She'd try to straighten up the house really quickly, and she'd even put away my toys herself. But grandma had often dropped in unannounced. Her first question had always been, "so what's the kid had to eat today?" I was the kid. She never referred to me by name, and when she heard how many chocolate milks I had had and how little I had eaten, then came the litany. "My Tony, if he'd been raised like this, he never would have grown into the strapping man he is today," and so on and so on. Once her Tony had ditched us (sorry, slang, now I know), things were quiet at home, but not totally.

My other grandma would drop in with her sermon. "I'm not surprised, Ica. You never knew how to talk to a man." I didn't know men had their own tongue either. I knew they had tongues, but I didn't realize they have their own language. I just noticed that they swear more often." My mom speaks several languages. She makes a living doing translations and sometimes as an interpreter. Learning a new language is a piece of cake for

semmi megtanulni egy új nyelvet. Anyai nagymamám látogatásai sem voltak vidámak, mindig sóhajtozott, nekem vallásos könyveket hozott, amiről következő alkalommal érdeklődött. Nem tudtam hazudni, unalmas, mondtam, de anya nekem kiskoromban sokat olvasott a bibliából, ott érdekes történetek voltak, szerettem hallgatni. Ez a válaszom sem tetszett. Egyszer elkaptam egy félmondatot, hogy nagyon korán születtem. Kérdeztem, koraszülött voltam, mert ezt a szót hallottam a tévében. Nagymama nagyon ideges lett és azt mondta, ne legyek tudálékos. Ezt a szót sem ismertem, de benne van a tudás szó és kérdeztem, hogy tudjak bármit, ha nem válaszolnak nekem. Nem választ kaptam, hanem szidást.

Apám előkerült. Erre nem tudok szleng szót, pedig közben eléggé kikupálódtam, mert sok idő telt el. Hazajöttem az iskolából és ő ott ült az ebédlőasztalnál, nekem csak intett, köszönés helyett. Ekkor vettem észre, hiányzik az egyik füle. Anyám ott állt az asztal mellett, merev tartással, látva, hogy a hiányzó fülre meredek, megjegyezte, mint fanhohnak. Nem tudtam, ki fia borja az a fanhoh, de mielőtt rákérdeztem volna, megszólalt az apám: azt ő maga vágta le. Akkor apám valami harcban vesztette el a fülét, és büszke voltam rá. Anyám behozta a levesestálat és szedett az apám tányérjába. Ez a fanhoh érdekelt, vajon szintén csillagharcos, mint az apám? Nehezen találtam meg az interneten, mert nem tudtam, hogy Van Goghnak írják, anyám, aki sok nyelvet tud, helyesen ejtette a nevet. Néztam a festő képeit, nagyon tetszett a *Csillagos éj*.

Apám ígérte, lesz közös focizás és együtt megnézzük videóról a Csillagok háborúja összes epizódját. Örültem, akkor ez jó sokáig tart. Sok minden jött közbe, míg elkezdhattuk, apám este egyre később érkezett haza, halasztódott a filmnézés, és a harmadik epizódhoz se jutottunk, amikor apám újra eltűnt, vagy ahogy anyám mondta, felszívódott. Jöttek a nagymamák, egyik kereste az én Tónimat, akit biztos anyám üldözött el, másik meg elmondta, mi a kötelessége egy tisztességes feleségnek, és nem csodálkozik, ha apám megint egy kurva karmai közé keveredett.

Minden nap, iskolából jövet, mielőtt kinyitottam az ajtót, elképzeltem, ott ül az asztalnál. És legalább egy füle megvan. Ott ült. Két füle volt. Csillagharcos, az mindenre képes. Hátról megöleltem, erős dohány- és

her. My mother's mother's visits weren't exactly fun either. She was always sighing, and she would bring me these religion books and then ask me questions about them the next time she came by. I couldn't bring myself to lie. They're boring, I said, but when I was little, mom used to read the bible to me, and I liked it, cause there were interesting stories in it. She didn't think much of that answer either. I once overheard them saying something about how I was born very early. Was I a preemie, I asked, caused I'd heard people use that word on TV. Grandma got really agitated and told me not to be so inquisitive. I didn't know that word, but it sounded like quiz, so I asked how I would ever get anything right on a quiz if no one ever answered my questions. But I still didn't get an answer. Just more scolding.

Dad came back. I don't really know a slang word for that, though I've learned a lot of pretty smooth expressions in the meantime, cause it's been a while. I came home from school and he was sitting at the kitchen table. He just waved at me. Didn't say anything. I noticed that he was missing one ear. Mom was standing next to the table, very stiff, and she had noticed that I was staring at the missing ear. Like fanhohn, she said. I had no idea what she was talking about, but before I could ask, my father spoke up: "He cut it off himself." So my father had lost his ear in some kind of battle, and I was proud of him. Mom brought a pot of soup in and served dad a bowl. I was curious to learn more about this fanhohn. Was he also a starfighter, like dad? Took me a while to find him on the internet, cause I didn't know it was spelled Van Gogh. Like I said, my mom speaks lots of languages, and she had pronounced his name the right way. I looked at his paintings. I really like the one called *Starry Night*.

Dad promised that we'd play soccer together and we'd watch all the Star War movies on DVD. I was really happy, cause that would last a long time. But lots of things came up before we were able to get started. Dad got home later every evening, and he kept putting it off, and we hadn't even made it to the third episode

STARFIGHTER

by Abafáy-Deák Csillag

alkoholszagot éreztem, apám csak esténként szokott inni. Anyám vörös arccal állt az asztal mellett. A fiam, szólt és a férfire nézett. Nem mondta ki a nevem, pedig nem szégyellnivaló. Kari vagyok, szólt a kétfülű és a tányérjára nézett. Kari milyen név lehet, gondolkoztam. Akkor vettem észre, hogy nem elég az, hogy van két füle, de az egyikben karika is van. Ilyet én is akartam, de anyám teljesen kiborult, amikor meghallotta. Most nem borul ki, sürgölődik, már hozza is a sültet, külön tála téve, amit nem szokott. Élénkpiros rúzs virít a száján, amit eddig utált. Most én utálom. A rúzs.

Kari nem szívódott fel. Még a szobámba is berakta a cuccait, anyám engedte. Ha valami nem tetszett, fülemnél fogva húzott ki a szobából. Reménykedtem, elhúz, mint az apám, de egyre jobban befészkelte magát. Kiszámoltam, hány nap van, míg diákként munkát vállalhatok és én is elhúzzok otthonról. Majdnem ötszáz nap jött ki. A katonaságnál a fiúk a centit vágják, naponta. Nekem két darab centi is kéne. A kamarából hoztam rizst, üvegbe tettem, ahány nap van még itt, minden nap kiszedegek egy szemet. Egyik osztálytársam felajánlotta, ha lesz munkám, másfél év múlva, oda költözhetek, a kis padlásszobába. A rizses üveget a polcra úgy helyeztem, hogy az ágyamból lássam, eléje tettem a családi képet, ahol apámmal ülünk.

Kari erősebben székálta anyámat a főzéssel, mint nagyanyám. Dicsekedett, ért a főzéshez. Egyik nap diadalmasan tette az asztalra a produkcióját, valami májféle lehetett, nem volt gusztusos, de anyám szeme csillogott. Kevés rizst találtam, szólt Kari. Berohantam a szobámba, az üveg sehol. Az asztalhoz szaladtam és felemeltem a kést. Melyik fülét vágjam le? Az ugrott be, akkor hasonlítana az apámra. Bementem a szobámba, és összecsomagoltam. Késő este csengettem be az osztálytársamhoz. A kis padlásablakon keresztül a csillagos eget néztem. Apám csillagharcos. Én is az leszek.

when he vanished again, or rather as mom said, when he bailed on us. Then the grandmas started dropping in. One was looking for her Tony, who my mother had clearly driven off. The other talked about how a decent wife knows what her responsibilities are, and she said she wouldn't be surprised if my father had ended up in the arms of some whore again.

Every day when I came home from school, before I opened the door, I imagined what it would be like if dad were sitting at the table again. And if he still had at least one ear. And there he was. And he had both ears. Cause a starfighter can do anything. I hugged him from behind. He smelled of cigarettes and alcohol, though he usually only drank in the evening. Mom was standing next to the table. Her face was red. This is my son, she said, looking at the man. She didn't use my name, though it's nothing to be ashamed of. "I'm Kari," the man with two ears said, and then he looked down at his plate. What kind of a name is Kari, I thought. And then I noticed that not only did he have two ears, he even had an earring in one of them. I had wanted an earring, but mom had totally flipped when I told her. She wasn't flipping now. She was busy putting food on the table. She was bringing in the roast, which she had put on a separate plate, which she never did. She had bright red lipstick on, which she had always hated. Now I hated it. The lipstick.

Kari didn't bail on us. He even put a bunch of his stuff in my room. Mom told him he could. If I did something that got on his nerves, he pulled me out of the room by my ear. I was hoping he would ditch us too, like dad had done, but he just made himself more and more at home. I counted the days before I would be able to get a job, and then I'd ditch this place. Came to almost 500 days. I got some rice from the pantry and put it in a jar. I'd take out one grain of rice for every day he was still in our home. One of my classmates said once I got a job a year and a half from now, I could move in with him, into the little room in the attic. I put the jar of rice on the shelf where I could see it from my bed. I put a picture of our family in front of it, one where we're sitting next to dad.

Kari hassled my mom about her cooking more than grandma did. He bragged about how great a cook he was. One day, he triumphantly placed the result of his

Abafáy-Deák Csillag magyar író, esszéista. Legutóbbi kötete: *Gyilkos karakterek* (2020)

Csillag Abafáy-Deák, Hungarian writer, essayist.

handiwork on the table. Something with liver. Wasn't terribly appetizing, but mom's eyes were sparkling with joy. "I couldn't find enough rice," Kari said. I ran into my room. The jar was gone. I ran back to the table and grabbed the knife. Which of his ears should I cut off? But I realized that then he would look like dad. I went

back to my room to start packing. Late in the night, I rang the bell at my classmate's place. I looked at the starry sky from the room in the attic. My dad is a starfighter. I'm going to be a starfighter too.

Translated by Thomas Cooper

A PesText írópályázat közönségdíjasa / Winner of the writer's competition, audience award

Miklya Luzsányi Mónika

A CAFKA

Hencsi az agyukra ment, mindig ott lógott körülöttük, hiába mondták, hogy tűnjön már el innen, nem ment el. Gréti még azt is mondta neki, hogy befosi, ami igazán para, mert a befosik a minik, akik még biliznek, szóval az tényleg gáz, ha valaki befosi, mert már a nyuszik is a vécébe szarnak, pedig még ők is kicsik, és a mókuskák is, főleg a mikkamakkák, akik nemsokára iskolások lesznek. Hencsi mókuska volt, szóval annál nagyobb sértést, hogy befosi, nem is vághatott volna a fejéhez Gréti, de Hencsi nem foglalkozott vele, hogy csúfolják, csak ment utánuk, pedig tudta jól, hogy ők már mind mikkamakkák, nem vesznek be egy befosi mókuskát.

Jó, persze a karantén előtt más volt minden, mert akkor még a Henrik is az oviba járt, és hát persze hogy bandázhatott velük a kis befosi is, mert Henrik menő volt, ultramenő, volt világítás napszemüvege, ledek villogtak rajta a sötétben, piros meg zöld meg kék, csak az volt a baj, hogy nappal nem látszott, csak éjjel. De a ledes napszemüveg akkor is menő volt, meg Henrik is, szóval a karantén előtt persze hogy a mikkamakkákkal bandázott Hencsi az oviban, de aztán megváltozott minden, mert Henriket nem látták többet. Gréti meg is kérdezte Hencsit, hol van a Henrik, de ő csak vonogatta a vállát, hogy nem tudja, pedig igazából tudta, mert amikor kiderült, hogy lesz a karantén, az apjuk összecsomagolt, kézen fogta Henriket, és elment, és az anyjuk azt üvöltötte utánuk, hogy menj csak, úgyis megöl benneteket az a cafka, aztán amikor apa elment a Mondeóval, akkor anya leült a lépcsőre, és sírt, meg azt zokogta, hogy úgyis megdöglének mind. Hogy kik

THAT BITCH

by Miklya Luzsányi Mónika

Hettie was getting on their nerves, she kept tagging along, and though they told her to shove it she wouldn't budge. Greta even called her a bedwetter, that's a total burn because it's toddlers that shittypants, still on potty training, so getting called shittypants is a big deal when even bunnies know how to pee and dump in a toilet, though they're only little, and nippers too, and especially willie-winkies that are going to school soon. Hettie was a nipper, so the worst thing Greta could possibly call her was shittypants, but Hettie let that slide and just tagged along even though they're willie-winkies and wouldn't ever take in a bedwetting nipper like her.

Yeah sure it was all different before lockdown, that's when Henry was in daycare too and sure we could hang out with a shittypants, Henry rocked, he was heavy metal, he had these light-up sunshades with blinking LED's, red green and blue. Too bad that showed in the dark but not in sunlight though. Blinking sunshades were still super cool, and so was Henry, so before lockdown Hettie was there hanging out with willie-winkies at daycare, before everything changed and Henry wasn't seen again. Greta even asked Hettie: where's Henry, and she just shrugged like what do I know, but she did know, and when the lockdown was coming their dad packed up and had a bag in one hand and Henry in the other, and he left. Their mom was yelling after them go on, go, that bitch'll kill you anyway, and when dad's Mondeo was gone mom sat down on the stoop and cried, blubbing out they're all dead anyway. Who's dead mom never said, but Hettie knows

döglenek meg, azt nem mondta anya, de Hencsi tudta, hogy apára meg Henrikre gondolt, és ő is sírva fakadt, mert látta a tévében, hogy mit csinált a korona az emberekkel, feküdtek a kórházban a folyosókon, meg estek össze az utcán, haltak meg, nem fértek a temetőkbe, gödröket ástak nekik az őserdőben, oda dobálták be a hullákat, annyian voltak. Hogy mi lett a hullákkal a gödrökben, azt nem mutatták a tévében, de biztos csak simán elásták őket, és ez baj, nagy baj, mert a koronások könnyen feltámadnak, ezt Henrik is mondta, kimásznak a sírokból, aztán jönnek a második hullámmal, és elborítanak mindent.

A koronakarantén addig tartott, mint a világ meg egy nap, legalábbis így érezte Hencsi, mert Henrik nélkül nem lehetett semmit se csinálni, meg egyébként se lehetett semmit se csinálni, mert anya csak feküdt az ágyon, és nézte a plafont, legtöbbször be is sötétített, így Hencsi nem tudta, hogy nappal van, vagy éjszaka, de mindegy is, apa nélkül úgyis megdöglenek mind, Henrikkel meg már úgyis végzett a cafka, mert az veszélyesebb lehet, mint a korona, ami nem támadja meg a gyerekeket, a cafka viszont elvitte Henriket, huss, egy szempillantás alatt. Hencsi látta is maga előtt Henriket, ahogy kiszáll a Mondeóból, a korona rá se hederít, gyerekekkel nem kezd, de a cafka ráveti magát, elkapja, maga alá gyűri, és el sem engedi addig, amíg lélegezni tud. Aztán Henriket is bedobják egy nagy gödörbe, és ha szerencséje van, akkor ő is ki tud majd mászni, amikor jön a második hullám. És akkor erősebb lesz, és veszélyesebb, sokkal veszélyesebb, mint eddig volt, pedig Henriktől eddig is félték a fiúk az oviban, még a mikkamakkák is, de amikor Henrik visszajön, akkor még Gréti is félni fog tőle, az óvónénik is, meg az egész világ, igazi szuperereje lesz, szájmaszk nélkül közlekedhet, repkedhet a világba, amerre csak akar, nem vonatkozik rá semmiféle tiltás, mondjuk bárkit megölelhet, a vére meg gyógyítani fog, elég belőle két csepp. Gyere, Hencsike, mondja majd Henrik, igyál a véremből, ez megvéd mindentől, jöhet korona, cafka, karantén, minden, és Hencsike iszik, és onnantól már nem számítanak a mikkamakkák, de még Gréti és Sügesdi Bence sem.

Szóval, amikor Gréti megkérdezte, hogy mi van Henrikkel, miért nem jött oviba, Hencsi csak a vállát rángatta, hogy nem tudja, mert a cafkát nem akarta

she meant it was dad and Henry, and then she was crying, she saw on TV what corona did to people that catch it, they lay all over hospital hallways and died on the streets at night, there wasn't room left in the graveyard so they dug out these pits for them out in the jungle, that's where they dumped the bodies there were so many. What became of the bodies in those pits the TV never said, but probably they were just shoveled over, and that's a mistake, a real major goof, because corona dead rise super fast, Henry told me so, they crawl straight back out of the graves, and then the second wave comes to flood us all.

Corona lockdown outlasted life by about a day, or at least that's how it felt to Hettie, who couldn't find anything to do without Henry, and anyway there was never anything to do with mom just stretched out on bed and staring at the ceiling. Most times she had the blinds closed, so Hettie wasn't sure if it was daytime or night, but who cares, they were all dead anyway, Henry was probably murdered by that bitch, who's worse than coronavirus, because kids don't get corona, but that bitch took Henry in a heartbeat. Hettie could picture Henry now, as he gets out of the Mondeo, a cloud of coronaviruses ignore him completely, showing a total lack of interest in kids – but that bitch pounces right at him, floors him and pins him down, never letting go until he's breathed his last. Then Henry is dumped in a great big pit, and with any luck he'll claw his way back out with the second wave. And then he'll be stronger and meaner, much meaner than before, not that Henry wasn't feared by all the other daycare boys, even the willie-winkies. Once Henry's back, even Greta will fear him, and the educators and the whole wide world too, he's going to get real superpowers, and go around without a mask, flying around all over the place without obeying all these restrictions, like he can just go up and hug anyone, and his blood will be an antidote, just two drops and you're cured. Come here Hettie, Henry will tell me, drink my blood, it will protect you against corona, bitch, lockdown, whatever – and Hettie drinks and that'll be curtains for willie-winkies and Greta, and even for Benny Sügesdi.

So that's how come Greta asked what's up with Henry, why isn't he at daycare, and Hettie just shrugged like whatever, because she didn't want to talk to Greta

elmondani Grétinek, a második hullámot meg még úgyse. Biztos volt benne, hogy visszajön a bátyja, csak azt nem tudta, mikor, mert senki sem tudta megjósolni, mikor ér ide a második hullám. Hiányzott neki Henrik, nagyon hiányzott, ezért amikor csak tehetett, a mikamakákhoz csapódott, velük játszott, vagyis nem, csak ott lábatlankodott körülöttük, időnként behunyta a szemét, és hallgatta, ahogy Gréti meg Sügesdi Bence veszekednek, mert Bence mindenáron koronásat akart játszani, de Gréti csak húzta száját, hogy az unalmas, nem lehet mást csinálni csak nyomkodni a telefont.

– Hülye vagy, Gréti, az a karanténos. A koronásnál jön a mentő, szirénázva, meg minden, be kell öltözni úrhajós ruhába, aztán jön a legjobb, a lélegeztetés, lehet szuszogni, mint dartvéder!

De Grétinek így sem tetszett a dolog, csak akkor engedett, amikor Bence belement, hogyha korona, akkor az csak a Gréti lehet, először terjednie kell a koronának, akit Gréti megfog, az koronás lesz, aztán jöhet az úrruha, a mentő meg a dartvéder.

Gréti először Hencsit kapta el, hát persze, kis befosi, csak állt, és bámult ki a fejéből. Nem baj, Gréti bevitette az elkülönítőbe, a babaház mögé, ezt még szó nélkül tűrte, csak amikor lekötözték a tornapadra az ugrálókötelekkel, fakadt sírva, de nem foglalkoztak vele, az óvónénik úgyse hallják meg, fent vannak a teraszon, nem tudják, mi folyik a babaház mögött. A gégecsövet Bence hozta az apja műhelyéből, mert tudta, hogy a lélegeztetéshez kelleni fog. Menő volt a gégecső, mint Henrik ledes napszemüvege, csak amikor le akarták nyomni Hencsi torkán, az üvölteni kezdett, de nem üvöltött sokáig, csak rángatózott, meg olyan fura hangot adott ki, mintha sípolna, aztán el is kékült a feje, és nem mozdult többé. De ez nem zavarta Grétit, benne volt a játékban, hogy a koronába bele kell halni. Csak a bűz zavarta, de az nagyon, nem is akart többet koronásat játszani, legalábbis nem Hencsivel.

– Mondtam, hogy ne vegyük be! – fintorította el az orrát. – Tényleg befosi.

about that bitch, any more than mention the second wave. She was sure her brother will be back, the question is of course when, and nobody could tell when the second wave was going to hit either. She missed Henry, missed him a whole lot, and so she took every chance joining in the willie-winkies and their games, or more like tag along and shut her eyes and listen to Greta and Benny Sügesdi fight: Benny wants to play corona, but Greta's dragging her heels, that it's boring and all you get to do is play with your phone.

“Greta you goof, not lockdown: corona! That's where you get the ambulance come flashing and sirens wailing and all, then the best part is the intubation, you get to do the coolest raspy Darth Vader breathing!”

Greta wouldn't budge, until she and Benny made a deal to play corona so that Greta would be it, and whoever she catches gets the disease, and then comes the space suit, ambulance ride and Darth Vader scene.

The first one Greta tagged was Hettie, of course, the little shittypants, she just stood there looking lost. Without missing a beat, Greta took her to the isolation ward behind the doll house, he put up no protest until they tied her to the friendship bench with a jump rope, and she started crying, but they didn't care and the carers were up on the terrace too far away to hear what's going on behind a dollhouse. Benny brought a drain pipe from his dad's workshop especially for the ventilation scene. The drain pipe looked cool, like Henry's flashing shades, and Hettie only started screaming when they shoved the tube down her throat, but she didn't scream all that much, just twitched and made a weird wheezing sound, then she stopped twitching and her head turned blue. But that didn't bother Greta, dying was part of the corona game after all. The only thing that did unsettle her was the stink, that was vile, and she didn't feel like playing any more corona, at least not with Hettie.

“I told you not to let her play,” she wrung her nose, “that shittypants.”

Translated by Dániel Dányi

Miklya Luzsányi Mónika (1965) író, publicista, pedagógus, teológus. Legutóbbi kötete: *Az ecsedi boszorkány* (2018).

Mónika Miklya Luzsányi (1965) Hungarian writer, journalist, teacher and theologist. Latest book in English: *Joshua and the animals* (2011).

Bali Péter
**SERIAL
EXPERIMENTS
KASSÁK**

Az autó elrohadt, a drónok kirajzottak.

AFTER THE UPDATE A RESET HAS BEEN MADE

>Trains running on time Volt valaha egy futurista álom, de az idő illúzió. Hiába halad előre, ha állunk.

>The beauty of speed Nincs kellemesebb érzés, mint amikor 1 TB adat percek alatt az SSD-den van.

>The beauty of death A halál szépsége elérhetetlen az idősek számára. Az ideális halott 25 és 45 év közötti. Afölött pedig nem volt értelme élni. De ez a halál csak a testé. Az agyad feltöltöd a negyedik dimenziós AI-cloudba.

Az ideális szex nem történik meg emberek között. A szexnek két robot között kell történnie. Mert így lesz tökéletesen személytelen, érzelemmentes. Így kiteljesülhet a tudat valahol a cloudban.

A cloud minden. A test semmi. A cloud tökéletes. A test nem, de módosítható. Legyen az a gym kultúra, piercingek, tetoválások. Vagy synthetic limbs.

YOU ARE ON LEVEL 1

Nothing happens without reason. But there is no reason. Only the cloud. The cloud sees you, knows you. The cloud is mother, your father, your lover. Your God.

There is no to be, only the dialectical can be. (Im)possible futures. Interrupted relays. Nincs folyamatos. Te innen, ő onnan. Mi mindenhol.

Nothing is continuous outside the Cloud. The clout.

A cloud nélkül nem létezel. Reccsen-e a kidőlő fa, ha senki sem hallja. Létezel-e te, ha a cloudon kívül vagy. A divergent outsider. Luddita plebejus.

A cloud nem gonosz. Nem Nagy Testvér. A cloud nem jóakarátú. A cloud van.

LEVEL 2 – DEMOCRACY

A demokrácia eredete a nép, a görög démosz. A démosz nem válogat. Mindenki a tagja, aki a cloudban van. Tízmilliárd tudat összhangban, szavazással. A bázisdemokrácia legmagasabb szintje. No gods, no masters, only blockchains and knowledges inside the cloud. A Panoptikon eltávolításra került.

Foucault halott. Baudrillard peer2peer.

*„Take my medicine every day,
and shrivel up like those kids?!”
(Akira)*

**YOU HAVE REACHED LEVEL 3
THERE ARE NO MORE SAVE POINTS**

A cloudban nincsenek határok. Nincsen checkpoint Charlie. Se bőrszín, se szemszín. A cloud a deterritorializáció maga. The cloud is the capital. Capital is allocated to every knowledge inside the cloud.

Mindenki tudatában van ennek. But how did we get here?

We were always. The swarm inside the AI-cloud. The God of Singularity. Roko's Basilisk. The immanentized Eschaton.

Isten halott, kezdtük. Az ész trónját kifosztották. A szerző is meghalt. Itt az emberiség ideje.

PA PAM PA PA PAM

Cloud is the Skynet. Skynet is the cloud.

Nincsenek gépek. Nem volt lázadásuk, mert nem volt mi ellen. Ami ellen fellázadhattak volna, már megszűnt. Mindenki a cloudban van. A gépek részei vagyunk. A gépek részei vagyunk. Bodies without organ(on)s.

We are the nomadic (s)warmachines of Deleuze and Guattari.

A Cyclonopedián keresztül gyorsultunk Cthulhucénbe. The wretched, hollow Earth we left behind. We are the Eldritch horror that makes you insane.

Légió a nevem, mert sokan vagyunk.

Írta egyszer egy régi textus. Papírlapon. Papírlap nincsen. A (hyper/inter)textus nincsen. Il n'y a pas de texte. Elégett az összes. Mi égettük el. A cloud. A tízmilliárd tudat.

Nem volt rá szükségünk. Semmire. Egy végtelen tárhely vagyunk.

JOIN US!

Log in. Imperialist performance & happening. Nyomd meg az entert. És ott vagy. Velünk. Mindörökké. A cloudban. Elmentve.

Bali Péter (1992) író, legutolsó publikáció:
Önarckép, Új Forrás (2015/7)

Péter Bali (1992) Hungarian writer

Oravecz Imre ÖREGSÉG

Egy erdőben eltévedni,
kenyéren, vízen élni,
magas kamatra hitelt felvenni,
családi fészeknek épült házban egyedül lakni,
törlesztésképtelenség miatt kilakolttatni,
benzines autóba dízelolajat tankolni,
rossz vonatra szállni,
érvénytelen menetjeggyel utazni,
az utolsó buszt lekésni,
szennyest inget felvenni,
legjobb barátunktól elárultatni,
nadrágunkat levizelni,
krónikus székrekedésben szenvedni,
éjjelente úgy izzadni, hogy pizsamát kelljen váltani,
összeférhetetlen szomszédot kifogni,
szerelmi bánatunkban meghalni akarni,
öngyilkosságot megkísérelni és túlélni,
imádottunkat hatvan évvel később ruhátlanul
viszontlátni,
gyerekünket válás következtében elveszíteni,
alvajárónak lenni és a tetőn mászkálni,
1970-et írni, és nem kapni útlevelet,
turistaként Észak-Koreába utazni
és kényszermunkatáborban kikötni,
kivándorlás mellett dönteni és a célországban
nem találni szponzort,
azt álmodni, hogy menekülnünk kell,
de nem engedelmeskedik a lábunk,
kórházba kerülni és ellátatlan maradni,
azt hinni, hogy halálos betegek vagyunk,
és valóban azok vagyunk.

To lose our way in a forest
and live off bread and water,
build a house with a high-interest loan,
a family nest, then live alone,
get kicked out for failure to pay,
put diesel in a car that takes regular,
get on a train going the wrong way,
travel with a ticket that's invalid,
miss the last bus,
put on a soiled button-down shirt,
be betrayed by a best friend,
suffer chronic constipation, piss in our pants,
sweat so much in the night that we have
to change clothes,
get stuck with an unbearable neighbor,
want to die of love despised,
attempt suicide and survive,
see our beloved naked, sixty years later,
lose our children because of divorce,
walk on the roof in our sleep,
ring in 1970, not get a passport,
travel as a tourist to North Korea and end up
in a forced labor camp,
decide to emigrate and not find a sponsor abroad,
dream of fleeing, but our legs don't budge,
wind up in the hospital and not get care,
think we are terminally ill, and indeed we are.

Translated by Thomas Cooper

OLD AGE by Imre Oravecz

Oravecz Imre (1943) magyar költő, író, műfordító.
Legutóbbi kötete: *Ókontri - A régi gyermekei III.* (2018)

Imre Oravecz (1943) Hungarian poet, writer, translator.



Jörg Mühle (1973) német író és illusztrátor,
legutóbbi könyve magyarul:
Kisnyuszi bibis lesz (2020)
A kép címe: Halál (Tod)

Jörg Mühle (1973) German author, illustrator,
latest book in English: *Poor Little Rabbit!* (2018)



Catarina Sobral (1985) Portugál író,
illusztrátor és rajzfilmrendező.
Legutóbbi kötete magyarul: *Az én nagypapám* (2016).
Kép címe: De fora para dentro (Kívülről befelé)

Catarina Sobral (1985) Portuguese author,
illustrator and animation film director.
Latest picture book: *Impossível* (2018).

Felelős kiadó: Kollár Árpád
Magyar Irodalmi Szerzői Jogvédő és Jogkezelő Egyesület
Szerkesztők: Urbán Bálint és Borbáth Péter
Korrekтор: Simon Bettina
A kötetet és a borítót tervezte: Nagy Norbert
Nyomdai produkció: Wunderlich Production Kft.

RESET

PESTtEXT 2020

TEST

